

LEVENSLLOOPDYNAMIEK VAN ARBEIDS- EN KENNISMIGRANTEN

ONDERSCHEIDENDE FACTOREN VAN ARBEIDS- EN
KENNISMIGRANTEN EN HUN VERBLIJFSDUUR IN NEDERLAND

EINDRAPPORT

seo • economisch onderzoek

AUTEURS

IRIS KLINKER & ARJAN HEYMA

IN OPDRACHT VAN

ADVIESRAAD MIGRATIE, MET FINANCIERING VAN HET MINISTERIE VAN SZW

AMSTERDAM, APRIL 2025

Samenvatting

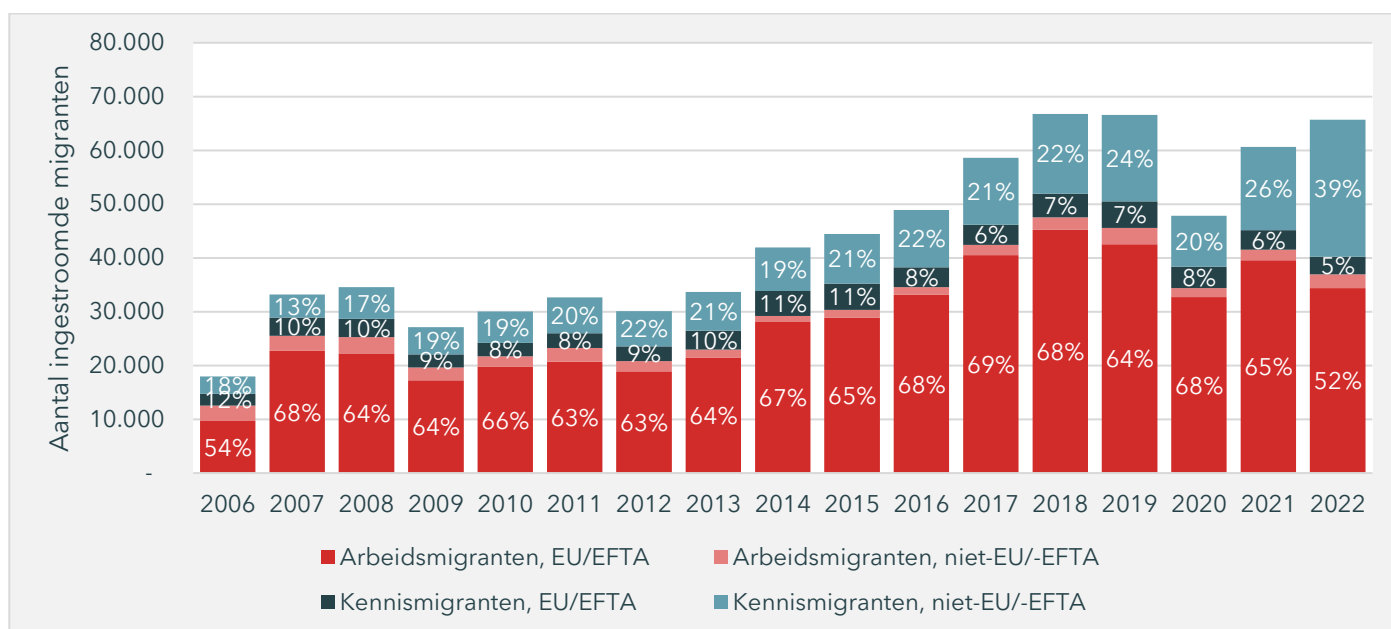
Er bestaan grote verschillen tussen groepen arbeidsmigranten, zowel in achtergrondkenmerken als in de levensloopgebeurtenissen die zij gedurende hun verblijf in Nederland meemaken, en die samenhangen met de verblijfsduur. Arbeidsmigranten die zich settelen door bijvoorbeeld te trouwen, kinderen te krijgen of een woning te kopen, blijven over het algemeen langer in Nederland. Die samenhang is hier gebruikt om onderscheid te maken tussen factoren die bepalend zijn voor de verblijfsduur van arbeidsmigranten, wat kan bijdragen aan het zo gericht mogelijk informeren en ondersteunen van arbeidsmigranten bij het deelnemen aan de Nederlandse samenleving.

Dit onderzoek analyseert de levensloopynamiiek van arbeids- en kennismigranten in Nederland en de factoren die hun verblijfsduur in Nederland beïnvloeden. De onderzoekspopulatie omvat alle arbeids- en kennismigranten van 18 tot 67 jaar uit de Europese Unie (EU), uit landen van de European Free Trade Association (EFTA) en uit derde landen die tussen 2006 en 2022 voor werk naar Nederland zijn gekomen. Er wordt primair onderscheid gemaakt tussen arbeidsmigranten en kennismigranten, en tussen herkomst van binnen en buiten de EU/EFTA. Kennismigranten van buiten de EU/EFTA voldoen aan de voorwaarden voor de Kennismigrantenregeling en worden door de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) aangeduid als kennismigranten, overige arbeidsmigranten van buiten de EU/EFTA worden door de IND als zodanig aangeduid. Arbeidsmigranten van binnen de EU/EFTA worden in het onderzoek gedefinieerd als migranten die binnen drie maanden na hun komst naar Nederland hier werk hadden. Kennismigranten van binnen de EU/EFTA zijn arbeidsmigranten die analoog aan de kennismigranten van buiten de EU/EFTA voldoen aan het maandsalariscriterium van de Kennismigrantenregeling, maar daar verder niet onder vallen. Door deze personen te volgen vanaf het jaar van immigratie of het eerste jaar van werk in Nederland ontstaat inzicht in de samenstelling van deze groepen, hun verblijfsduur in Nederland en de levensgebeurtenissen die volgen in de periode in Nederland. Daarnaast gaan de analyses in op hoe kenmerken zoals werk, huisvesting en gezinsvorming de verblijfsduur in Nederland beïnvloeden. Door deze resultaten te combineren kan voor verschillende groepen arbeids- en kennismigranten bepaald worden welke onderscheidende factoren bepalend zijn voor de verblijfsduur.

Het aantal arbeids- en kennismigranten dat tussen 2006 en 2022 naar Nederland is gekomen, is aanzienlijk gegroeid, van bijna 20 duizend in 2006 tot bijna 70 duizend in 2022, zie Figuur S.1. Meer dan de helft van de totale groep bestaat uit arbeidsmigranten afkomstig uit de EU/EFTA. Terwijl het aandeel kennismigranten uit de EU/EFTA en arbeidsmigranten van buiten de EU/EFTA in de loop van de tijd is gedaald, elk tot ongeveer 5 procent in 2022, is het aandeel kennismigranten van buiten de EU/EFTA juist flink toegenomen tot bijna 40 procent van het totaal. De meest recente jaren zijn onderling wat minder goed vergelijkbaar door een verandering van de definitie van arbeids- versus kennismigranten van buiten de EU/EFTA door het CBS in 2022, de late registratie van voornamelijk tijdelijke arbeids- en kennismigranten van binnen de EU/EFTA, waardoor dat aantal in het laatste waargenomen jaar 2022 wordt onderschat, en de verschuiving van arbeids- en kennismigranten van binnen de EU/EFTA naar daarbuiten in 2021 als gevolg van de Brexit. Het gaat hier echter om relatief kleine verschuivingen.

De meeste arbeids- en kennismigranten die naar Nederland komen, zijn relatief jong (tussen de 18 en 35 jaar), ongehuwd en man zonder kinderen. Arbeidsmigranten van binnen de EU/EFTA zijn gemiddeld het jongst en overwegend afkomstig uit Oost-Europa. Kennismigranten van binnen de EU/EFTA zijn gemiddeld het oudst en relatief vaak afkomstig uit Noord- en West-Europa. Kennismigranten van buiten de EU/EFTA komen relatief vaak uit India, arbeidsmigranten van buiten de EU/EFTA hoofdzakelijk uit (de rest van) Azië. Arbeidsmigranten van binnen de EU/EFTA hebben relatief vaak een uitzendcontract via de uitzendsector, arbeidsmigranten van buiten de EU/EFTA werken relatief vaak met een tijdelijk contract en relatief vaak in de horeca. Kennismigranten in het algemeen werken relatief vaak in de specialistische zakelijke dienstverlening, kennismigranten van specifiek buiten de EU/EFTA ook relatief vaak in de ICT en hebben vaker dan kennismigranten van binnen de EU/EFTA een tijdelijk contract. Na verloop van tijd hebben arbeids- en kennismigranten van buiten de EU/EFTA vaker geen baan en geen uitkering dan arbeids- en kennismigranten van binnen de EU/EFTA.

Figuur S.1 Het aantal arbeids- en kennismigranten is de afgelopen jaren sterk toegenomen, met een tijdelijke afname in 2020 als gevolg van de coronapandemie

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Er bestaan flinke verschillen tussen arbeids- en kennismigranten wat betreft hun levensloopgebeurtenissen (baanwisseling, verhuizing, trouwen en kinderen krijgen). Kennismigranten verdienen (per definitie) aanzienlijk meer dan arbeidsmigranten en krijgen bij aankomst vaker een vast contract. Arbeidsmigranten uit de EU/EFTA wisselen het vaakst van werkgever, gevolgd door arbeids- en kennismigranten van buiten de EU/EFTA. Kennismigranten uit de EU/EFTA wisselen, met name in de eerste paar jaar, zelden van werkgever. Arbeids- en kennismigranten van buiten de EU/EFTA hebben vaker een partner en kinderen als ze naar Nederland komen en gaan gedurende hun verblijf in Nederland ook vaker trouwen en krijgen vaker kinderen. Arbeidsmigranten van binnen de EU/EFTA zijn en blijven het vaakst alleenstaand. De meeste verhuizingen komen voor bij arbeids- en kennismigranten van buiten de EU/EFTA, kennismigranten in het algemeen verhuizen het vaakst naar een koopwoning, mede dankzij hun hogere inkomen, wat hen meer financiële mogelijkheden biedt dan arbeidsmigranten.

De factoren die het sterkst samenhangen met de verblijfsduur van arbeids- en kennismigranten zijn of zij werken of niet en de daarbij behorende hoogte van het inkomen, of ze alleenstaand zijn of niet, en of ze wel of geen koopwoning bezitten. Andere factoren waarmee de verblijfsduur van arbeids- en kennismigranten verschilt zijn leeftijd, nationaliteit, de sector waarin ze werkzaam zijn en het type contract dat men heeft. Arbeids- en kennismigranten die zich in Nederland settelen, bijvoorbeeld door te trouwen, kinderen te krijgen of een woning te kopen, blijven gemiddeld langer, omdat zij meer binding met het land opbouwen, hoewel de relatie ook andersom kan lopen. Ook werk heeft een sterke samenhang met de verblijfsduur van migranten. Arbeids- en kennismigranten die een baan hebben, in loondienst of als zelfstandige, blijven doorgaans langer in Nederland dan arbeids- en kennismigranten zonder werk. Maar ook binnen de groep werkenden bestaan nog behoorlijke verschillen. De sector waarin zij werken, het type contract en het inkomen hangen allemaal samen met de verblijfsduur in Nederland. Hoe hoger het inkomen, des te groter de kans dat arbeids- en kennismigranten in Nederland blijven. Minder intuïtief is het resultaat dat arbeids- en kennismigranten met een flexibel contract langer in Nederland blijven dan met een vast contract. Een mogelijke verklaring is dat arbeids- en kennismigranten met een vast contract een betere arbeidsmarktpositie hebben en daarom gemakkelijker ook elders aan het werk kunnen.

Op basis van de arbeidsmarktpositie, de burgerlijke staat en het wel/niet hebben van een koophuis, alle drie factoren die een sterke samenhang hebben met de verblijfsduur in Nederland, worden er verschillende migrantengroepen onderscheiden. Er wordt onderscheid gemaakt tussen vier hoofdgroepen: kennismigranten en overige arbeidsmigranten, van binnen of van buiten de EU/EFTA. Op basis van kenmerken die van invloed zijn op de verblijfsduur zijn hierin vier belangrijke subgroepen te onderscheiden: (1) werkloze, ongehuwde arbeidsmigranten zonder koophuis, (2) werkende, ongehuwde arbeidsmigranten zonder koophuis, (3) werkende, gehuwde arbeidsmigranten zonder koophuis en (4) werkende, gehuwde arbeidsmigranten met een koophuis. De eerste groep vertrekt het snelst, de meesten van hen verlaten Nederland alweer binnen vier jaar. Voor deze groep zijn er nauwelijks factoren die hen ervan weerhouden naar het buitenland te vertrekken: geen baan, geen partner en geen koophuis. Daarentegen blijft de laatste groep gemiddeld meer dan 16 jaar in Nederland. Zij bouwen in Nederland een leven op en krijgen meer binding met het land. Deze bevindingen gelden zowel voor kennismigranten als voor niet-kennismigranten.

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
1 Inleiding	6
1.1 Onderzoeksvragen	7
1.2 Onderzoeksaanpak	8
2 Kenmerken arbeids- en kennismigranten	9
2.1 Aantal arbeids- en kennismigranten	10
2.2 Constante kenmerken	11
2.3 Variabele kenmerken	15
3 Verblijfsduur in Nederland	29
3.1 Verblijfsduur	29
3.2 Samenhang kenmerken en verblijfsduur	32
3.3 Samenhang kenmerken en ontwikkeling blijfkans	37
4 Onderscheidende factoren voor verblijfsduur	41
5 Conclusie	45
Referenties	47
Bijlage A Totale groep arbeidsmigranten	48
Bijlage A.1 Constante kenmerken	48
Bijlage A.2 Variabele kenmerken	49
Bijlage B Gebruik CBS Microdata	51
Bijlage C Duurmodel verblijfsduur	52
Bijlage C.1 Mixed Proportional Hazard Model	52
Bijlage C.2 Regressieresultaten	53
Bijlage D Nadere typering arbeids- en kennismigranten	56

1 Inleiding

Dit onderzoek brengt de samenstelling en levensloop van arbeids- en kennismigranten in Nederland in kaart. De analyses laten de samenhang zien van de levenslooptdynamiek met verschillende achtergrondkenmerken. Hieruit volgen onderscheidende factoren van arbeids- en kennismigranten die bepalend zijn voor hun verblijfsduur in Nederland.

Nederland is een migratiesamenleving. Migranten komen uit alle delen van de wereld en om uiteenlopende redenen naar ons land. Een deel van hen vestigt zich hier permanent, een deel vertrekt na verloop van tijd weer. De toegenomen verscheidenheid brengt uitdagingen met zich mee voor het samenleven van migranten met mensen die hier al zijn.¹ Om dat samenleven in goede banen te leiden heeft Nederland inburgeringsbeleid ontwikkeld. Het doel daarvan is om migranten zo snel mogelijk volwaardig te laten deelnemen aan de Nederlandse samenleving. Als migranten beter en sneller inburgeren, leidt dat tot meer onderling begrip, waardoor uiteindelijk de kans op een succesvolle integratie toeneemt.

Alleen asiel- en gezinsmigranten van buiten de EU die zich langdurig in Nederland willen vestigen (en daarnaast 'geestelijk bedienaren'²) zijn wettelijk verplicht om in te burgeren. Voor andere migrantengroepen is weinig tot niets geregeld. Denk aan arbeids-, kennis- en studiemigranten en hun gezinsleden. Velen van hen vertrekken na enige tijd weer uit Nederland, anderen blijven (toch) en hebben of ontwikkelen (alsnog) de behoefte om actief mee te doen in de Nederlandse samenleving. Als zij de Nederlandse taal niet machtig zijn en geen mogelijkheden hebben om naast hun werk mee te doen in de maatschappij, kan dat hun verdere integratie bemoeilijken en bijdragen aan de bezorgdheid in de samenleving over de gevolgen van immigratie. Dat kan ook het samenleven (verder) onder druk zetten.

Dit onderzoek biedt inzicht in de levenslooptdynamiek van arbeids- en kennismigranten³ tijdens hun verblijf in Nederland. Naast de samenstelling van deze groep migranten, worden de gebeurtenissen die zich voordoen in hun levensloop op verschillende vlakken, zoals werk, huisvesting en gezinsvorming, in kaart gebracht. Hierdoor wordt duidelijk welke factoren van invloed zijn op hun verblijfsduur en hoe verschillende typen arbeidsmigranten zich ontwikkelen gedurende hun verblijf in Nederland.

¹ Zie Samenleven in verscheidenheid. Beleid voor de migratiesamenleving | Rapport | WRR

² Immigranten met een religieus ambt worden in het toelatingsbeleid aangeduid als 'geestelijk bedienaren'. Werken als geestelijk bedienaar betekent dat de aanvrager een geestelijk, godsdienstig of levensbeschouwelijk ambt bekleedt, arbeid verricht als geestelijk voorganger, godsdienstleraar of zendeling. Zij kunnen een aanvraag indienen voor een verblijfsvergunning in de categorie 'Gecombineerde vergunning voor verblijf en arbeid' (GVVA).

³ Met de term 'arbeidsmigranten' doelt dit onderzoek op alle migranten afkomstig uit het buitenland die specifiek voor werk naar Nederland komen. Dat zijn zowel migranten van buiten de Europese Unie (EU) of European Free Trade Association (EFTA) die door de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) expliciet worden aangeduid als arbeidsmigranten, als migranten van binnen de EU/EFTA die meteen na hun komst naar Nederland hier aan het werk zijn. Kennismigranten zijn ook arbeidsmigranten, maar worden in het geval van herkomst buiten de EU/EFTA apart onderscheiden door de IND, omdat ze voldoen aan de voorwaarden voor de Kennismigrantenregeling. Analooq daaraan worden arbeidsmigranten van binnen de EU/EFTA in dit onderzoek ook aangeduid met 'kennismigranten' als ze meer verdienen dan het maandsalariscriterium voor de Kennismigrantenregeling (waar ze als EU/EFTA-ingezetene echter niet onder vallen). De European Free Trade Association is een samenwerkingsverband van Europese landen die een vrijhandelszone vormen, bestaande uit de EU-landen plus IJsland, Liechtenstein, Noorwegen en Zwitserland.

De resultaten van dit onderzoek vormen input voor het adviestraject van de Adviesraad Migratie naar de vraag hoe het informeren en ondersteunen van arbeids- en kennismigranten en hun gezinsleden zó kan worden vormgegeven dat zij zo snel en zo goed mogelijk kunnen deelnemen aan de Nederlandse samenleving gedurende hun verblijf in Nederland. De Adviesraad Migratie werkt aan dit adviestraject vanuit haar rol als onafhankelijke adviesraad die het kabinet en parlement adviseert over migratie.

1.1 Onderzoeksvragen

Er bestaan grote verschillen tussen en binnen groepen arbeids- en kennismigranten, bijvoorbeeld als het gaat om achtergrondkenmerken zoals leeftijd, geslacht, nationaliteit en opleidingsniveau, maar ook waar het de arbeidsmarktpositie, huisvesting, verblijfsduur en behoeften op het gebied van samenleven betreft. Dat vraagt om ruimte voor differentiatie bij het maken van beleid. Door te onderzoeken op welke vlakken de arbeids- en kennismigranten zich sterk onderscheiden, is het mogelijk om tot een gericht beleid te komen dat recht doet aan die diversiteit.

Om tot deze onderscheidende factoren te komen, is inzicht nodig in welke gebeurtenissen en veranderingen zich voordoen op verschillende gebieden (werk, wonen, gezin) in het leven van arbeids- en kennismigranten gedurende hun verblijf in Nederland en in hoeverre die gebeurtenissen en veranderingen hun kans om in Nederland te blijven beïnvloeden. Uit eerder onderzoek (Van Gaalen & Bijwaard, 2008) blijkt dat partner- en ouderschap de binding met Nederland versterken en daarmee de kans vergroten dat arbeids- en kennismigranten in Nederland blijven. Dit onderzoek ging in op de arbeidsmigranten die tussen 1999 en 2003 in Nederland arriveerden. Het nieuwe onderzoek geeft een up-to-date beeld van de levenslooptdynamiek van arbeidsmigranten die tussen 2006 en 2022 in Nederland zijn gearriveerd. Verder verschaft het onderzoek inzicht in hoeverre ook andere gebeurtenissen en veranderingen de binding met Nederland versterken.

Daarnaast is het van belang mee te wegen dat er voor verschillende groepen arbeids- en kennismigranten ook verschillende regels en voorwaarden gelden voor werken in Nederland, hetgeen ook van invloed kan zijn op de levensloop en verblijfsduur.

Dit onderzoek gaat in op de volgende onderzoeksvragen:

1. Wat is de samenstelling van de groepen arbeids- en kennismigranten op basis van achtergrondkenmerken zoals leeftijd, geslacht, nationaliteit, geboorteland (ouders), burgerlijke staat en ouderschap?
2. Hoe ziet de levenslooptdynamiek van de groepen arbeids- en kennismigranten eruit vanaf het eerste moment van werk in Nederland als het gaat om veranderingen in arbeidsmarktpositie, werkregio, arbeidsrelatie, werkgever, loon, burgerlijke staat, ouderschap en huisvesting?
3. In hoeverre is er een samenhang tussen de achtergrondkenmerken van de groepen arbeids- en kennismigranten en (1) de levenslooptdynamiek en (2) de verblijfsduur in Nederland?
4. Welke mogelijke bepalende factoren voor de verblijfsduur zijn te onderscheiden voor arbeids- en kennismigranten op basis van de antwoorden op de onderzoeksvragen 1, 2 en 3?

1.2 Onderzoeksaanpak

De basis voor dit onderzoek zijn administratieve data die beschikbaar zijn via de CBS Microdata. Op basis van onder andere de Polisadministratie, het bestand met de sociaaleconomische situatie van personen (SECM), de Basisregistratie Personen (BRP), de Registratie Niet-Ingezetenen (RNI) en de geregistreerde migratiemotieven van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) is het mogelijk om de groep arbeids- en kennismigranten af te bakenen. Vervolgens kunnen voor deze populatie verschillende bestanden aan elkaar worden gekoppeld om daarmee relevante kenmerken en gebeurtenissen te bepalen. Bijlage A gaat in meer detail in op het gebruik van CBS Microdata in de analyses.

Hoofdstuk 2 beschrijft de omvang en samenstelling van de groepen arbeids- en kennismigranten aan de hand van **beschrijvende statistieken**. Allereerst worden constante kenmerken, zoals geslacht, nationaliteit en leeftijd bij aankomst in Nederland, per cohort (immigratiejaar) in beeld gebracht (antwoord op onderzoeksvraag 1). Een verdere beschrijvende analyse brengt de ontwikkelingen van variabele kenmerken – die over de tijd kunnen veranderen, zoals burgerlijke staat, inkomen en arbeidsmarktpositie – in kaart (antwoord op onderzoeksvraag 2). Deze variabele kenmerken worden weergegeven voor de eerste tien verblijfsjaren in Nederland, in plaats van per cohort. Beschrijvende statistieken laten het verloop zien van de verschillende uitkomstmaten. Dit zijn feitelijk ongecorrigeerde duuroitkomsten waarbij de samenhang in gebeurtenissen en processen nog niet is meegenomen.

Vervolgens maakt dit onderzoek gebruik van een **duurmodel** om de verschillende aspecten van tijd en de samenhang tussen afzonderlijke processen te kunnen modelleren. Hoofdstuk 3 laat de schattingen zien van de verwachte blijfkansen van arbeids- en kennismigranten op basis van de levensloopgebeurtenissen die zij tijdens hun verblijf in Nederland doormaken. Dit biedt inzicht in welke factoren in het leven van arbeids- en kennismigranten een sterke invloed hebben op hun blijf- of vertrekkans (antwoord op onderzoeksvraag 3). Bijlage B gaat in meer detail in op de methodiek achter de duuranalyses.

Op basis van de factoren die het meest bepalend zijn voor de blijf- en vertrekkansen, komt Hoofdstuk 4 tot verschillende **onderscheidende groepen** van arbeids- en kennismigranten (onderzoeksvraag 4). Dit wordt afzonderlijk bekeken voor arbeidsmigranten en kennismigranten, en afzonderlijk voor migranten van binnen en buiten de EU/EFTA⁴, omdat deze groepen al duidelijke verschillen vertonen in hun achtergrondkenmerken en in de regelgeving die van toepassing is. Voor alle subgroepen wordt de verwachte verblijfsduur in Nederland berekend. Dit biedt inzicht in welke groepen het land het snelst verlaten en welke groepen juist langer in Nederland blijven. Dit kan helpen om tot gericht beleid te komen dat recht doet aan de diversiteit van arbeids- en kennismigranten.

⁴ EU staat voor Europese Unie en EFTA voor European Free Trade Association.

2 Kenmerken arbeids- en kennismigranten

In de afgelopen jaren is het aantal arbeids- en kennismigranten sterk toegenomen. Er bestaan grote verschillen tussen groepen migranten in termen van achtergrondkenmerken en levensgebeurtenissen tijdens het verblijf in Nederland. Zo verdienen kennismigranten (per definitie) aanzienlijk meer dan arbeidsmigranten en krijgen zij vaker bij aankomst een vast contract. Daarnaast settelen kennismigranten zich na verloop van tijd sneller in Nederland.

Dit onderzoek richt zich op alle arbeids- en kennismigranten van 18 tot en met 67 jaar oud die afkomstig zijn uit de Europese Unie (EU), uit de overige landen van de European Free Trade Association (EFTA) en uit derde landen, en die in de periode 2006-2022 naar Nederland zijn gekomen. Er worden vier typen arbeidsmigranten onderscheiden: (1) arbeidsmigranten van binnen de EU/EFTA, (2) kennismigranten van binnen de EU/EFTA, (3) arbeidsmigranten van buiten de EU/EFTA en (4) kennismigranten van buiten de EU/EFTA.⁵

Binnen de Europese Economische Ruimte (EER) geldt er vrij verkeer van diensten en is er geen werkvergunning nodig. Er bestaat dus geen aparte registratie voor arbeids- en kennismigranten van binnen de EU/EFTA. Zodoende is deze groep alleen te identificeren door een combinatie van de Basisregistratie Personen (BRP) en de Polisadministratie, waarin alle banen van werknemers bij Nederlandse bedrijven staan. Door de Polisadministratie als uitgangspunt te nemen is het mogelijk om ook arbeidsmigranten die niet zijn ingeschreven bij een Nederlandse gemeente te identificeren. Op deze manier komt ook de groep tijdelijke arbeidsmigranten in beeld. Om verder te kunnen bepalen of iemand 'voor werk' naar Nederland is gekomen, wordt nagegaan of iemand binnen drie maanden na eerste komst naar Nederland werk heeft.⁶ Personen die meerdere keren voor een tijdelijke werkperiode naar Nederland komen en weer vertrekken (zoals seizoenswerkers) worden één keer meegeteld, tenzij er meer dan 15 maanden tussen de werkperiodes zitten. Om te voorkomen dat de onderzoekspopulatie voor een deel bestaat uit migranten die direct na aankomst aan het werk zijn gegaan, maar niet primair voor arbeid naar Nederland zijn gekomen (bijv. gezins- of studiemigranten), is een koppeling gemaakt met het afgeleide migratiedoel van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND).⁷ Migranten die volgens de IND naar alle waarschijnlijkheid voor hun gezin of studie naar Nederland zijn gekomen, worden niet meegenomen in de onderzoekspopulatie. Vervolgens is op basis van het inkomen in de eerste drie maanden na aankomst gekeken of een migrant meer (kennismigrant) of minder (arbeidsmigrant) verdiende dan het salariscriterium voor kennismigranten.⁸

⁵ Kennismigranten zijn in principe ook arbeidsmigranten, maar worden in dit onderzoek apart onderscheiden op basis van hun maandinkomen, waarmee derdelanders voldoen aan de voorwaarden voor de Kennismigrantenregeling. Daarom beperkt de gebruikte term voor arbeidsmigranten in dit onderzoek zich tot 'niet-kennismigranten'.

⁶ Er wordt zowel gekeken naar werk in loondienst (o.b.v. Polisadministratie) als naar werk als zelfstandige (o.b.v. het SECM-bestand voor de sociaaleconomische status).

⁷ Het betreft een afgeleid migratiedoel bepaald op basis van het feitelijk geregistreerde gedrag van de migrant, omdat het migratiedoel voor migranten van binnen de EU/EFTA niet officieel wordt geregistreerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen (1) gezinsmigranten, (2) arbeidsmigranten, (3) studiemigranten en (4) overige migranten.

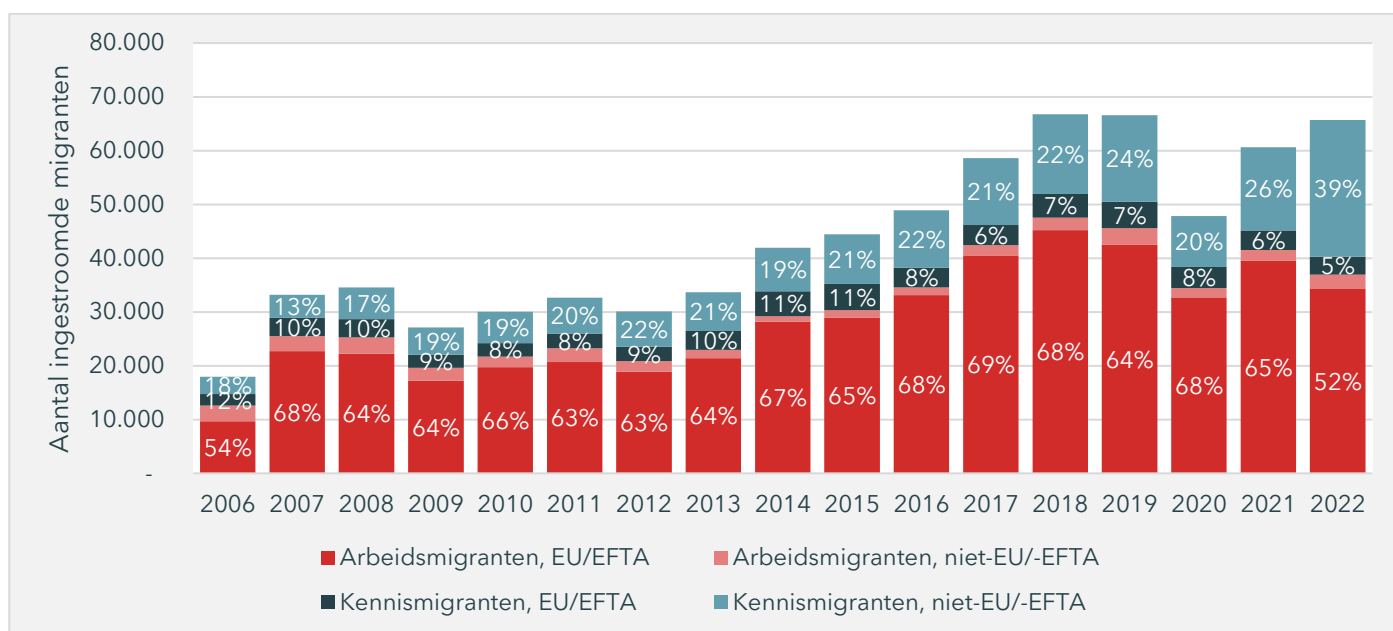
⁸ Zie ind.nl/en/required-amounts-income-requirements. Deze criteria zijn niet van toepassing op migranten van binnen de EU/EFTA, maar worden hier alleen gebruikt om binnen de groep arbeidsmigranten van binnen de EU/EFTA de groep met hogere inkomens te onderscheiden als 'kennismigranten'.

Arbeids- en kennismigranten van buiten de EER mogen in beginsel alleen in Nederland werken als daarvoor een werkvergunning is verleend aan de werkgever of wanneer de werkgever optreedt als erkend referent. Bij het afgeven van een verblijfsvergunning (gecombineerde vergunning voor verblijf en arbeid, GVVA) door de IND of een tewerkstellingsvergunning (TWV) door UWV gelden specifieke voorwaarden. Omdat voor arbeids- en kennismigranten van buiten de EER veel meer regels gelden dan voor arbeids- en kennismigranten van binnen de EER, zijn er voor deze groep veel meer gegevens geregistreerd en is het migratiemotief bekend bij het CBS. Op basis van dit migratiemotief kan onder andere onderscheid worden gemaakt tussen arbeids- en kennismigranten.⁹

2.1 Aantal arbeids- en kennismigranten

Het aantal arbeids- en kennismigranten dat naar Nederland is gekomen, is in de periode 2006-2022 sterk toegenomen (zie Figuur 2.1). Waar de instroom in 2006 nog bijna 20 duizend arbeids- en kennismigranten betrof, is dit aantal in 2022 opgelopen tot bijna 70 duizend. In 2020 was er vanwege de coronapandemie een tijdelijke daling in het aantal nieuwe arbeids- en kennismigranten, maar in 2022 lag het aantal weer op het niveau van 2019.

Figuur 2.1 Het aantal arbeids- en kennismigranten is de afgelopen jaren sterk toegenomen, met een tijdelijke afname in 2020 als gevolg van de coronapandemie

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

⁹ Daarbij gelden wel enkele kanttekeningen. De bron van de CBS Microdata zijn gegevens van de IND over het eerste verleende verblijfsdoel aan de migrant. Het migratiemotief in de CBS Microdata is hiervan afgeleid. Dat kan betekenen dat de kennis- of arbeidsmigrant van buiten de EU/EFTA intussen voor een ander doel in Nederland verblijft waarvoor het verrichten van arbeid geen voorwaarde is en zij daarom zonder werk kunnen zitten. Daarnaast komen ook internationaal gedetacheerde werkenden in de CBS Microdata terug als arbeids- of kennismigrant, maar zijn zij niet bij UWV of de belastingdienst bekend als werkend in Nederland, waardoor voor een deel van deze arbeidsmigranten geen inkomsten (uit werk) worden waargenomen.

Ruim de helft van alle arbeids- en kennismigranten betreft arbeidsmigranten van binnen de EU/EFTA. Terwijl het aandeel kennismigranten uit de EU/EFTA en arbeidsmigranten van buiten de EU/EFTA in de loop van de tijd is afgenomen, is het aandeel kennismigranten van buiten de EU/EFTA juist sterk gestegen. Een kanttekening hierbij is dat het CBS vanaf 2022 de afbakening van arbeids- en kennismigranten van buiten de EU/EFTA heeft aangepast, waardoor de cijfers van deze twee groepen migranten in dat jaar niet meer direct vergelijkbaar zijn met die van voorgaande jaren. Tot en met 2021 beschouwde het CBS uitsluitend de IND-kennismigrantenregeling als kennismigratie, terwijl alle andere regelingen op het gebied van arbeidsmigratie werden getypeerd als overige arbeidsmigratie. Sinds 2022 worden echter ook de overige regelingen die samenhangen of vergelijkbaar zijn met de kennismigrantenregeling aangemerkt als kennismigratie. Dit omvat onder andere regelingen voor zelfstandigen, wetenschappelijk onderzoekers en potentiële kennismigranten. Het gaat hier dus uitsluitend om een verschuiving van het aantal arbeids- en kennismigranten binnen de groep niet-EU/-EFTA migranten. Figuur 2.1 laat ook zien dat die verschuiving beperkt is geweest, gelet op de omvang van het lichtrode balkje.

Figuur 2.1 toont tevens een daling van het aantal arbeidsmigranten uit de EU/EFTA in 2022. Het werkelijke aantal ligt in dat jaar waarschijnlijk hoger dan de cijfers aangeven. Deze groep arbeidsmigranten is afgebakend op basis van migratiegegevens uit de BRP (met begin- en einddatum van registratie in Nederland) en de Polisadministratie. Veel arbeidsmigranten uit de EU/EFTA zijn echter vaak al werkzaam in Nederland voordat ze zich officieel in een gemeente inschrijven, waardoor de daadwerkelijke migratiedatum vaak eerder ligt dan de datum die in de BRP is geregistreerd. Van de EU/EFTA-migranten die volgens de BRP in 2022 in Nederland zijn ingeschreven, werkte 30 procent al vóór 2022 in Nederland. In dit onderzoek wordt het jaar van aankomst in Nederland gedefinieerd als het jaar waarin een migrant voor het eerst in Nederland is komen werken, in plaats van het jaar waarin een migrant zich voor het eerst in Nederland heeft ingeschreven. Omdat de gegevens van het BRP ten tijde van de analyses alleen tot en met 2022 beschikbaar zijn, is het niet mogelijk om de arbeids- en kennismigranten die zich ná 2022 hebben ingeschreven in Nederland, maar al wel eerder naar Nederland zijn gekomen voor werk, op te nemen in deze cijfers. Dit zorgt voor een onderschatting van het aantal arbeids- en kennismigranten van binnen de EU/EFTA in 2022.

Tot slot heeft ook de Brexit nog invloed op de cijfers in Figuur 2.1. Dat komt doordat het Verenigd Koninkrijk in 2020 de Europese Unie verliet en de arbeids- en kennismigranten met de Britse nationaliteit vanaf 2021 (na de overgangsperiode) worden gerekend tot de groep met een niet-EU/-EFTA-nationaliteit. Daardoor stijgt het aantal migranten van buiten de EU/EFTA en daalt het aantal migranten van binnen de EU/EFTA. Hieronder wordt bij de uitsplitsing van deze migratiecijfers naar nationaliteit getoond dat de totale groep migranten uit het Verenigd Koninkrijk ongeveer 7 procent uitmaakte van de EU/EFTA arbeids- en kennismigranten voor de Brexit en ongeveer 5 tot 7 procent van de niet-EU/-EFTA arbeids- en kennismigranten na de Brexit.

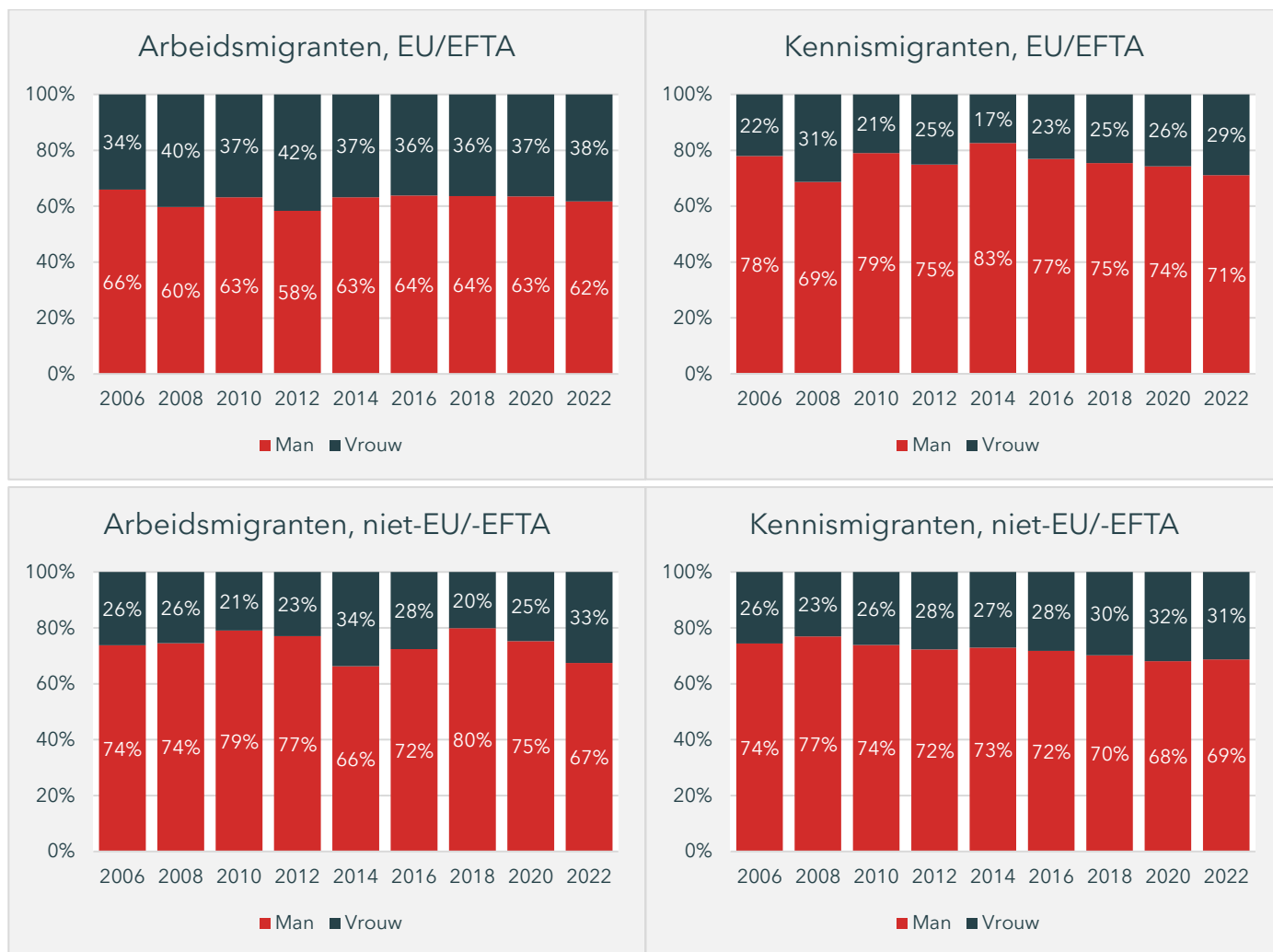
2.2 Constante kenmerken

Voor elk cohort (op basis van immigratiejaar dan wel het eerste jaar van werk in Nederland) wordt hieronder de samenstelling van de groepen arbeids- en kennismigranten weergegeven aan de hand van hun achtergrondkenmerken. Het gaat hierbij om constante kenmerken die over de tijd doorgaans niet veranderen, zoals geslacht, leeftijd bij aankomst in Nederland en nationaliteit. Dit biedt een eerste inzicht in de verschillen tussen de groepen arbeids- en kennismigranten en laat zien in hoeverre bepaalde kenmerken binnen deze groepen met elkaar samenhangen. Bij arbeidsmigranten van buiten de EU/EFTA kunnen de aandelen het sterkst fluctueren tussen de jaren, omdat het hier om de kleinste groep migranten gaat, ongeveer 3.000 per jaar. Daarna volgt de groep kennismigranten uit de EU/EFTA, maar daarbij gaat het vaak al om het dubbele aantal.

Geslacht

De meerderheid van de arbeids- en kennismigranten die naar Nederland komen, is man (zie Figuur 2.2). Dit aandeel is het hoogst onder kennismigranten uit de EU/EFTA (71 procent in 2022), gevolgd door kennismigranten en arbeidsmigranten van buiten de EU/EFTA (respectievelijk 69 en 67 procent). Bij arbeidsmigranten uit de EU/EFTA is het aandeel vrouwen met bijna 40 procent het grootst.

Figuur 2.2 Arbeids- en kennismigranten zijn voor het grootste deel man

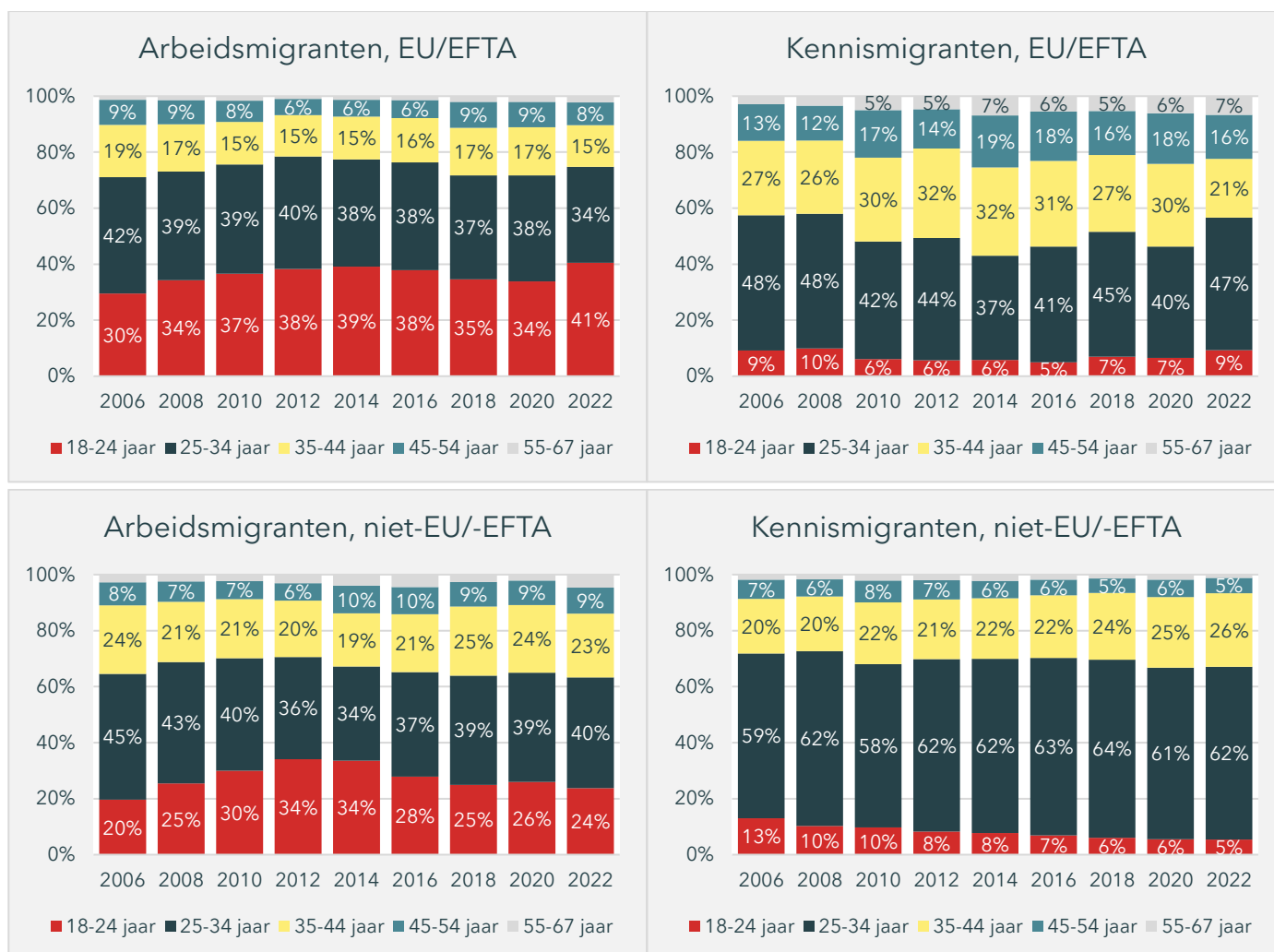

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Leeftijd

Arbeidsmigranten zijn over het algemeen een stuk jonger dan kennismigranten (zie Figuur 2.3). In 2022 was ruim 40 procent van de arbeidsmigranten van binnen de EU/EFTA en een kwart van de arbeidsmigranten van buiten de EU/EFTA tussen de 18 en 25 jaar bij aankomst in Nederland. Bij kennismigranten lag dit percentage lager: 9 procent voor kennismigranten uit de EU/EFTA en 5 procent voor kennismigranten van buiten de EU/EFTA. Toch zijn ook kennismigranten relatief jong bij aankomst, waarbij de meesten tussen de 25 en 35 jaar oud zijn. Slechts een klein deel van zowel de arbeids- als kennismigranten is ouder dan 45 jaar wanneer ze naar Nederland komen.

Figuur 2.3 Arbeidsmigranten zijn gemiddeld jonger dan kennismigranten

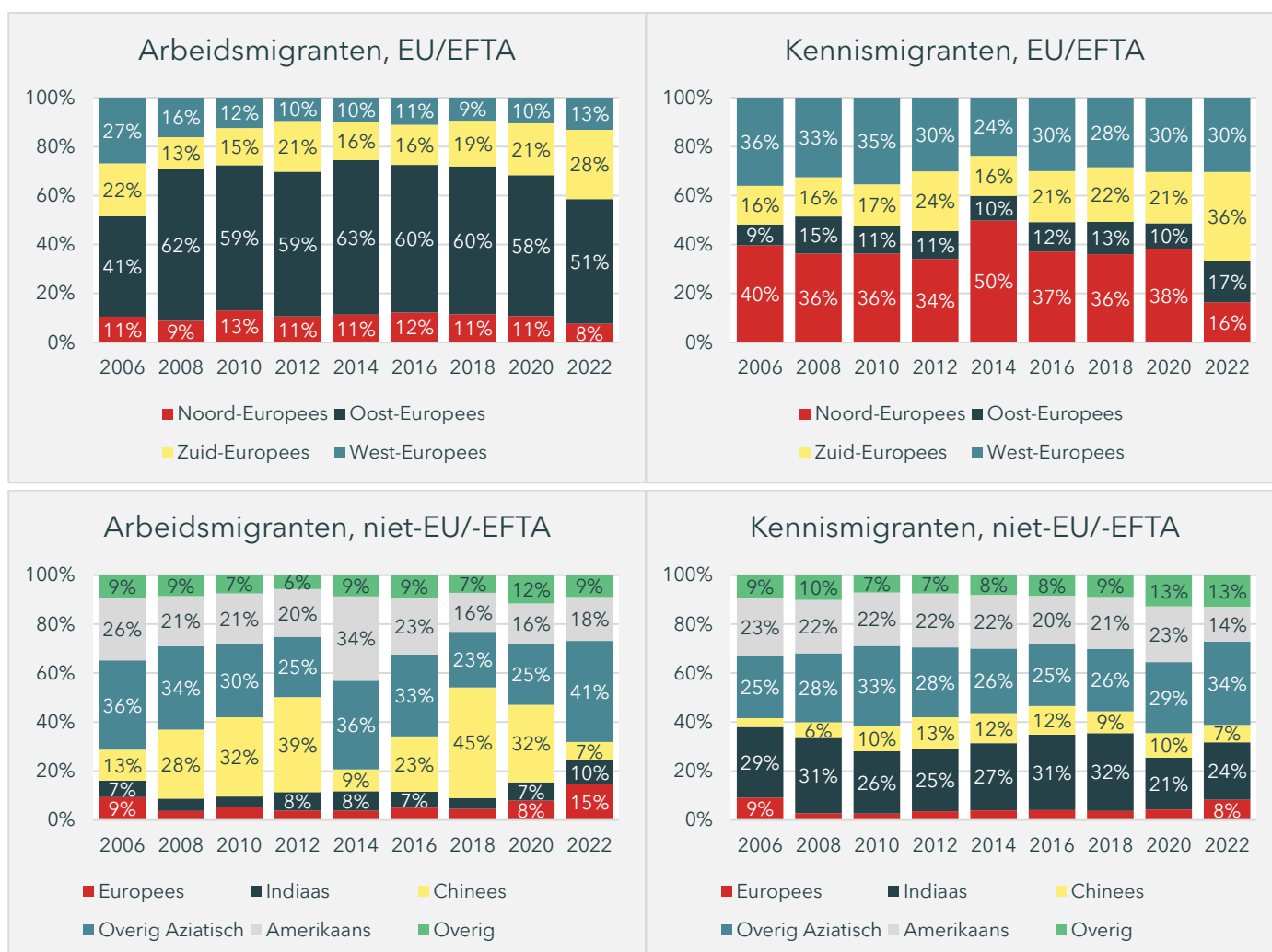

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Nationaliteit

Ruim de helft van de arbeidsmigranten uit de EU/EFTA heeft een Oost-Europese nationaliteit (zie Figuur 2.4), voornamelijk uit Polen, Roemenië, Bulgarije en Hongarije. Daarnaast heeft in 2022 ruim een kwart van deze arbeidsmigranten een Zuid-Europese nationaliteit, waaronder Spaans, Italiaans, Portugees en Grieks. De meeste kennismigranten uit de EU/EFTA komen in 2022 vanuit Zuid- of West-Europa, met name uit Italië, Duitsland, Frankrijk en Spanje. Het aandeel kennismigranten met een Noord-Europese nationaliteit is na 2022 sterk afgenomen. Dit komt doordat het Verenigd Koninkrijk in 2020 de Europese Unie verliet. Hierdoor worden arbeids- en kennismigranten met de Britse nationaliteit vanaf 2021 (na de overgangsperiode) gerekend tot de groep met een niet-EU-/EFTA-nationaliteit. Als gevolg van de Brexit is het aantal Britse arbeids- en kennismigranten sterk gedaald. Voor de Brexit kwamen jaarlijks ongeveer 3 duizend Britse arbeids- en kennismigranten naar Nederland. Na de Brexit is dit aantal teruggelopen tot circa 1.300 per jaar. De totale groep Britse migranten betreft 7 procent van de arbeids- en kennismigranten binnen de EU/EFTA voor de Brexit, en 5 tot 7 procent van de arbeids- en kennismigranten buiten de EU/EFTA na de Brexit.

Figuur 2.4 Migranten van binnen de EU/EFTA komen met name uit Oost-Europa (arbeidsmigranten) en Noord-Europa (kennismigranten), migranten van buiten de EU/EFTA voornamelijk uit Azië

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

De meerderheid van de arbeids- en kennismigranten van buiten de EU/EFTA komt uit Azië. Waar arbeidsmigranten voornamelijk uit China komen (in 2020 zelfs 45 procent), zijn de meeste kennismigranten afkomstig uit India (een kwart in 2022). In 2022 is het aandeel Chinese arbeidsmigranten sterk gedaald¹⁰ en het aandeel arbeidsmigranten met andere Aziatische nationaliteiten aanzienlijk gestegen, waarbij veel arbeidsmigranten uit Turkije komen. Onder de kennismigranten met een overige Aziatische nationaliteit zijn Turkije en Rusland de meest voorkomende herkomstlanden. Ook komt ongeveer één op de vijf arbeids- en kennismigranten uit Noord- of Zuid-Amerika, voornamelijk uit de Verenigde Staten en Brazilië. Het aandeel arbeids- en kennismigranten met een Europese nationaliteit is klein en betreft landen buiten de EU/EFTA. Dit aandeel was iets hoger in 2006 en 2022, omdat sommige landen pas na 2006 toetraden tot de EU en het Verenigd Koninkrijk in 2020 de EU verliet.

2.3 Variabele kenmerken

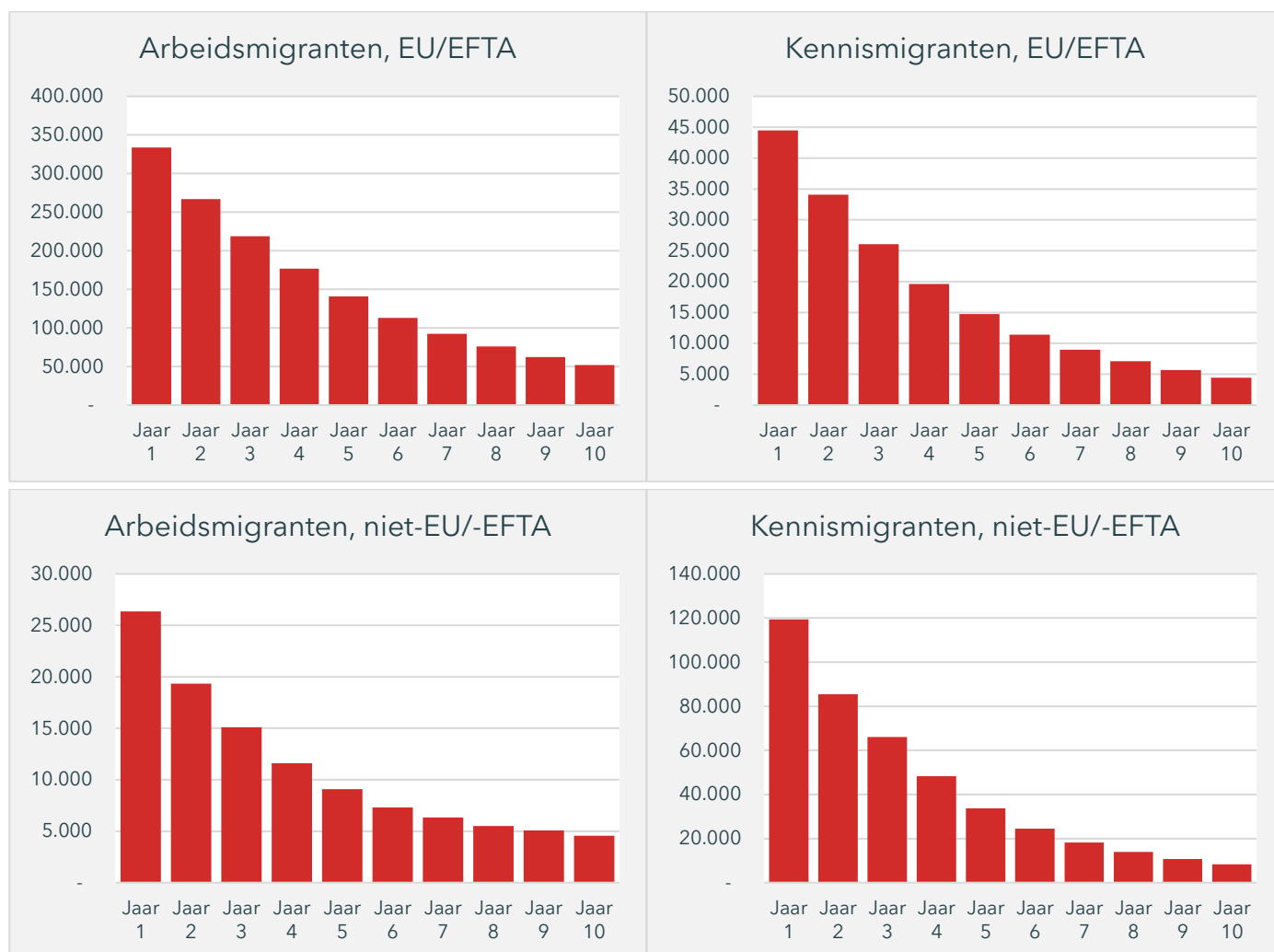
Om de ontwikkelingen in de levensloop in beeld te kunnen brengen, worden de arbeids- en kennismigranten in de CBS Microdata gevolgd gedurende hun verblijf in Nederland. Voor elk jaar dat ze in Nederland verblijven, worden kenmerken zoals burgerlijke staat, arbeidsmarktpositie en ouderschap in kaart gebracht. Hierbij wordt enkel gekeken naar het aantal jaar dat ze in Nederland zijn en niet naar het specifieke jaar van aankomst. Zodra arbeids- en kennismigranten Nederland weer verlaten, worden ze niet langer meegenomen in de cijfers. Dat geldt ook voor het geval ze na verloop van tijd niet meer zichtbaar zijn, omdat ze niet langer dan tot en met 2022 kunnen worden gevolgd¹¹. Dit betekent dat de groep arbeids- en kennismigranten in de loop van de tijd (verblijfsduur) kleiner wordt. Veranderingen in variabele kenmerken kunnen zodoende door twee factoren worden veroorzaakt: (1) arbeids- en kennismigranten veranderen van uitkomstmaat door bijvoorbeeld verandering in burgerlijke status of woonsituatie, en (2) arbeids- en kennismigranten met bepaalde achtergrondkenmerken vertrekken vaker/snelser dan anderen. Bijvoorbeeld: een toename in het aandeel gehuwden kan ontstaan doordat arbeids- en kennismigranten tijdens hun verblijf in Nederland trouwen, maar ook doordat ongehuwde arbeids- en kennismigranten eerder vertrekken. Beide vormen van 'dynamische selectie' spelen een rol in veranderingen in de samenstelling van de groep arbeids- en kennismigranten in deze paragraaf. De modelanalyses van Hoofdstuk 3 houden wel rekening met deze dynamische selectie.

Figuur 2.5 toont voor de eerste tien verblijfsjaren het aantal arbeids- en kennismigranten dat nog steeds in Nederland verblijft én nog zichtbaar is in de cijfers. Deze aantallen vormen de basis voor de verdelingen in Figuur 2.6 tot en met Figuur 2.15. Het aantal arbeids- en kennismigranten neemt in de loop van de tijd af doordat steeds meer migranten vertrekken en een groeiend aantal niet langer zichtbaar is in de cijfers vanwege *right censoring*. De gegevens voor het tiende verblijfsjaar hebben bijvoorbeeld alleen betrekking op migranten die tussen 2006 en 2012 naar Nederland zijn gekomen. Zoals ook al te zien was in Figuur 2.1 is de groep arbeidsmigranten van binnen de EU/EFTA het grootst, gevolgd door kennismigranten van buiten de EU/EFTA en kennismigranten van binnen de EU/EFTA. De groep arbeidsmigranten van buiten de EU/EFTA is het kleinst.

¹⁰ Dit houdt sterk verband met de afbouw van een speciale regeling voor de Aziatische horeca, ook wel bekend als het "wokakkoord". Deze werd in 2014 ingevoerd om het voor Aziatische restaurants gemakkelijker te maken om gekwalificeerde koks uit landen van buiten Europa in dienst te nemen. Het kabinet stopte de regeling in 2022 na meldingen over misstanden binnen de Aziatische horecasector. Er is voor een langere overgangstermijn tot 1 juli 2024 gekozen, omdat het speciale toetsingskader al sinds 2014 gold. Bron: *ind.nl*.

¹¹ Omdat de data maar tot en met 2022 beschikbaar zijn, is het niet mogelijk om te observeren welke arbeids- en kennismigranten ná 2022 nog in Nederland verblijven. Dit wordt in duuranalyses aangeduid als *right censoring*.

Figuur 2.5 Slechts een klein deel van de arbeids- en kennismigranten wordt na 10 jaar nog in de registratiedata waargenomen

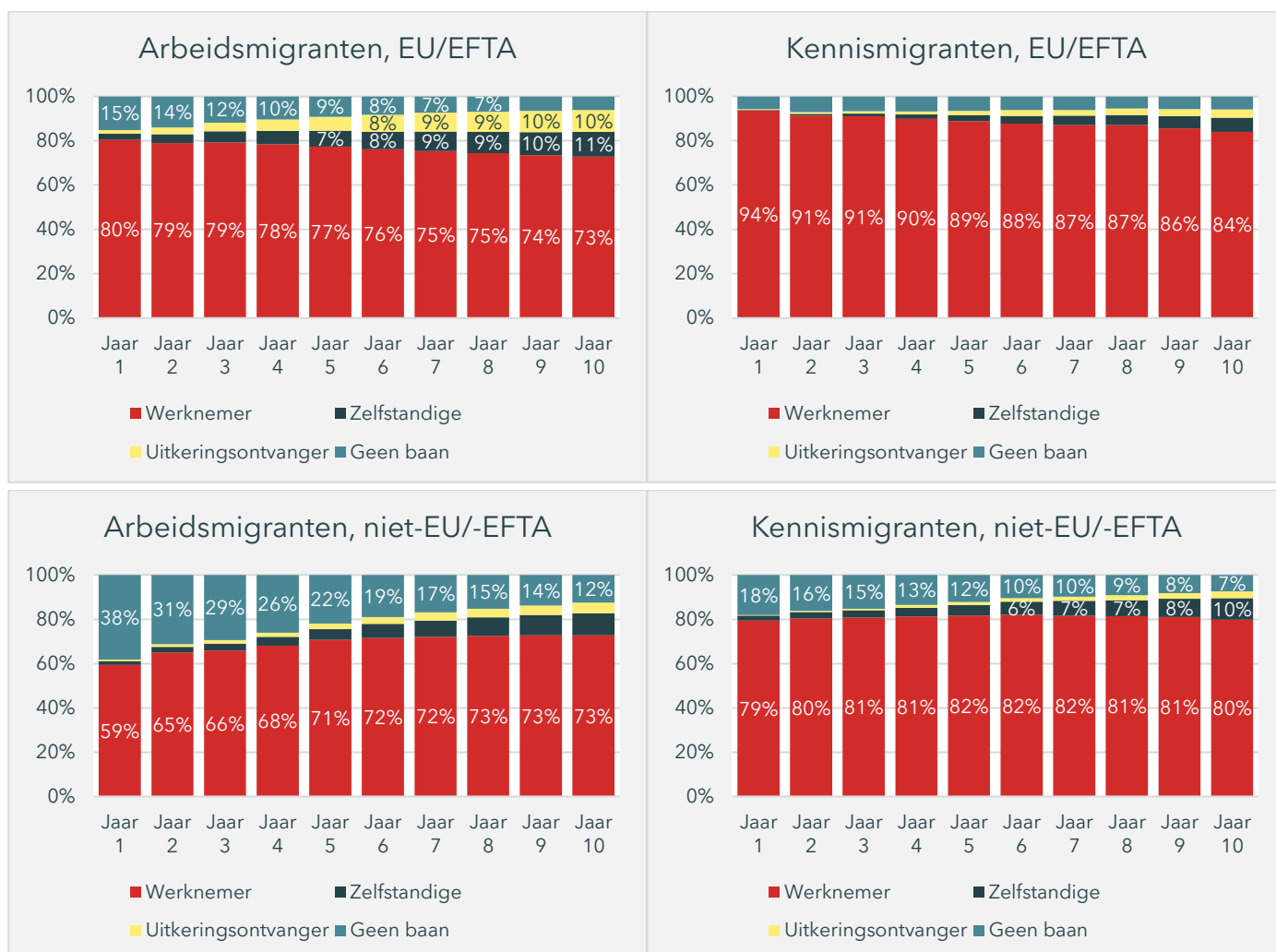
Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Arbeidsmarktpositie over de tijd

De meeste arbeids- en kennismigranten hebben een baan in loondienst of zijn zelfstandige (zie Figuur 2.6). Dit is logisch, aangezien zij voor werk naar Nederland zijn gekomen. Toch is er ook een aanzienlijke groep arbeids- en kennismigranten van buiten de EU/EFTA die volgens de registratiegegevens (met name in de eerste jaren) zonder werk en inkomen zit. Voor bijna 40 procent van de arbeidsmigranten uit derde landen en bijna 20 procent van de kennismigranten uit derde landen is geen inkomen uit werk geregistreerd. Een deel van deze groep had tijdens het eerste jaar wel degelijk werk, maar is dat binnen een jaar kwijtgeraakt. Voor 27 procent van de arbeidsmigranten van buiten de EU/EFTA en 14 procent van de kennismigranten van buiten de EU/EFTA is gedurende het gehele eerste jaar helemaal geen inkomen uit werk geregistreerd. In het geval van arbeidsmigranten gaat het vooral om categorieën werkenden die in Nederland bijvoorbeeld werkervaring opdoen, stage lopen of diensten verrichten, maar hun inkomen (gedeeltelijk) van een werkgever in het buitenland ontvangen. Bij kennismigranten betreft het onder andere wetenschappelijk personeel dat onbezoldigd of met een beurs in Nederland werkt, migranten met een zoekjaar in Nederland en overplaatsing op grond van de ICT-richtlijn.¹² Onder arbeids- en kennismigranten van binnen de EU/EFTA is het percentage dat na één jaar zonder werk zit een stuk lager, omdat deze groep per definitie bestaat uit arbeids- en kennismigranten die in de eerste drie maanden na aankomst al aan het werk waren. De 15 procent van de arbeidsmigranten die na één jaar zonder werk zit, had aanvankelijk dus wel werk, maar verloor dat in de maanden erna. Daarnaast valt op dat naarmate arbeids- en kennismigranten langer in Nederland wonen, de kans toeneemt dat zij een uitkering ontvangen of als zelfstandige werken.

¹² Op basis van gesprekken met de IND is vastgesteld dat het bij de arbeidsmigranten van buiten de EU/EFTA om categorieën vreemdelingen gaat die niet in de Polisadministratie voorkomen (en dus niet in Nederland belasting of premies betalen). Deze mensen hebben vaak een baan in het buitenland en doen in Nederland werkervaring op (lerend werken), zijn buitenlandse stagiaires die wel een vergoeding krijgen maar geen inkomen, verrichten grensoverschrijdende dienstverlening (internationaal gedetacheerde werkenden of 'posted workers'), of zijn grensarbeiders. Bij kennismigranten van buiten de EU/EFTA gaat het vooral om migranten met een zoekjaar in Nederland, onbezoldigde wetenschappelijke onderzoekers, al dan niet met een beurs, en overplaatsingen van werkenden binnen een onderneming (richtlijn intra corporate transferees / ICT-richtlijn). Daarnaast is het mogelijk dat het eerste migratiemotief, zoals beschikbaar in de CBS Microdata, niet langer van toepassing is, waardoor het bij deze groep niet gaat om arbeids- of kennismigranten.

Figuur 2.6 Naarmate arbeids- en kennismigranten langer in Nederland verblijven, neemt de kans toe dat ze als zelfstandige werken of een uitkering ontvangen, al blijft deze groep relatief klein

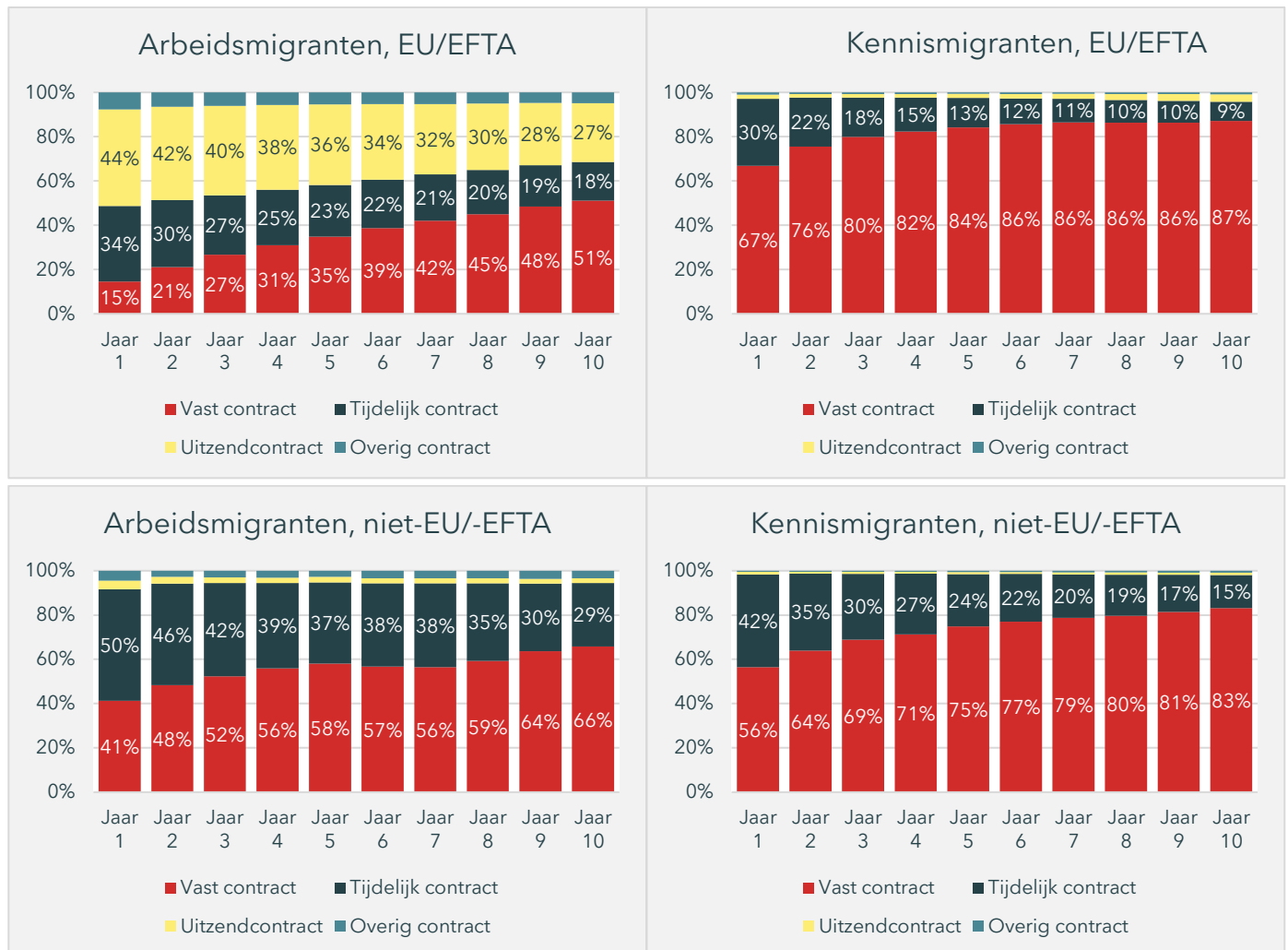
Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Type arbeidscontract over de tijd

Een groot deel van de arbeidsmigranten uit de EU/EFTA werkt in het begin als uitzendkracht. Na één jaar heeft 44 procent van de werkende arbeidsmigranten een uitzendcontract (zie Figuur 2.7). Bij andere groepen arbeids- en kennismigranten komt dit nauwelijks voor. De meeste werkende arbeidsmigranten van buiten de EU/EFTA hebben na één jaar een tijdelijk contract, terwijl de meerderheid van de werkende kennismigranten, zowel van binnen als buiten de EU/EFTA, na één jaar al een vast contract heeft. Veel kennismigranten krijgen bij hun eerste baan in Nederland direct een vast contract aangeboden: 59 procent van de kennismigranten uit de EU/EFTA en 42 procent van de kennismigranten van buiten de EU/EFTA. Naarmate arbeids- en kennismigranten langer in Nederland werken, neemt de kans toe dat zij een vast contract krijgen. Dit verschilt echter sterk tussen de verschillende groepen. Na tien jaar heeft meer dan 80 procent van de werkende kennismigranten een vast contract, terwijl dit percentage voor arbeidsmigranten aanzienlijk lager is: 51 procent voor arbeidsmigranten van binnen de EU/EFTA en 66 procent voor arbeidsmigranten van buiten de EU/EFTA. Ter vergelijking, 66 procent van de werkzame

beroepsbevolking in loondienst heeft in 2022 een vast contract. Arbeidsmigranten van buiten de EU/EFTA zitten dus rond dit gemiddelde, terwijl arbeidsmigranten van binnen de EU/EFTA daar duidelijk onder zitten.

Figuur 2.7 Naarmate arbeids- en kennismigranten langer in Nederland verblijven, neemt de kans op een vast contract toe; kennismigranten hebben relatief vaak een vast contract

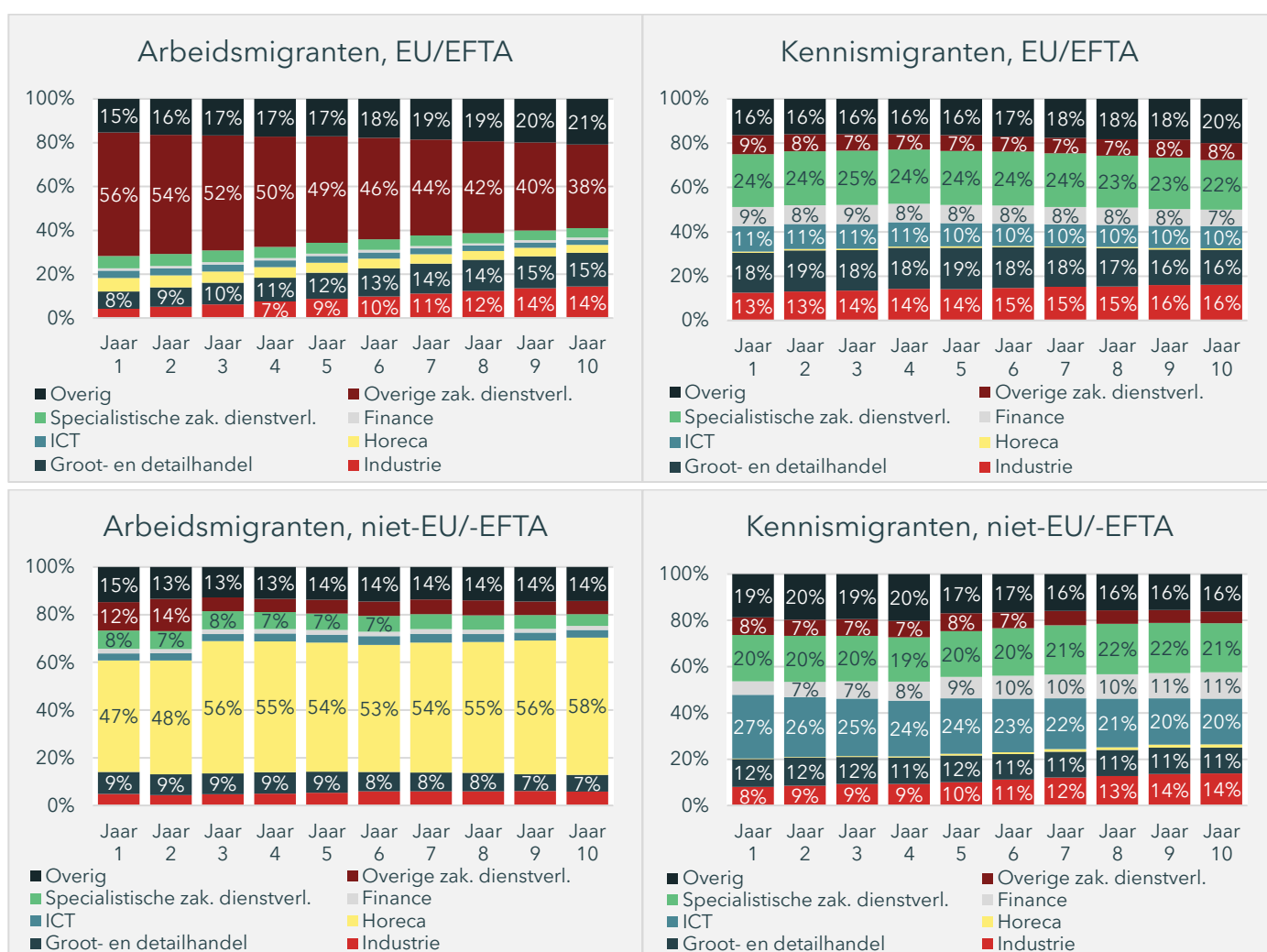

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Sector waarin werkzaam over de tijd

Zoals te zien in Figuur 2.7, werken de meeste arbeidsmigranten uit de EU/EFTA als uitzendkracht. Velen van hen zijn dus werkzaam in de overige zakelijke dienstverlening, waar de uitzendsector onder valt (zie Figuur 2.8). Eén jaar na aankomst is 56 procent van de werkende arbeidsmigranten actief in deze sector. Arbeidsmigranten van buiten de EU/EFTA zijn vooral werkzaam in de horeca. Het betreft met name arbeidsmigranten met de Chinese nationaliteit, van wie velen waarschijnlijk gebruikmaken van de speciale regeling voor de Aziatische horeca.¹³ Kennismigranten verrichten daarentegen specialistischer werk en zijn voornamelijk te vinden in de specialistische zakelijke dienstverlening (zoals advisering en onderzoek), de ICT-sector, de groot- en detailhandel en de industrie.

Figuur 2.8 Arbeidsmigranten werken vaak in de overige zakelijke dienstverlening (uitzend) en in de horeca, terwijl kennismigranten vaker in de specialistische zakelijke dienstverlening en ICT werken

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

¹³ Zie voetnoot 10 en [Werkvergunning voor Aziatische horeca](#) | UWV.

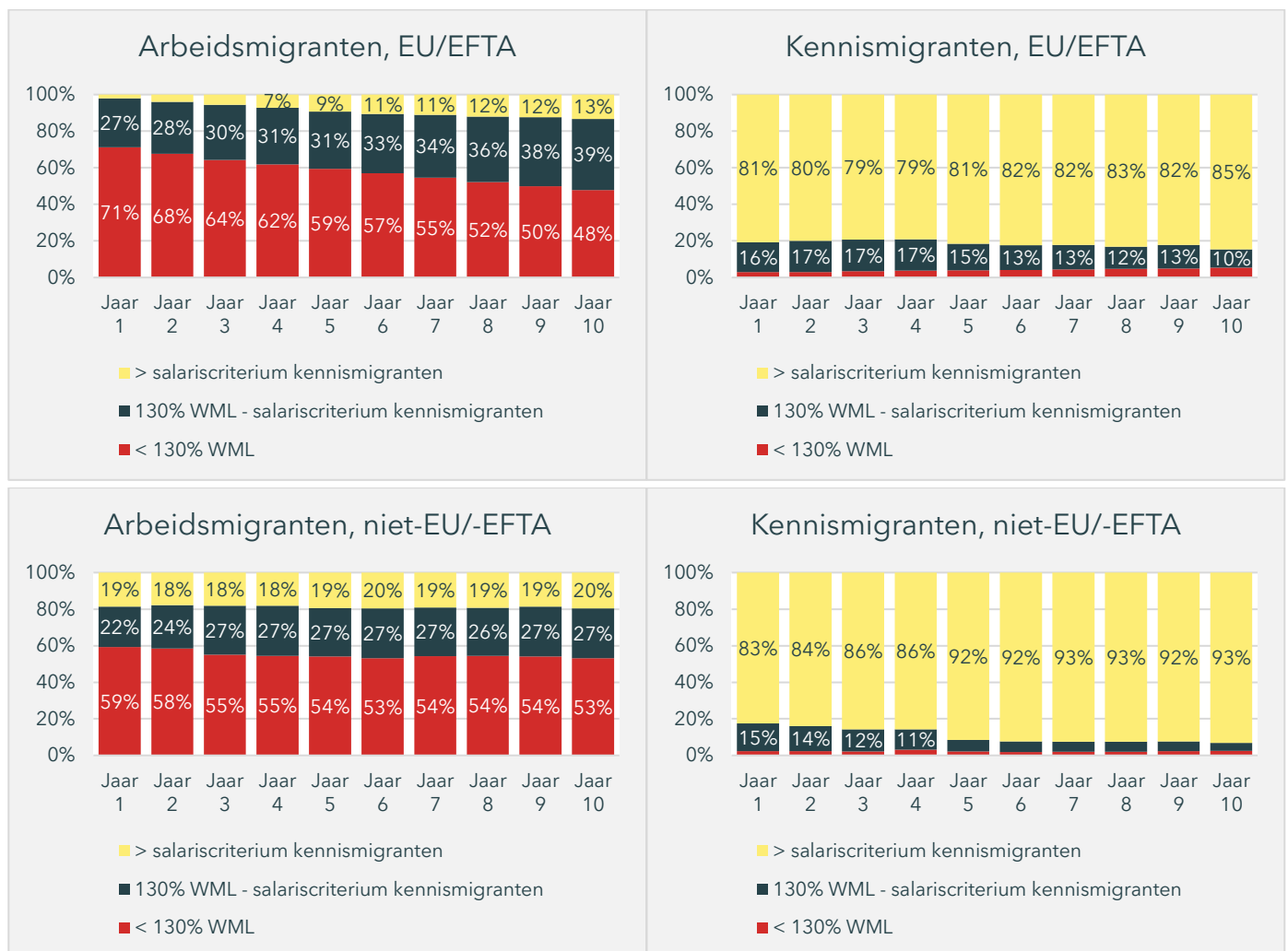
Inkomensniveau over de tijd

Arbeidsmigranten verrichten relatief vaker laaggeschoold en laagbetaald werk, waardoor hun inkomen vaak onder de 130 procent van het wettelijk minimumloon (WML) blijft. Hoewel hun inkomen doorgaans stijgt naarmate ze langer in Nederland werken, verdient na tien jaar nog steeds ongeveer de helft van de werkende groep arbeidsmigranten minder dan 130 procent van het minimumloon (zie Figuur 2.9). Kennismigranten daarentegen zijn meestal hoogopgeleid en verdienen (per definitie) aanzienlijk meer dan arbeidsmigranten. De meesten van hen hebben een maandsalaris dat hoger ligt dan het salariscriterium voor kennismigranten. Dit criterium is de minimale salariscriterium die werkgevers moeten bieden om kennismigranten in aanmerking te laten komen voor een verblijfsvergunning. Het salariscriterium verschilt voor kennismigranten jonger en ouder dan 30 jaar. Kennismigranten uit de EU/EFTA worden op basis van dit salariscriterium afgebakend: migranten die binnen de eerste drie maanden na aankomst meer verdienen dan dit criterium worden beschouwd als kennismigranten.¹⁴ Dit verklaart waarom ruim 80 procent van hen na één jaar nog steeds boven dit criterium verdient. Van de kennismigranten van buiten de EU/EFTA met een baan verdiende bijna 90 procent gedurende het eerste jaar na aankomst meer dan het salariscriterium.¹⁵ Een deel van hen is na verloop van tijd minder gaan verdienen; na één jaar voldoet 83 procent van de kennismigranten van buiten de EU/EFTA met een baan nog steeds aan het salariscriterium.

¹⁴ Of migranten van binnen de EU/EFTA aan het salariscriterium voor kennismigranten (van buiten de EU/EFTA) voldoen wordt benaderd door hun bruto loon te vergelijken met het salariscriterium, rekening houdend met de leeftijd van de migrant. Dat is slechts een benadering, omdat de IND voor de toetsing van het salariscriterium een loonbegrip hanteert dat afwijkt van het beschikbare bruto loon in de CBS Microdata.

¹⁵ Op basis van gesprekken met de IND kunnen verschillende redenen worden geïdentificeerd voor de constatering dat niet alle kennismigranten van buiten de EU/EFTA in het eerste jaar aan het leeftijdsafhankelijke salariscriterium van de Kennismigrantenregeling voldoen. Ten eerste gelden er verschillende vrijstellingen voor het salariscriterium, onder andere voor wetenschappelijk personeel dat onbezoldigd of met een beurs in Nederland werkt en daardoor geen inkomen in Nederland ontvangt. Verder zit er verschil tussen het gebruikte loon in de CBS Microdata en het door de IND gehanteerde loonbegrip voor toetsing aan het salariscriterium. Ook is al eerder geconstateerd dat het migratiemotief in de CBS Microdata is afgeleid van het eerste door de IND verleende verblijfsdoel aan de migrant. Dat kan betekenen dat de kennismigrant van buiten de EU/EFTA intussen voor een ander doel in Nederland verblijft en daardoor een lager inkomen kan hebben. En tot slot kan iemand op basis van de geldende arbeidsvoorwaarden wel voldoen aan het salariscriterium, maar als gevolg van aanpassing van het aantal werkuren of functie in de praktijk niet (langer) dat salaris verdienen.

Figuur 2.9 Waar arbeidsmigranten vaak minder dan 130 procent van het wettelijk minimumloon verdienen, verdienen kennismigranten doorgaans juist meer dan 130 procent

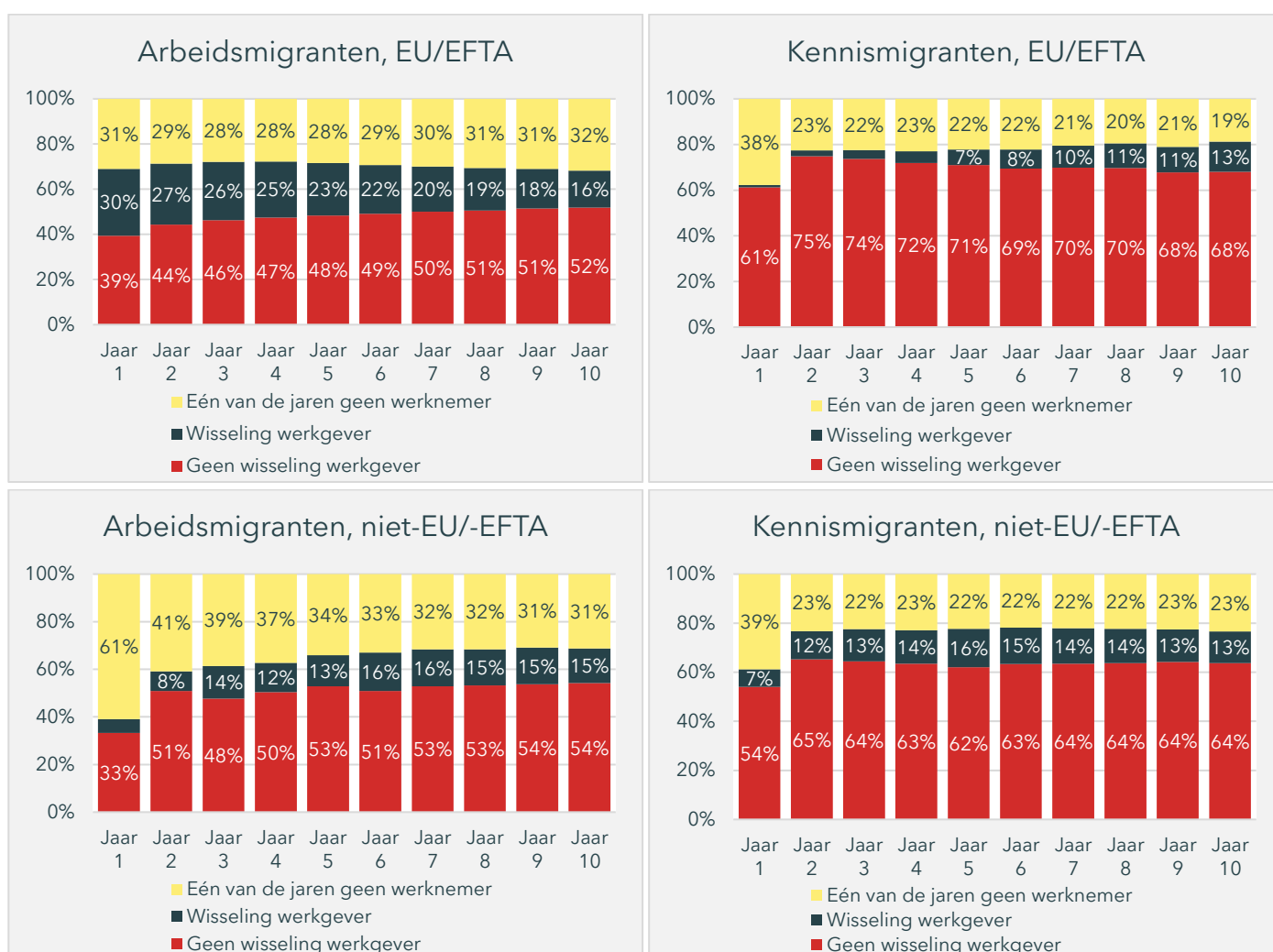
Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Kennismigranten van buiten de EU/EFTA komen in aanmerking voor een belastingvrije vergoeding van 30 procent van hun salaris (de 30%-regeling). Omdat deze vergoeding niet is opgenomen als inkomen in de Polisadministratie, is het inkomen van deze groep migranten gedeeld door 0,7 om het volledige salaris te benaderen.

Wisseling van werkgever over tijd

Arbeidsmigranten van binnen de EU/EFTA wisselen relatief vaak van werkgever (zie Figuur 2.10). In het eerste jaar verandert bijna één op de drie van werkgever. Dit aandeel neemt na verloop van de tijd wel af. Kennismigranten van binnen de EU/EFTA veranderen daarentegen in de eerste jaren nauwelijks van werkgever, zij blijven doorgaans langere tijd bij hun eerste werkgever werken. Pas na ongeveer vijf jaar is er een toename in het aantal wisselingen te zien binnen deze groep. Onder de arbeids- en kennismigranten van buiten de EU/EFTA wisselt elk jaar ongeveer 15 procent van werkgever. De mate van wisseling van werkgever hangt ook samen met het type contract (zie Figuur 2.7): hoe flexibeler het dienstverband, des te vaker een wisseling van werkgever voorkomt.

Figuur 2.10 Arbeidsmigranten van binnen de EU/EFTA wisselen het vaakst van werkgever, gevolgd door arbeids- en kennismigranten van buiten de EU/EFTA

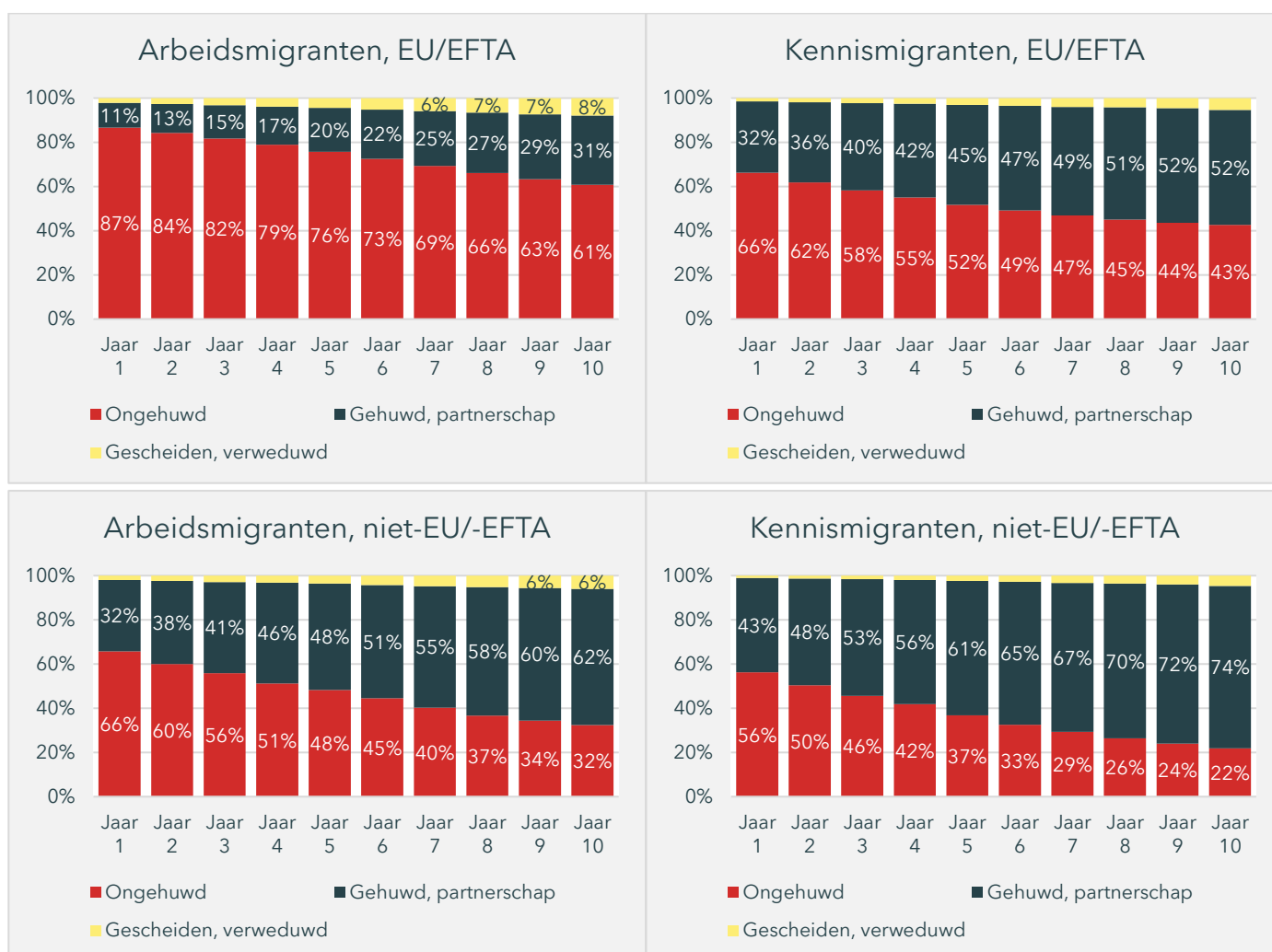
Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: De wisseling van werkgever geldt per jaar en ten opzichte van het jaar ervoor. 'Geen wisseling van werkgever' betekent dat de werknemer in dat jaar dezelfde werkgever had als in het jaar ervoor. Wanneer de werknemer in het betreffende jaar of in het jaar ervoor geen werkgever had, en dus geen werknemer was, kan er ook geen sprake zijn van een 'wisseling' van werkgever.

Verandering van burgerlijke staat over de tijd

De meeste arbeids- en kennismigranten zijn ongehuwd op het moment dat ze naar Nederland komen (zie Figuur 2.11). Dit percentage is het hoogst onder arbeidsmigranten uit de EU/EFTA (87 procent) en het laagst bij kennismigranten van buiten de EU/EFTA (56 procent). Naarmate arbeids- en kennismigranten langer in Nederland verblijven, neemt de kans toe dat ze getrouwd zijn of een partner hebben. Na tien jaar is meer dan de helft van de arbeids- en kennismigranten van buiten de EU/EFTA getrouwd of samenwonend met een partner. Bij kennismigranten van buiten de EU/EFTA gaat het zelfs om driekwart van het totaal. Arbeidsmigranten van binnen de EU/EFTA vinden een stuk minder vaak een partner in Nederland: na tien jaar is een derde getrouwd of samenwonend. Over het algemeen lijkt herkomst van binnen of buiten de EU/EFTA meer bepalend voor de (ontwikkelingen in de) burgerlijke staat dan het inkomensniveau.

Figuur 2.11 Naarmate arbeids- en kennismigranten langer in Nederland verblijven, neemt de kans toe dat ze getrouwd zijn of een partner hebben

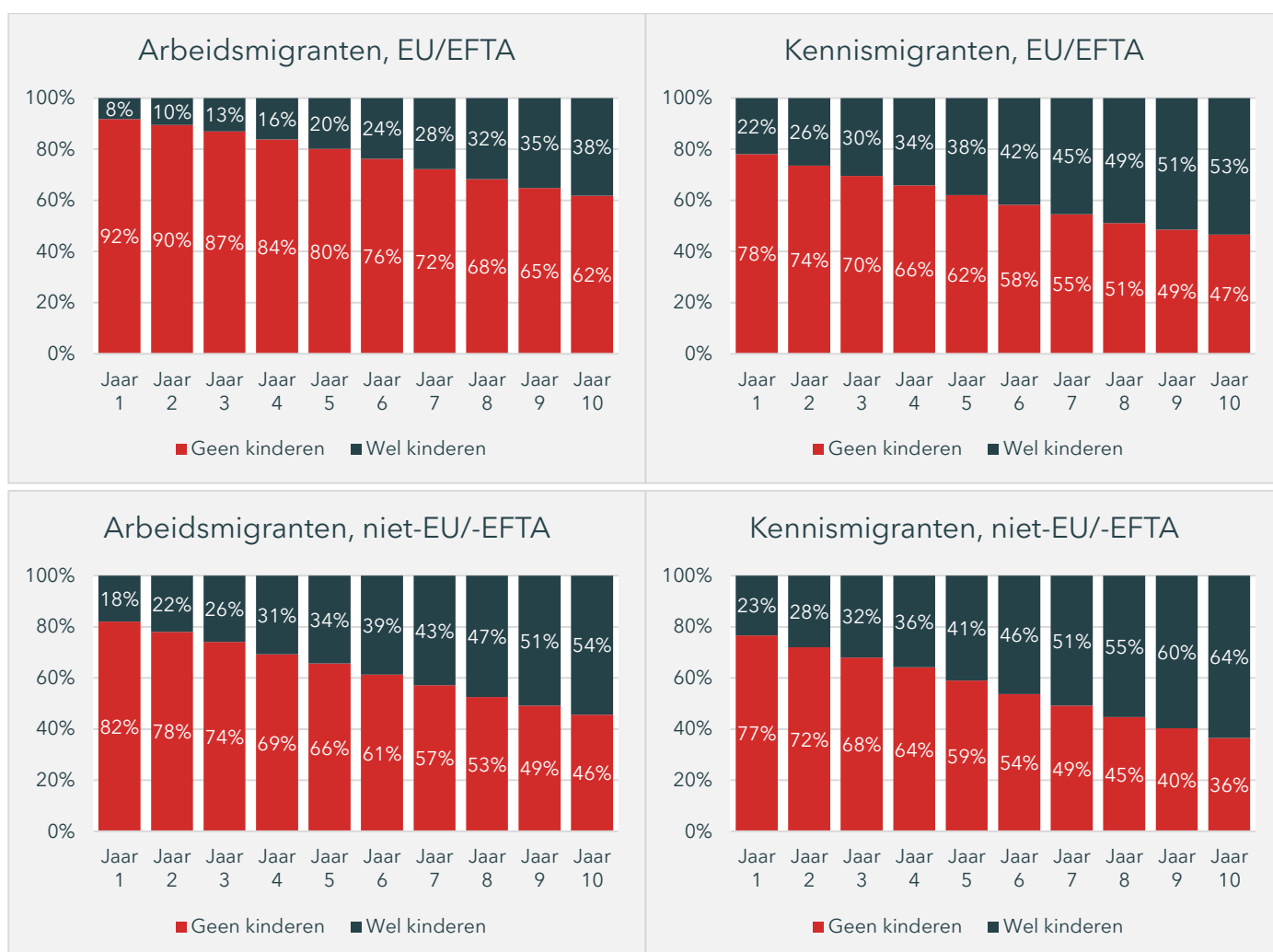

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Het hebben van kinderen over de tijd

De meeste arbeids- en kennismigranten hebben bij aankomst in Nederland nog geen kinderen of hebben die (nog) niet meegenomen naar Nederland (zie Figuur 2.12). Dit hangt samen met het gegeven dat arbeids- en kennismigranten ook vaak ongehuwd zijn bij aankomst in Nederland. Slechts 8 procent van de arbeidsmigranten uit de EU/EFTA heeft in het eerste jaar in Nederland kinderen in Nederland. Onder kennismigranten ligt dit aandeel hoger (een kwart). Naarmate arbeids- en kennismigranten langer in Nederland verblijven, neemt de kans op het hebben van kinderen in Nederland toe. Na tien jaar heeft meer dan de helft van de arbeids- en kennismigranten van buiten de EU/EFTA één of meer kinderen. Bij arbeidsmigranten van binnen de EU/EFTA gaat het om ongeveer 40 procent. Over het algemeen lijken arbeids- en kennismigranten van buiten de EU/EFTA vaker kinderen te hebben.

Figuur 2.12 Naarmate arbeids- en kennismigranten langer in Nederland blijven, neemt de kans toe dat ze kinderen hebben

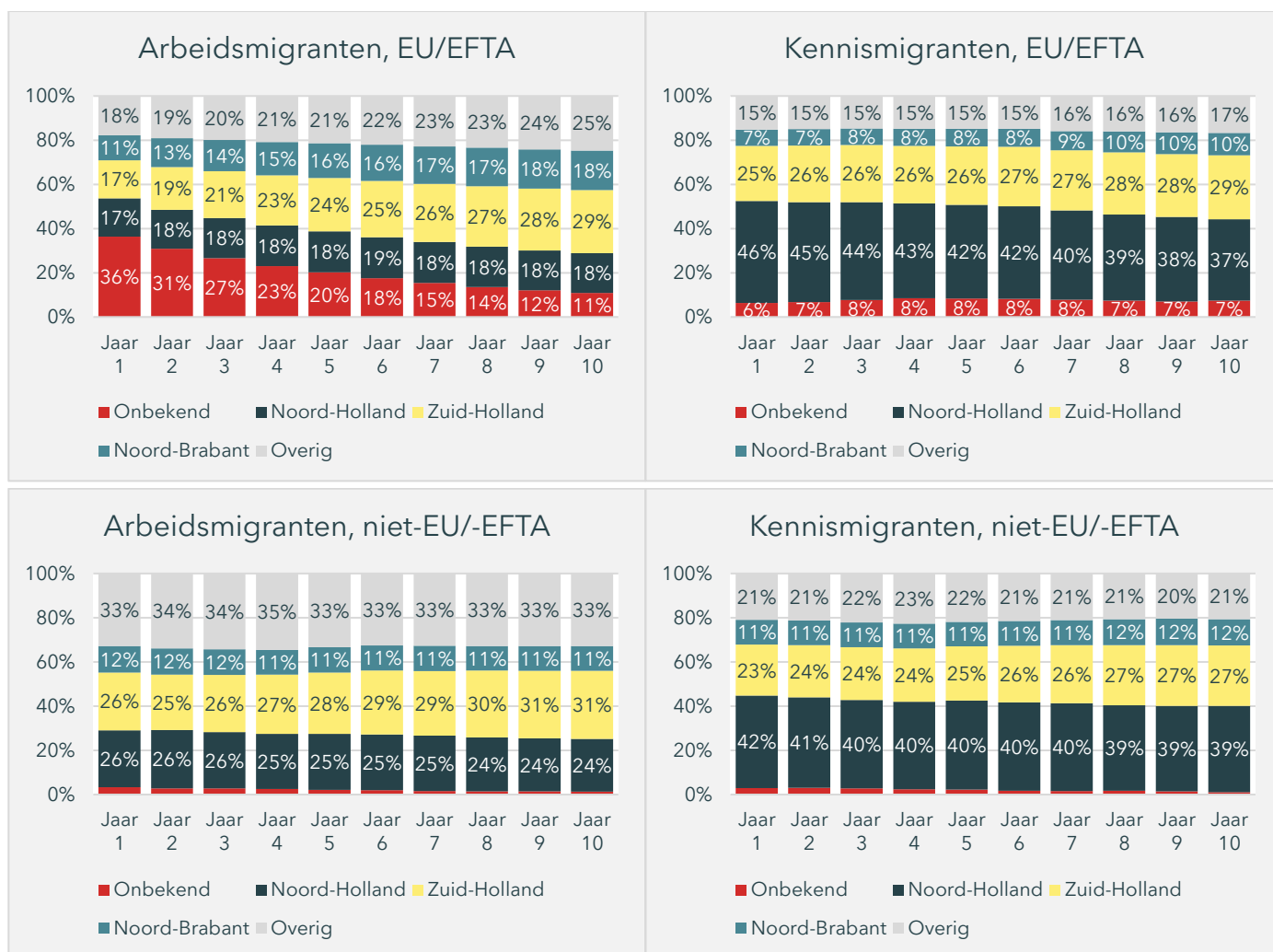

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Woonprovincie over de tijd

De meeste arbeids- en kennismigranten wonen in de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Noord-Brabant (zie Figuur 2.13). In Zuid-Holland werken er veel arbeidsmigranten in sectoren als de bloementeel, kassenbouw en tuinbouw, maar ook bijvoorbeeld in de Rotterdamse haven. Kennismigranten zijn daarentegen vooral werkzaam bij grote multinationals, die voornamelijk in grote steden zoals Amsterdam, Rotterdam en Den Haag zijn gevestigd. Daarnaast zijn er relatief veel kennismigranten werkzaam in Noord-Brabant, omdat bedrijven als ASML en Philips zich daar bevinden, die een groot aantal expats in dienst hebben.

Figuur 2.13 De meeste arbeids- en kennismigranten wonen in Noord-Holland, Zuid-Holland en Noord-Brabant

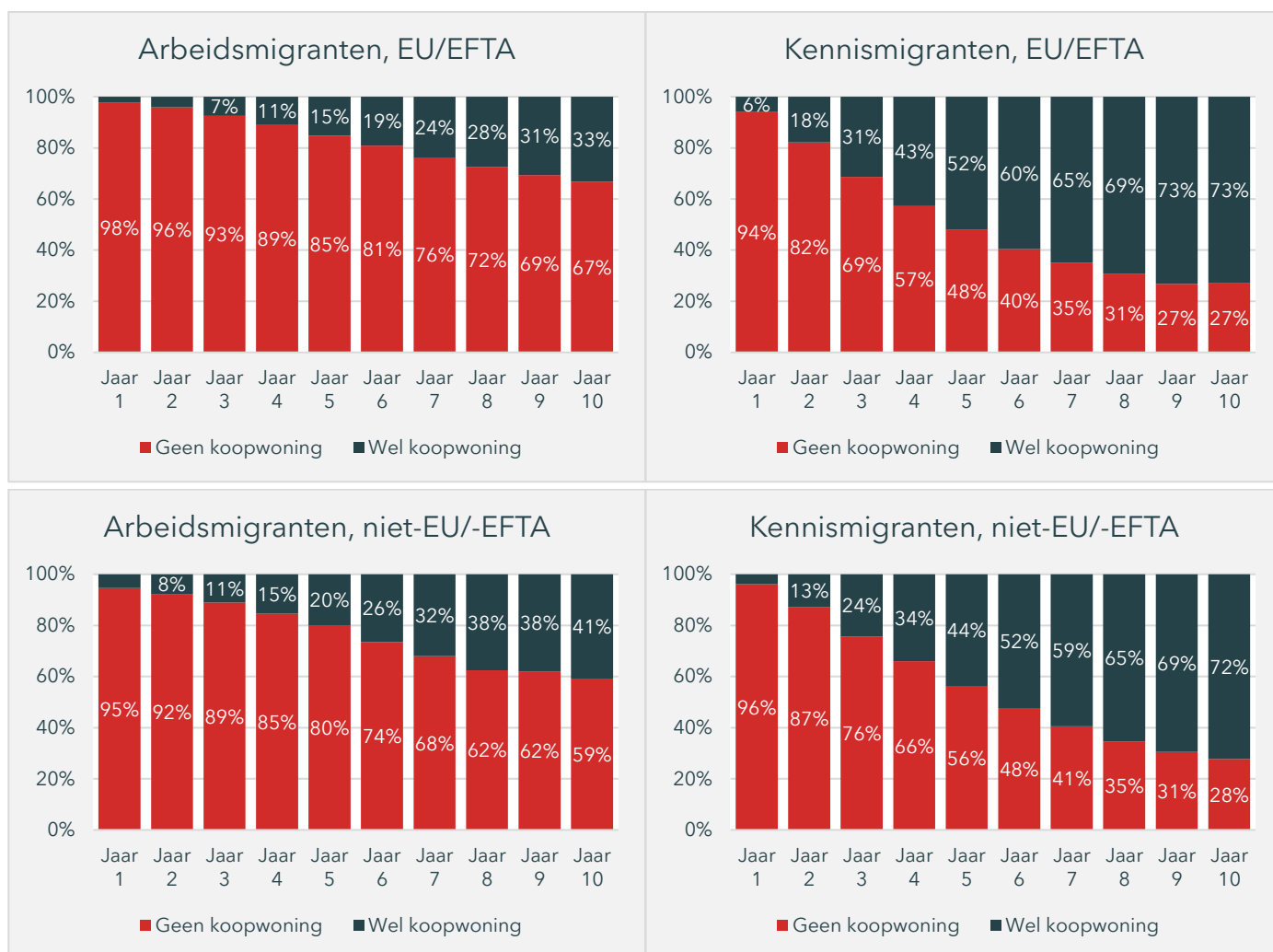
Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Wat opvalt is dat van veel arbeidsmigranten van binnen de EU/EFTA de woonprovincie onbekend is. Dit betreft arbeidsmigranten die wel in Nederland werken, maar zich hier niet officieel hebben ingeschreven. In het eerste jaar gaat dit om meer dan een derde van de arbeidsmigranten. Hoewel dit aandeel geleidelijk afneemt over de tijd, is na tien jaar nog steeds ongeveer 10 procent van de arbeidsmigranten niet ingeschreven op een adres in Nederland. Dit hangt ermee samen dat deze groep op tijdelijke basis en onder vrij verkeer van diensten ook zonder inschrijving in een Nederlandse gemeente in Nederland werk kan verrichten.

Huur- of koopwoning over de tijd

Bijna alle arbeids- en kennismigranten wonen de eerste jaren dat ze in Nederland verblijven in een huurwoning (zie Figuur 2.14). Naarmate arbeids- en kennismigranten langer in Nederland verblijven, neemt de kans toe dat ze een koopwoning hebben. Die kans neemt het snelst toe onder kennismigranten, die meer verdienen dan arbeidsmigranten en daardoor meer mogelijkheden hebben tot het kopen van een huis. Na tien jaar heeft bijna driekwart van de kennismigranten in Nederland een koopwoning. Onder arbeidsmigranten is dit aanzienlijk lager (33 procent van binnen de EU/EFTA en 41 procent van buiten de EU/EFTA).

Figuur 2.14 Naarmate arbeids- en kennismigranten langer in Nederland verblijven, neemt de kans op het hebben van een koopwoning toe

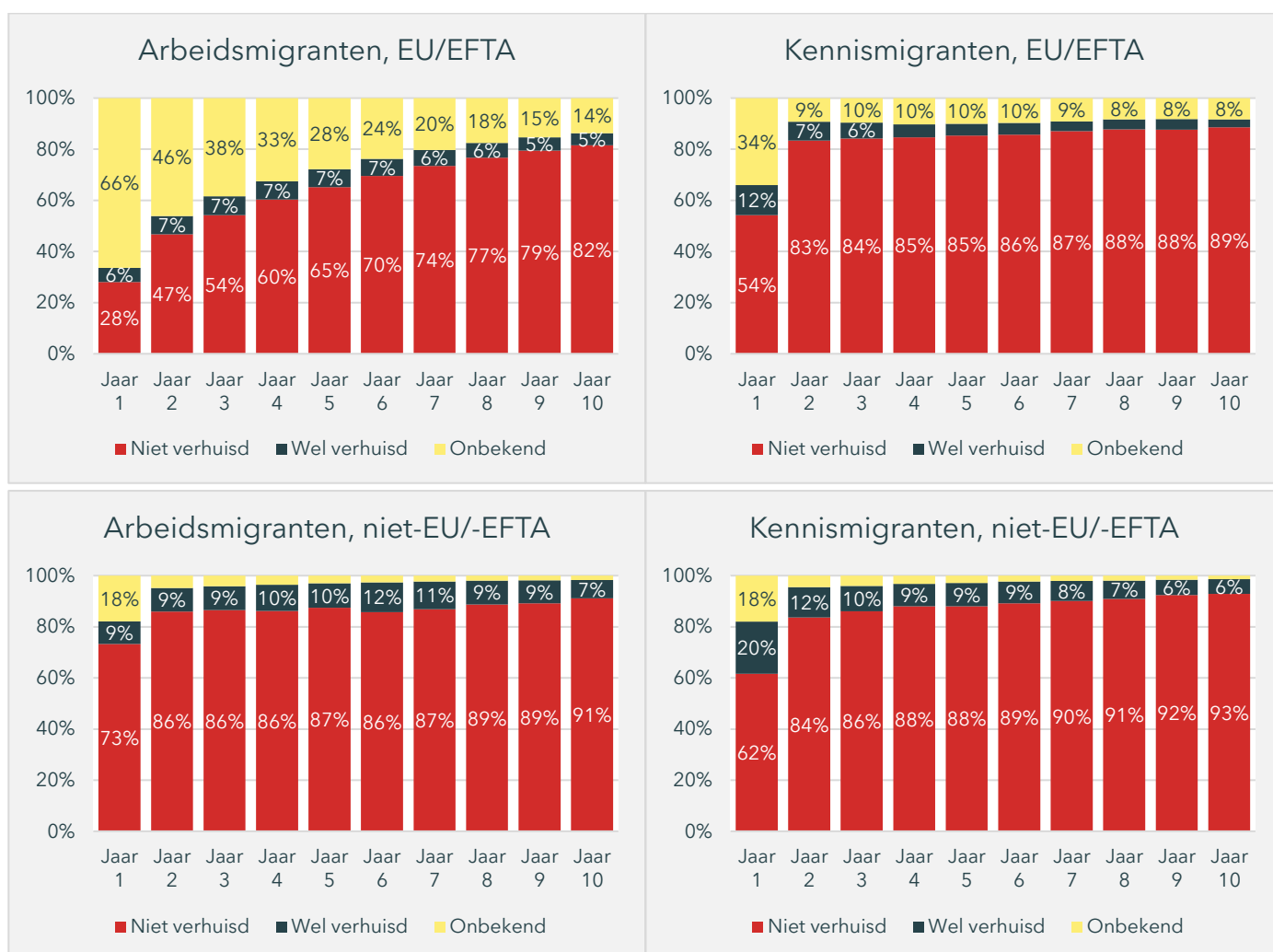

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Verhuizingen over de tijd

Jaarlijks verhuist ongeveer 5 tot 10 procent van de arbeids- en kennismigranten (zie Figuur 2.15). Het gaat hier om verhuizingen naar een andere gemeente in een bepaald jaar ten opzichte van het jaar ervoor. In het eerste jaar is het vaak nog onbekend of een migrant is verhuisd, omdat veel arbeids- en kennismigranten vlak na aankomst vaak nog niet officieel staan ingeschreven in Nederland. Bij arbeidsmigranten van binnen de EU/EFTA blijft dit ook in latere jaren nog het geval, omdat een deel zich ook na langere tijd niet inschrijft in een gemeente. Dat kan mogelijk verklaren waarom arbeids- en kennismigranten van buiten de EU/EFTA vaker verhuizen dan arbeids- en kennismigranten van binnen de EU/EFTA. Een andere mogelijke oorzaak is dat het voor migranten van binnen de EU/EFTA vanwege culturele en geografische redenen wellicht gemakkelijker is om in één keer een goede woning te vinden dan voor migranten van buiten de EU/EFTA.

Figuur 2.15 Het aandeel arbeids- en kennismigranten dat jaarlijks verhuist ligt over het algemeen tussen de 5 en 10 procent

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

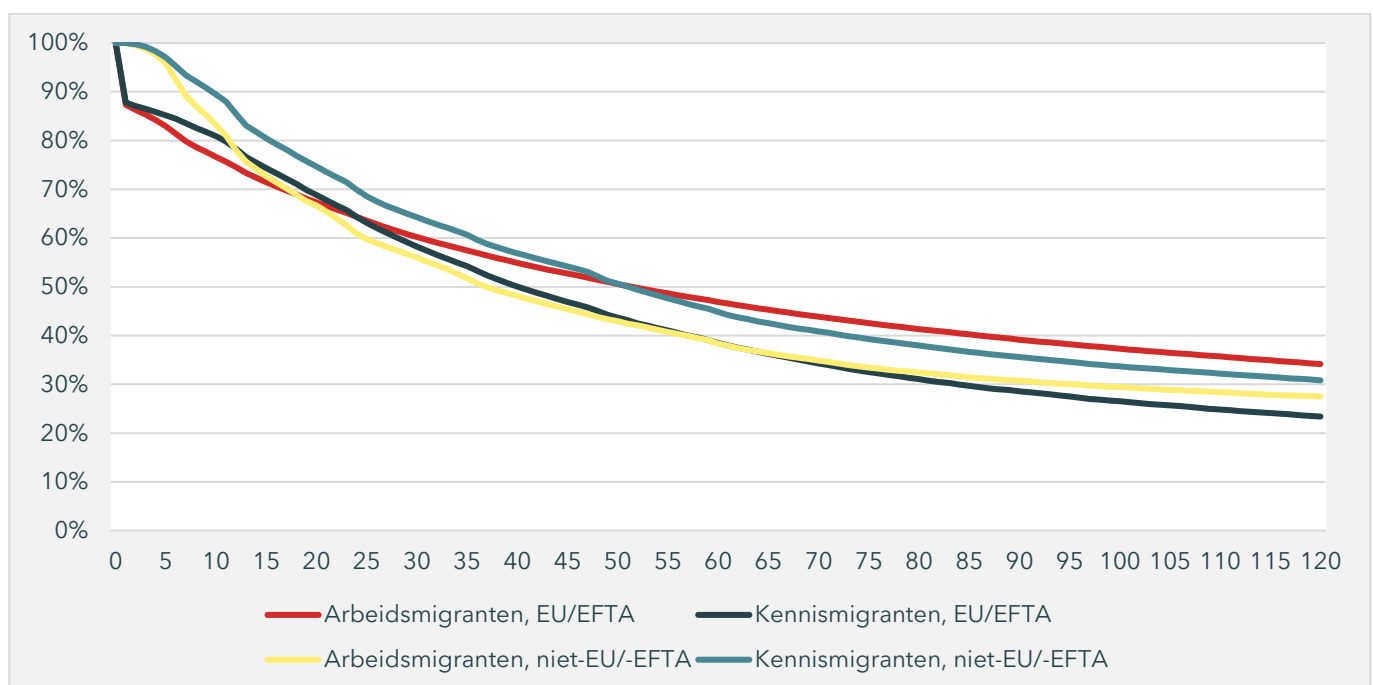
3 Verblifsduur in Nederland

Arbeids- en kennismigranten van buiten de EU/EFTA vertrekken over het algemeen weer sneller uit Nederland dan arbeids- en kennismigranten van binnen de EU/EFTA. Verschillende factoren beïnvloeden de blijfkans. Arbeids- en kennismigranten die zich in Nederland settelen (bijvoorbeeld door te trouwen, kinderen te krijgen of een huis te kopen) blijven gemiddeld langer in Nederland.

3.1 Verblifsduur

Figuur 3.1 toont de waargenomen blijfkans voor de vier typen onderscheiden arbeidsmigranten in termen van een ongecorrigeerde Kaplan-Meier survivalfunctie. Deze functie laat zien hoeveel arbeids- en kennismigranten na verloop van tijd nog in Nederland verblijven zonder te corrigeren voor dynamische selectie (verandering van samenstelling van de groep arbeids- en kennismigranten) of voor *right censoring* (door een beperkte periode van waarneming). Omdat van de bestaande groep arbeids- en kennismigranten in Nederland in elke periode een deel vertrekt (geen survival), daalt de survivalfunctie.

Figuur 3.1 Ruim 10 procent van de arbeids- en kennismigranten van binnen de EU/EFTA blijft slechts enkele maanden in Nederland, maar arbeidsmigranten van binnen de EU/EFTA blijven gemiddeld genomen wel het langst in Nederland

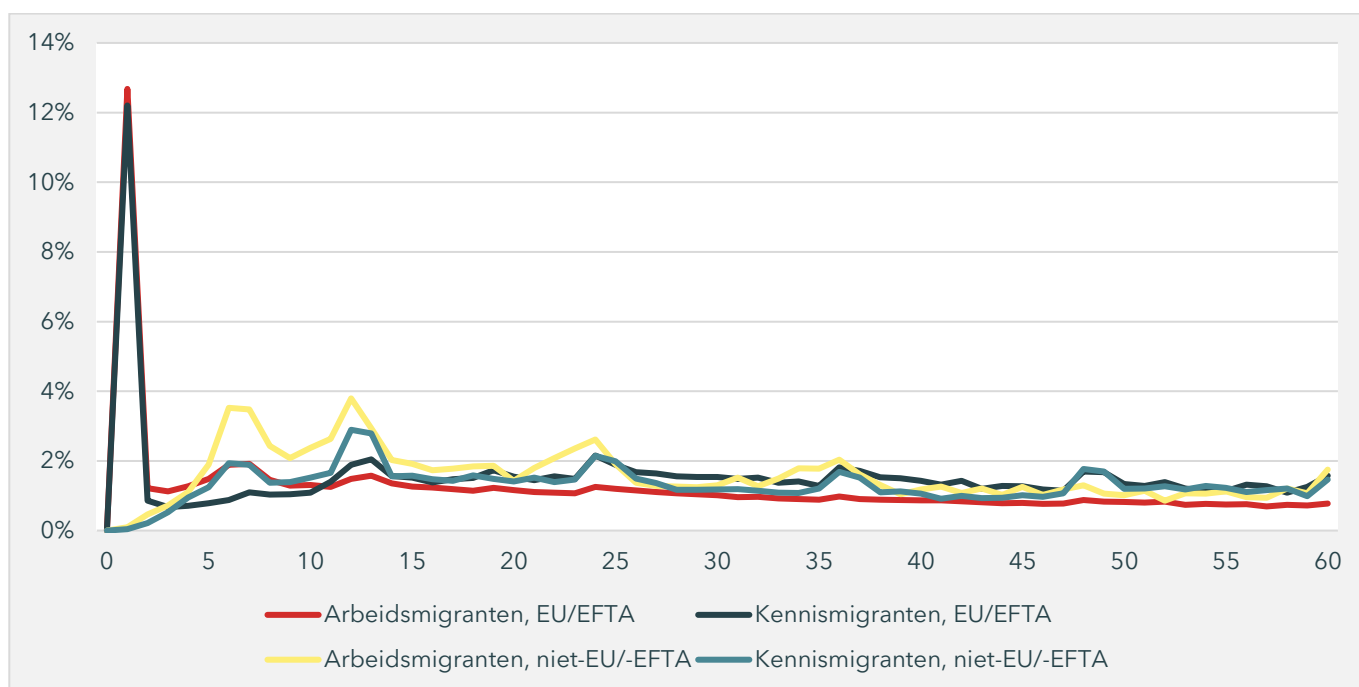

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Uit Figuur 3.1 blijkt dat een groot aandeel arbeids- en kennismigranten van binnen de EU/EFTA maar kort in Nederland blijft. Meer dan 10 procent is na één maand alweer vertrokken. Dit is niet het geval bij arbeids- en kennismigranten van buiten de EU/EFTA, waarvan gedurende het eerste jaar na aankomst nauwelijks personen vertrekken. Over het algemeen vertrekken arbeidsmigranten van binnen de EU/EFTA het snelst, maar blijven ze gemiddeld genomen juist wel weer het langst in Nederland.

Dat er veel arbeids- en kennismigranten van binnen de EU/EFTA na één maand al vertrekken, is ook te zien in de ongecorrigeerde hazardfunctie (zie Figuur 3.2). De hazardfunctie toont de kans dat een arbeids- of kennismigrant op een bepaald moment uit Nederland vertrekt, gegeven dat dit tot dan toe nog niet is gebeurd. Voor migranten van binnen de EU/EFTA ligt de uitstroomkans na één maand boven de 12 procent, terwijl deze kans voor arbeids- en kennismigranten van buiten de EU/EFTA vrijwel nihil is. Bij de laatstgenoemde groepen is er juist in de maanden erna een lichte stijging te zien in de vertrekans, tot ongeveer één jaar na aankomst. Verder zijn er kleine pieken zichtbaar in de vertrekansen rond de hele jaren na aankomst (na 12, 24, 36, 48 en 60 maanden na aankomst). Dat heeft mogelijk ook te maken met periodieke checks of correcties van de registratie wanneer migranten bij vertrek zich niet uitschrijven bij een gemeente.

Figuur 3.2 De grootste uitstroomkans voor arbeids- en kennismigranten van binnen de EU/EFTA ligt één maand na aankomst in Nederland, voor arbeids- en kennismigranten van buiten de EU/EFTA zijn deze kansen het hoogst in de maanden erna; tot één jaar na aankomst

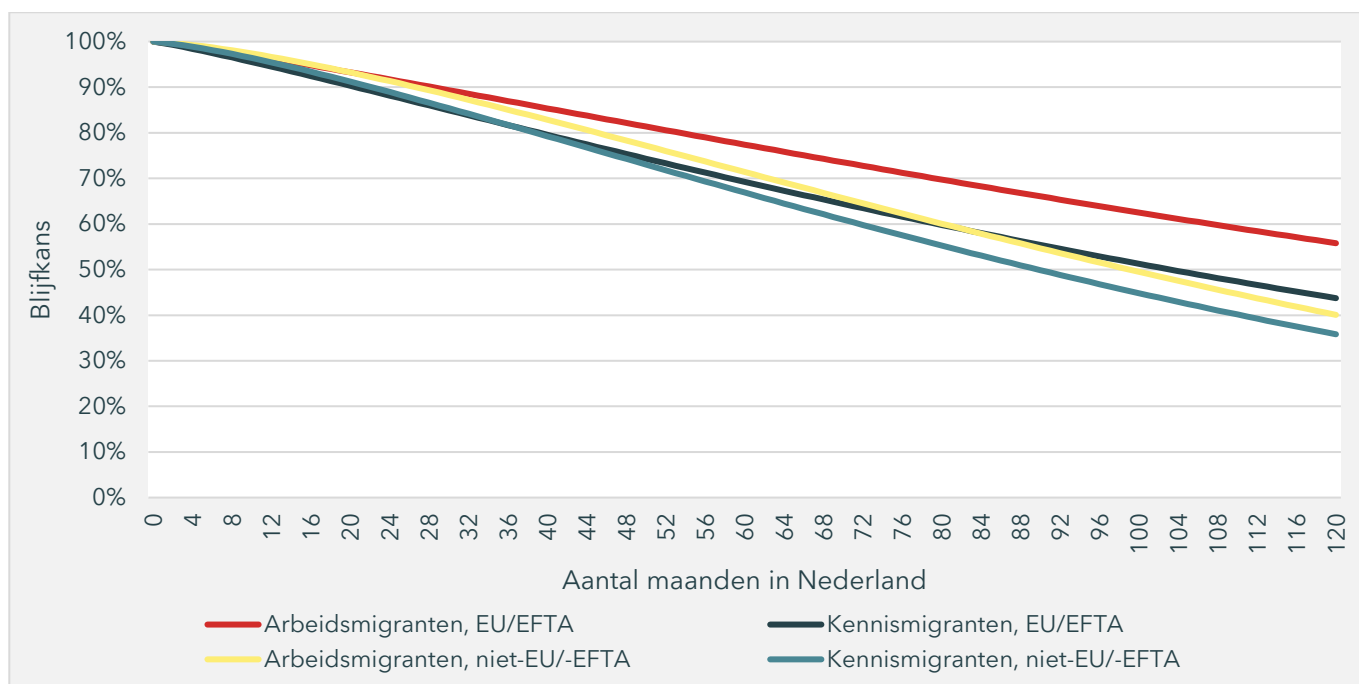

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Om meer inzicht te krijgen in de levenslooptdynamiek van arbeids- en kennismigranten en daarbij te onderzoeken welke factoren van invloed zijn op de verblijfsduur in Nederland, is gebruikgemaakt van een duurmodel. In dit model worden de verwachte blijfkansen van arbeids- en kennismigranten bepaald op basis van een aantal levensloopgebeurtenissen. Deze blijfkansen beschrijven de kans dat een arbeids- of kennismigrant na een bepaalde periode nog in Nederland is. Daarbij wordt gebruikgemaakt van een Mixed Proportional Hazard Model,

waarbij de verklarende variabelen (levensloopgebeurtenissen) kunnen variëren over de tijd. Dit duurmodel ligt in lijn met het werk van Van Gaalen & Bijwaard (2008) en wordt verder toegelicht in Bijlage A. Aan de hand van de resultaten van het duurmodel is een gecorrigeerde survivalfunctie geschat (zie Figuur 3.3). In tegenstelling tot de survivalfunctie in Figuur 3.1 houdt de gecorrigeerde survivalfunctie rekening met samenstellingseffecten en met *right censoring*. Hierdoor heeft de survivalfunctie een meer lineaire vorm gekregen. In het duurmodel zijn arbeids- en kennismigranten die zich tijdens hun verblijf in Nederland niet hebben ingeschreven weggelaten, omdat er weinig gegevens over hen beschikbaar zijn. Deze groep bestaat voornamelijk uit migranten die slechts kort in Nederland verblijven. Door deze groep niet mee te nemen, vertonen de survivalfuncties van de vier groepen migranten in de eerste paar maanden een vergelijkbare trend. Net als in de ongecorrigeerde survivalfunctie blijven arbeidsmigranten van binnen de EU/EFTA het langst: van hen is 56 procent na tien jaar nog in Nederland. Kennismigranten van buiten de EU/EFTA vertrekken gemiddeld het snelst: na tien jaar woont slechts 36 procent nog in Nederland.

Figuur 3.3 Gecorrigeerd voor samenstellingseffecten blijven arbeidsmigranten van binnen de EU/EFTA gemiddeld het langst in Nederland en kennismigranten van buiten de EU/EFTA het kortst

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: De blijfkans per groep is hier gecorrigeerd voor de samenstelling en levensloopynamiëk van die groep.

3.2 Samenhang kenmerken en verblijfsduur

Ook binnen de vier groepen arbeids- en kennismigranten zijn er grote verschillen in blijfkansen. Deze kansen hangen vaak samen met bepaalde achtergrondkenmerken en levensgebeurtenissen in het leven van arbeids- en kennismigranten.¹⁶ Welke gebeurtenissen sterk samenhangen met de verblijfsduur verschilt echter per type migrant. Op basis van de resultaten van het duurmodel is voor elk kenmerk de gemiddelde verblijfsduur in Nederland berekend, waarbij alle andere kenmerken op het gemiddelde zijn gehouden (*ceteris paribus*). De gemiddelde verblijfsduur per kenmerk wordt gepresenteerd als afwijking ten opzichte van de gemiddelde duur van de gehele groep arbeids- en kennismigranten. Deze worden voor elk van de vier groepen (zowel arbeidsmigranten als kennismigranten, van zowel binnen als buiten de EU/EFTA) weergegeven in Figuur 3.4 tot en met Figuur 3.7. Kenmerken met een grote positieve of negatieve afwijking hebben een sterke samenhang met de verblijfsduur, terwijl kenmerken met een afwijking rond de nullijn een minder sterke samenhang hebben.¹⁷

Achtergrondkenmerken

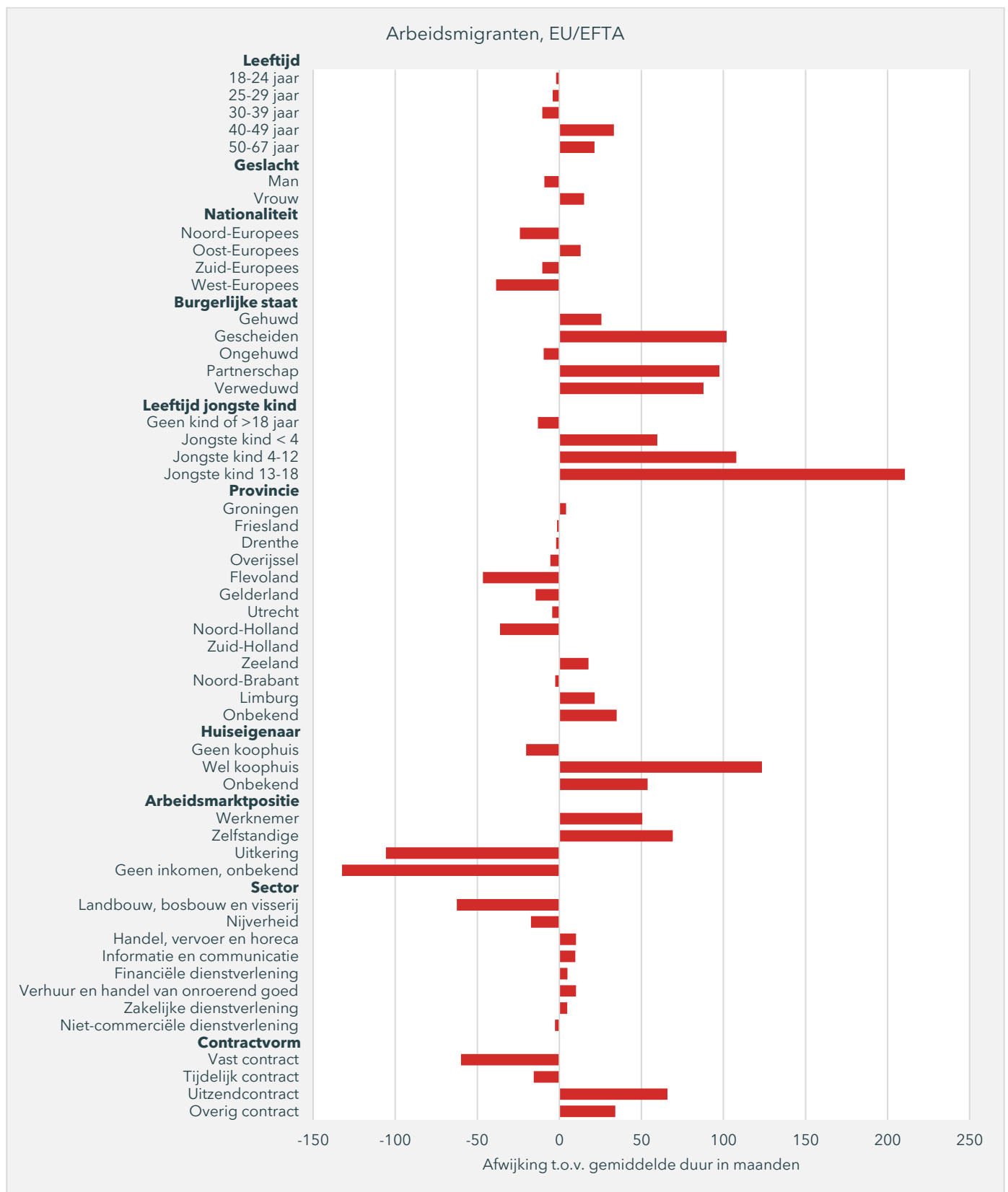
Arbeidsmigranten die op jonge leeftijd naar Nederland komen, blijven gemiddeld korter. Jongere arbeidsmigranten zijn een stuk mobieler en minder gebonden aan één land. Daarentegen blijven arbeidsmigranten die bij aankomst ouder zijn dan 40 jaar juist langer dan gemiddeld. Voor kennismigranten geldt het tegenovergestelde: kennismigranten die jonger zijn dan 30 jaar bij aankomst hebben een grotere kans om langer in Nederland te blijven, terwijl oudere kennismigranten juist sneller vertrekken. Vrouwelijke arbeids- en kennismigranten verblijven over het algemeen langer in Nederland dan mannen. Dit is in lijn met de bevindingen van Van Gaalen & Bijwaard (2008).

Naast leeftijd en geslacht hangt ook nationaliteit sterk samen met de verblijfsduur in Nederland. Onder arbeidsmigranten uit de EU/EFTA blijven Oost-Europeanen gemiddeld het langst, terwijl onder kennismigranten juist de Zuid-Europeanen langer blijven. Bij arbeids- en kennismigranten van buiten de EU/EFTA blijven vooral Turkse arbeids- en kennismigranten, Afrikaanse arbeidsmigranten en Europese kennismigranten (van buiten de EU/EFTA) lang in Nederland. Indiase arbeids- en kennismigranten vertrekken daarentegen het snelst, waarbij Indiase arbeidsmigranten zelfs 40 maanden (3,3 jaar) eerder vertrekken dan gemiddeld.

¹⁶ We spreken hier van samenhang en niet van effecten, omdat de richting van de relatie tussen kenmerken of gebeurtenissen en de verblijfsduur niet altijd duidelijk is. Zo lijkt het evident dat arbeidsmigranten die een huis kopen langer in Nederland zullen blijven, maar omgekeerd zal ook gelden dat hoe langer arbeidsmigranten in Nederland blijven, hoe vaker ze zullen overgaan tot het kopen van een huis. Omdat de volgorde van dit soort keuzes niet duidelijk is, kan het duurmodel geen effecten identificeren.

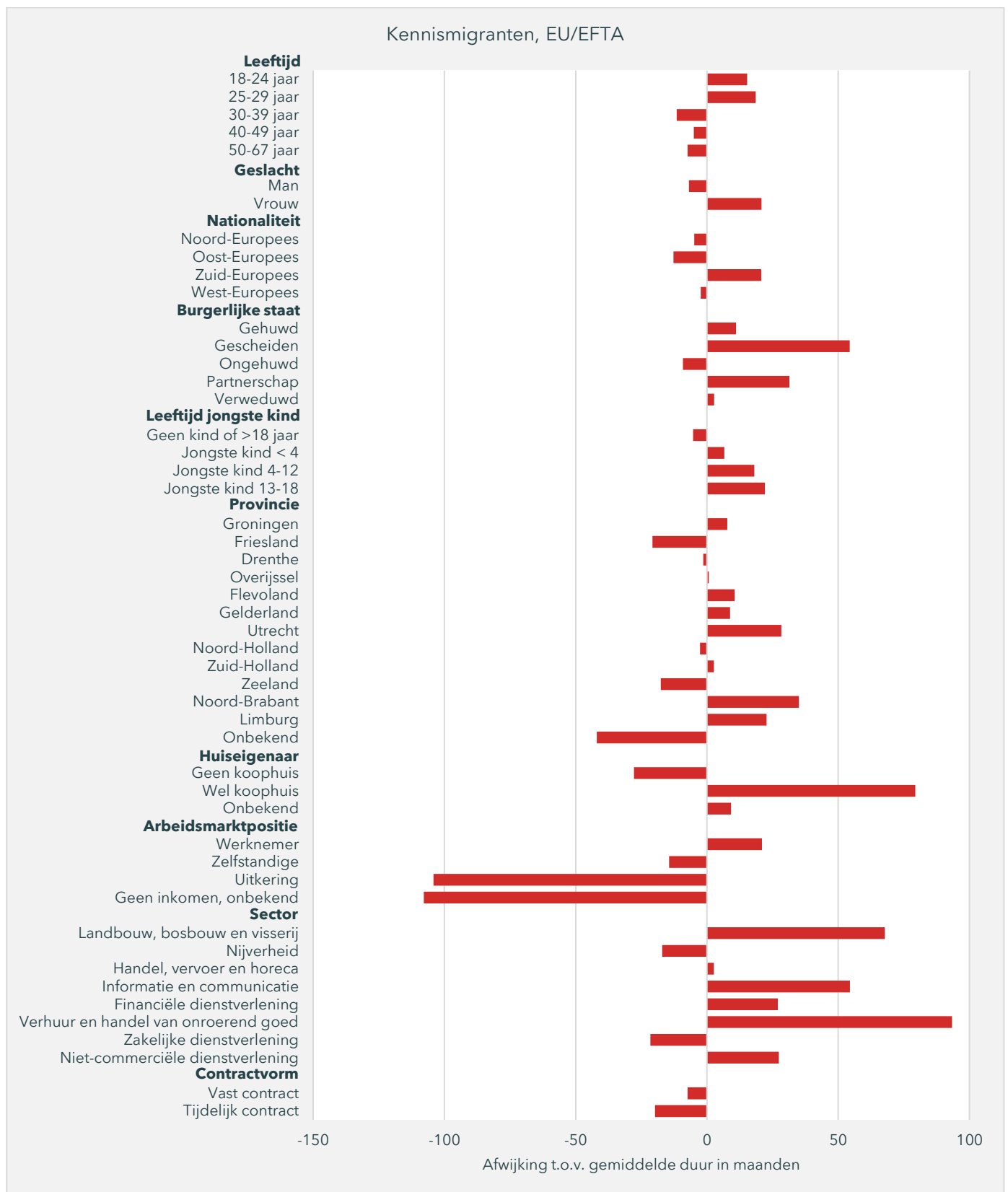
¹⁷ Bij de meeste kenmerken en levensloopgebeurtenissen is de afwijking van de gemiddelde verblijfsduur statistisch significant, waarbij de meeste significant zijn op het 99 procent betrouwbaarheidsniveau. Slechts enkele kenmerken hangen niet significant samen met de verblijfsduur. Bij arbeidsmigranten van binnen de EU/EFTA betreft dit de sectoren Informatie en communicatie, Financiële dienstverlening en Verhuur en handel van onroerend goed. Voor kennismigranten van binnen de EU/EFTA gaat het om de provincies Friesland, Drenthe, Overijssel en Flevoland, de leeftijdscategorie 50-67 jaar en de burgerlijke staat 'verweduwd'. Bij arbeidsmigranten van buiten de EU/EFTA betreft het de provincie Onbekend en de sector Verhuur en handel van onroerend goed, en bij de kennismigranten van buiten de EU/EFTA gaat het om de provincies Friesland en Zeeland en de sector Landbouw, bosbouw en visserij.

Figuur 3.4 De verblijfsduur van arbeidsmigranten van binnen de EU/EFTA hangt sterk samen met het hebben van kinderen, de arbeidsmarktpositie en het hebben van een koopwoning

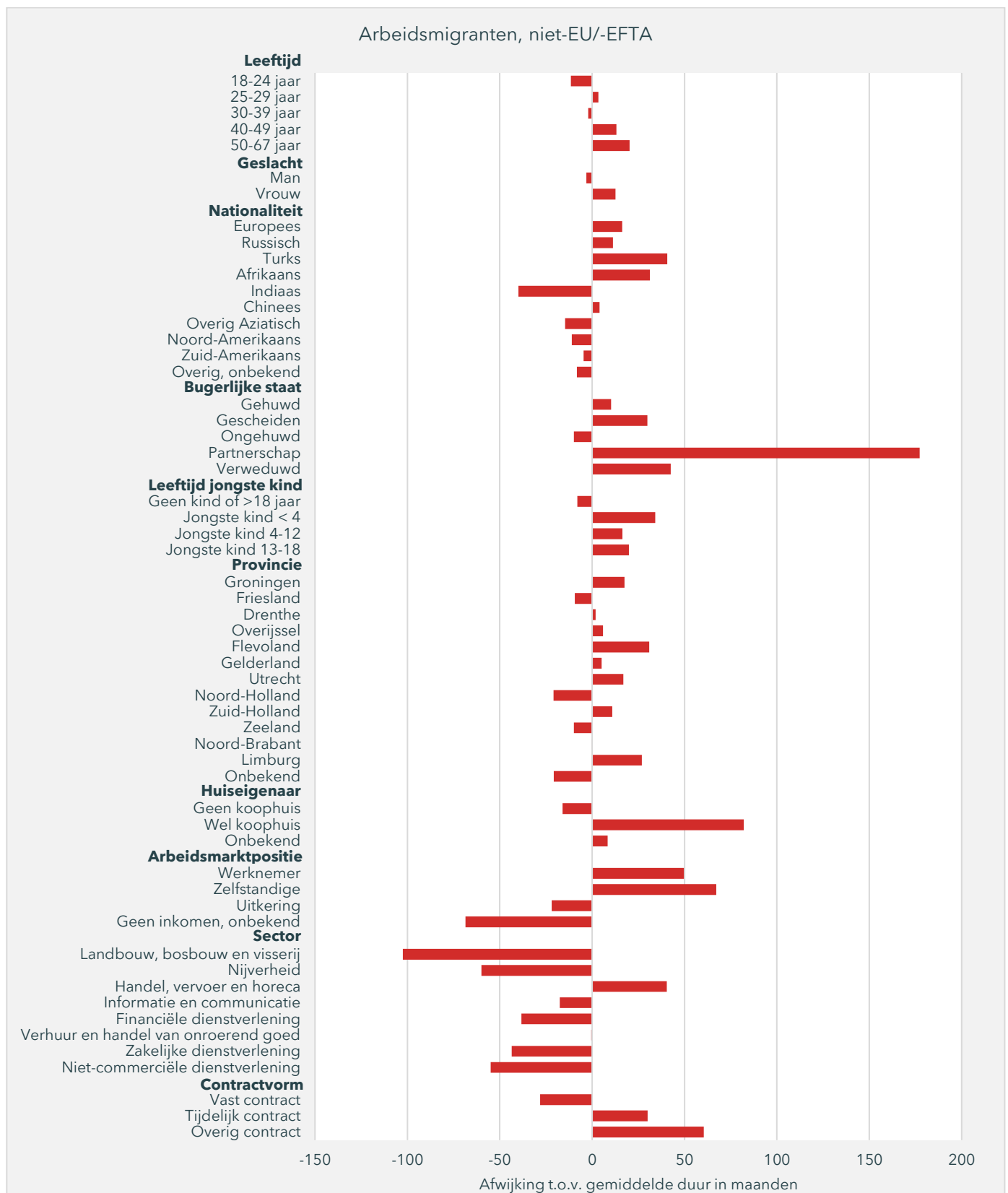
Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Figuur 3.5 De verblijfsduur van kennismigranten van binnen de EU/EFTA hangt sterk samen met de arbeidsmarktpositie, de sector en het hebben van een koopwoning

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Figuur 3.6 De verblijfsduur van arbeidsmigranten van buiten de EU/EFTA hangt sterk samen met de burgerlijke staat, de arbeidsmarktpositie en de sector

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Figuur 3.7 De verblijfsduur van kennismigranten van buiten de EU/EFTA hangt sterk samen met de arbeidsmarktpositie, het hebben van een koopwoning en de burgerlijke staat

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Levensgebeurtenissen

Verder valt op dat arbeids- en kennismigranten die zich in Nederland settelen, minder snel vertrekken. Door bijvoorbeeld te trouwen, kinderen te krijgen of een huis te kopen, bouwen zij hier een leven op en krijgen ze meer binding met Nederland. Zo verblijven arbeids- en kennismigranten die een partner krijgen, trouwen en uiteindelijk zelfs scheiden of verweduwd raken langer in Nederland dan ongehuwde arbeids- en kennismigranten. Ook het krijgen van kinderen hangt positief samen met de verblijfsduur: arbeids- en kennismigranten met kinderen jonger dan 18 jaar blijven gemiddeld langer dan arbeids- en kennismigranten zonder kinderen of met kinderen boven de 18 jaar. Dit verschil is het sterkst bij arbeidsmigranten uit de EU/EFTA. Daarnaast is het kopen van een huis sterk gecorreleerd met een langere verblijfsduur van arbeids- en kennismigranten. Arbeidsmigranten van binnen de EU/EFTA met een koophuis blijven zelfs 123 maanden (10,3 jaar) langer in Nederland dan gemiddeld. Van Gaalen & Bijwaard (2008) vinden soortgelijke uitkomsten in hun onderzoek naar de levenslooptdynamiek van arbeidsmigranten. Gehuwde, gescheiden, verweduwd en samenwonende arbeidsmigranten blijven gemiddeld langer in Nederland dan alleenstaande arbeidsmigranten. Daarnaast constateren ze dat ook arbeidsmigranten met kinderen tussen de 4 en 18 jaar gemiddeld langer blijven.

Arbeidsmarktpositie

Ook het hebben van werk hangt positief samen met de verblijfsduur in Nederland van arbeids- en kennismigranten. Zowel arbeids- en kennismigranten met een baan in loondienst als arbeids- en kennismigranten die als zelfstandige werken blijven gemiddeld langer in Nederland dan arbeids- en kennismigranten zonder baan. Werk lijkt dus te zorgen voor een grotere binding met Nederland. Andersom kan een grotere binding met Nederland er ook voor zorgen dat men vaker werkt. Binnen de groep arbeids- en kennismigranten met werk bestaan er echter grote verschillen. Zo varieert de blijfkans sterk tussen sectoren waarin wordt gewerkt en met de contractvorm van de baan. Wat opvalt is dat arbeids- en kennismigranten met een flexibel contract gemiddeld langer in Nederland blijven dan degenen met een vast contract. Dat lijkt contra-intuïtief, maar blijkt ook uit de ongecorrigeerde verblijfsduren naar contractvorm. Een mogelijke verklaring is dat arbeids- en kennismigranten met een flexibel contract vaak een zwakkere positie op de arbeidsmarkt hebben en ook in het buitenland moeilijker werk kunnen vinden. Daardoor blijven zij gemiddeld langer in Nederland dan arbeids- en kennismigranten met een vast contract, die ook in het buitenland gemakkelijker een baan kunnen vinden. In het geval van kennismigranten is dat wellicht nog het meest plausibel, maar de bevindingen gelden ook en juist voor niet-kennismigranten.

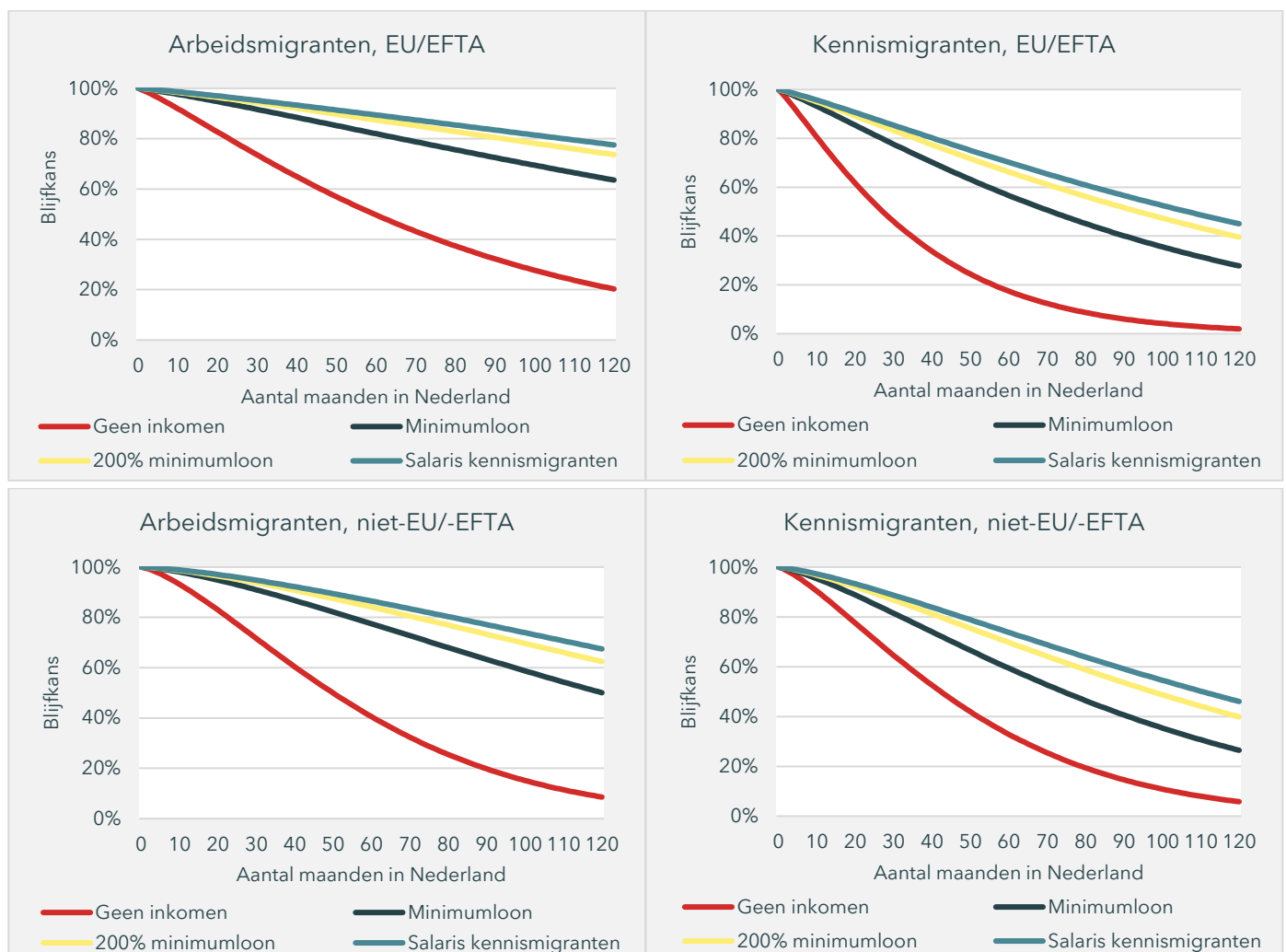
3.3 Samenhang kenmerken en ontwikkeling blijfkans

Hoewel de schattingen uit Paragraaf 3.2 inzicht geven in de samenhang tussen bepaalde kenmerken en levensgebeurtenissen en de verblijfsduur in Nederland, laten ze nog niet duidelijk zien hoe de blijfkans over de tijd verschilt naar deze kenmerken en gebeurtenissen. De duuranalyses in deze paragraaf geven dat inzicht wel.

Blijfkansen naar inkomensniveau

Naast contractvorm en sector hangt ook het inkomensniveau samen met de verblijfsduur van arbeids- en kennismigranten. Hoe hoger het inkomen, hoe langer arbeids- en kennismigranten in Nederland blijven (zie Figuur 3.8). Bijna alle arbeids- en kennismigranten zonder werk en arbeidsinkomen vertrekken binnen tien jaar weer naar het buitenland. Arbeids- en kennismigranten die een baan hebben en het minimumloon verdienen, blijven aanzienlijk langer. Na tien jaar is meer dan 50 procent van de arbeidsmigranten en 30 procent van de kennismigranten nog steeds in Nederland. Bij een inkomen van twee keer het minimumloon neemt de blijfkans met nog eens 10 tot 13 procentpunt toe. Verdere verhoging van het inkomen, tot de salarishoogte voor kennismigranten, leidt tot een extra stijging van 5 procentpunt in de blijfkans. Mogelijk vertrekken arbeids- en kennismigranten met een relatief laag salaris sneller naar het buitenland om te kijken of ze daar een beter betaalde baan kunnen vinden.

Figuur 3.8 Hoe hoger het inkomen, des te groter de kans dat arbeids- en kennismigranten in Nederland blijven

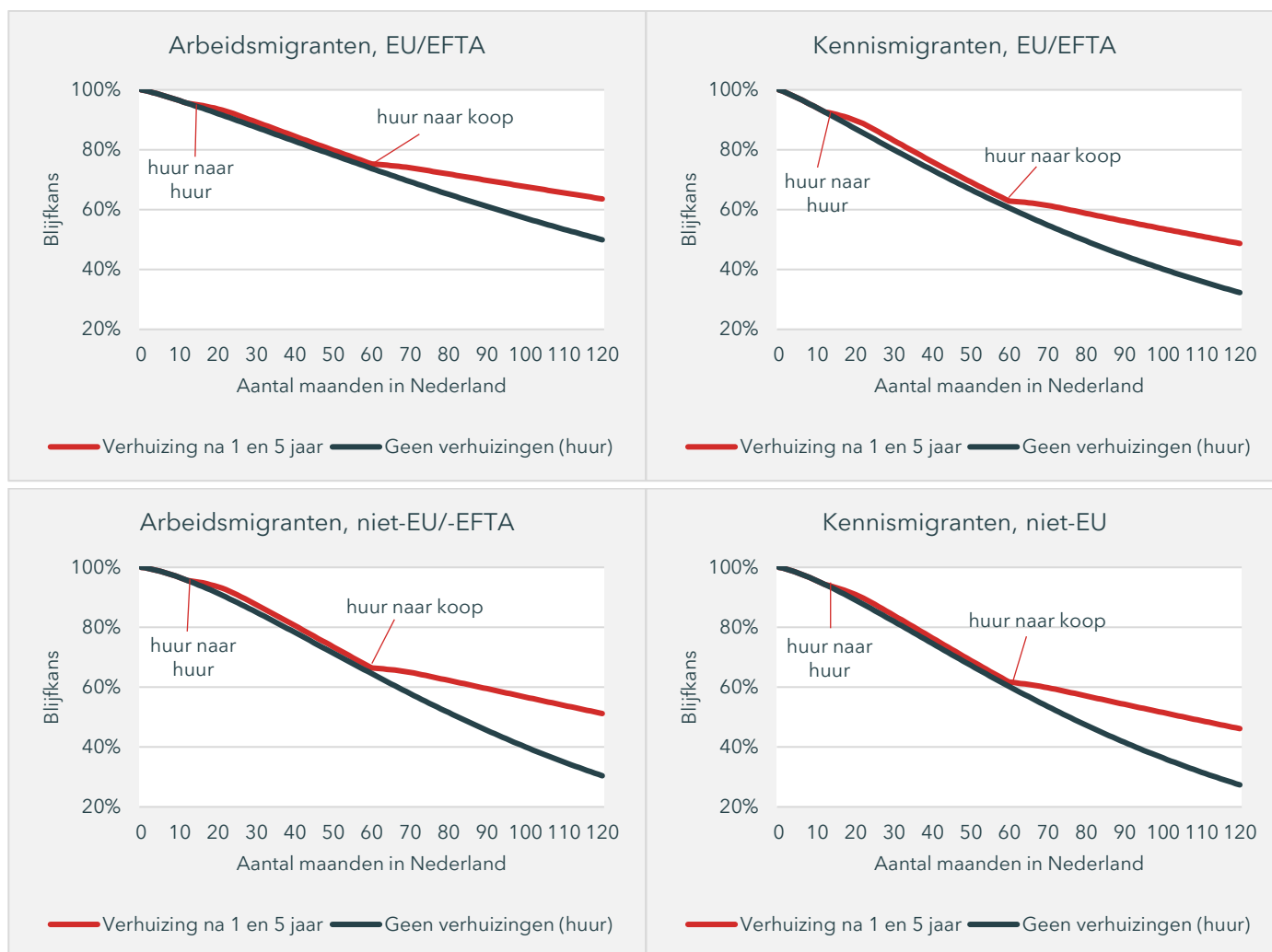
Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Deze figuur geeft de survivalfuncties voor arbeids- en kennismigranten zonder inkomen, arbeids- en kennismigranten die het minimumloon verdienen (€1.756,20 per maand in 2022), arbeids- en kennismigranten die tweemaal het minimumloon verdienen en arbeids- en kennismigranten die een inkomen hebben boven de salarishoogte voor kennismigranten (€4.840,00 in 2022 voor kennismigranten ouder dan 30 jaar).

Blijfkansen na een verhuizing, al dan niet naar een koopwoning

Zoals in Figuur 3.4 tot en met Figuur 3.7 is te zien, hangt het kopen van een huis sterk samen met de verblijfsduur van arbeids- en kennismigranten. Naast het kopen van een huis is er ook een lichte samenhang tussen het verhuizen naar een andere gemeente en de blijfkans in Nederland. Figuur 3.9 illustreert dit verder door de survivalfunctie te plotten voor arbeids- en kennismigranten die na één jaar verhuizen van een huurwoning naar een andere huurwoning en na vijf jaar verhuizen naar een koopwoning. Deze survivalfunctie wordt vergeleken met de survivalfunctie van arbeids- en kennismigranten die gedurende hun eerste tien jaar in Nederland in een huurwoning blijven wonen zonder te verhuizen. Hoewel er een positieve samenhang is tussen verhuizen naar een andere huurwoning en de blijfkans, is deze relatief beperkt. Verhuizen naar een koopwoning toont een veel sterkere samenhang met de verblijfsduur: arbeids- en kennismigranten die na vijf jaar naar een koopwoning verhuizen, hebben 15 tot 20 procentpunt meer kans om na tien jaar nog in Nederland te wonen. Dit effect kan in twee richtingen werken: enerzijds kan het kopen van een huis ertoe leiden dat arbeids- en kennismigranten langer in Nederland blijven. Anderzijds kan het besluit van migranten om in Nederland te blijven de kans vergroten dat ze hier een huis kopen. Waarschijnlijk is de tweede richting het meest bepalend.

Figuur 3.9 Het kopen van een woning hangt sterk samen met de blijfkans van arbeids- en kennismigranten

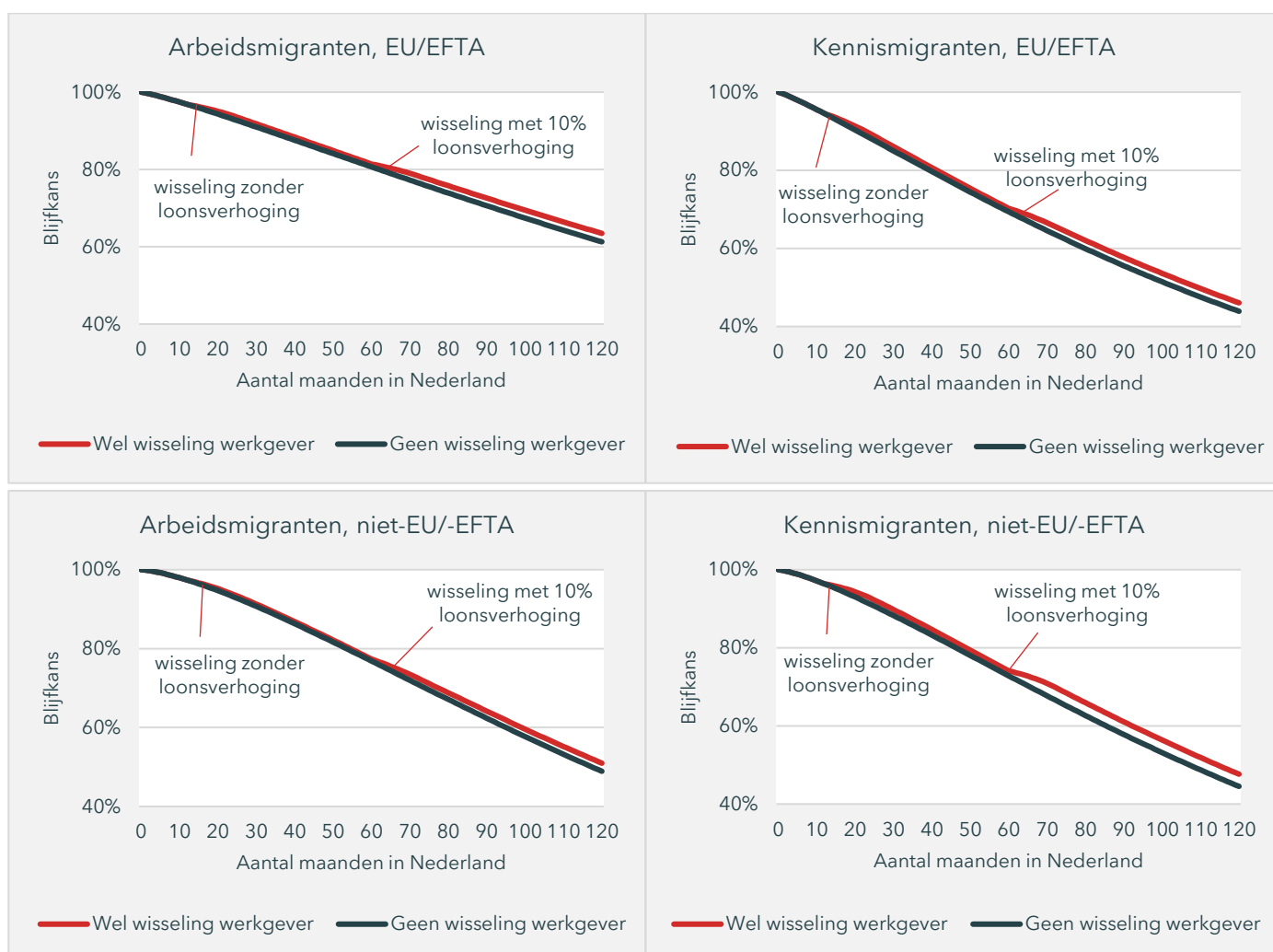

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Blijfkansen na een wisseling van werkgever

Naast verhuizen heeft ook het wisselen van baan een positieve samenhang met de verblijfsduur van arbeids- en kennismigranten. Vaak gaat een baanwisseling gepaard met een loonsverhoging, waardoor dit een stap vooruit in de carrière betekent. Bovendien kan het wisselen van werkgever samenhangen met een betere integratie in Nederland. Om de relatie tussen baanwisselingen en verblijfsduur inzichtelijk te maken, is de survivalfunctie geplott voor arbeids- en kennismigranten die na één jaar van baan wisselen zonder loonsverhoging, en vervolgens na vijf jaar van baan wisselen met een loonsverhoging van 10 procent. Deze survivalfunctie wordt vergeleken met die van arbeids- en kennismigranten die gedurende hun eerste tien jaar in Nederland niet van baan wisselen en geen loonsverhoging hebben gekregen. De eerste baanwisseling na één jaar maakt nauwelijks verschil in de blijfkans (zie Figuur 3.10). Een duidelijker verschil treedt op wanneer de baanwisseling gepaard gaat met een loonsverhoging. Dat verschil is het grootst voor kennismigranten van buiten de EU/EFTA.

Figuur 3.10 Het wisselen van werkgever hangt licht samen met de blijfkans van arbeids- en kennismigranten

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: Voor het berekenen van de survivalfuncties is het inkomen van arbeidsmigranten gelijk verondersteld aan het minimumloon in 2022 (€1.756,20 per maand) en dat van kennismigranten gelijk aan het salariscriterium voor kennismigranten ouder dan 30 jaar in 2022 (€4.840,00 per maand).

4 Onderscheidende factoren voor verblijfsduur

Arbeidsmigranten met een baan, een partner en een koophuis blijven gemiddeld meer dan 16 jaar in Nederland. Werkloze, ongehuwde arbeidsmigranten zonder eigen woning vertrekken juist het snelst. De meesten van hen vertrekken binnen vier jaar weer naar het buitenland.

Op basis van de bevindingen in Hoofdstuk 3 kunnen factoren van arbeids- en kennismigranten worden onderscheiden die bepalend zijn voor de verblijfsduur. Het achterliggende doel om dat onderscheid te maken is om inzicht te krijgen in welke groepen arbeids- en kennismigranten het meest baat zouden kunnen hebben bij gericht inburgeringsbeleid. Door verschillende factoren te combineren die sterk samenhangen met de blijf- en vertrekkansen, ontstaan er subgroepen arbeids- en kennismigranten die sterk verschillen in hun verwachte verblijfsduur in Nederland. Aangezien de vier groepen arbeids- en kennismigranten van binnen en buiten de EU/EFTA al sterk uiteenlopen qua achtergrondkenmerken en relevante wet- en regelgeving, worden de onderscheidende factoren voor elk van deze vier typen arbeidsmigranten afzonderlijke bepaald. Er is voor gekozen om per type arbeidsmigrant maximaal vier onderscheidende factoren of kenmerken toe te passen, zodat het aantal subgroepen overzichtelijk blijft en er voldoende observaties zijn per subgroep.

Uit Hoofdstuk 3 blijkt dat de arbeidsmarktpositie, het hebben van een koophuis en de burgerlijke staat het sterkst samenhangen met de verwachte verblijfsduur van arbeids- en kennismigranten in Nederland. Arbeids- en kennismigranten met een baan, een koophuis of een partner blijven gemiddeld langer in Nederland. Daarom is ervoor gekozen om juist deze drie levensloopgebeurtenissen mee te nemen als onderscheidende factoren voor de verblijfsduur. Voor arbeidsmigranten uit de EU/EFTA hangt daarnaast het hebben van kinderen sterk samen met de verblijfsduur, terwijl dit voor de andere migrantengroepen niet geldt. Daarom is deze factor alleen meegenomen voor de arbeidsmigranten van binnen de EU/EFTA.

Onderscheidende factoren voor arbeidsmigranten uit de EU/EFTA

De grootste groep arbeidsmigranten uit de EU/EFTA, meer dan 50 procent, bestaat uit werkende, ongehuwde migranten zonder koophuis of kinderen (zie Tabel 4.1). Zij blijven gemiddeld 15 jaar in Nederland. Arbeidsmigranten met een partner (inclusief gescheiden of verweduwde arbeidsmigranten) blijven gemiddeld meer dan 16 jaar¹⁸. De kortste verwachte verblijfsduur wordt gevonden voor werkloze, ongehuwde arbeidsmigranten zonder koophuis of kinderen, die gemiddeld na ruim 3 jaar vertrekken. Daarentegen blijven werkende arbeidsmigranten met een koophuis, een partner en kinderen naar verwachting het langst in Nederland. Deze groep is met 3 procent van het totaal aantal arbeidsmigranten uit de EU/EFTA dat naar Nederland is gekomen echter relatief klein.

Tabel 4.1 Werkende, gehuwde of gescheiden arbeidsmigranten van binnen de EU/EFTA met een koophuis en met kinderen blijven gemiddeld het langst in Nederland

Arbeidsmigranten, EU/EFTA				Gemiddelde duur (in jaren)	Aandeel
Arbeidsmarktpositie	Huiseigenaar	Burgerlijke staat	Leeftijd jongste kind		
Niet werkend	Geen koophuis	Ongehuwd	Geen kinderen <18	3,4	12%
Niet werkend	Geen koophuis	Overig	Geen kinderen <18	4,4	2%
Niet werkend	Geen koophuis	Ongehuwd	Wel kinderen < 18	5,5	1%
Niet werkend	Wel koophuis	Ongehuwd	Geen kinderen <18	6,5	1%
Niet werkend	Geen koophuis	Overig	Wel kinderen < 18	7,1	1%
Niet werkend	Wel koophuis	Overig	Geen kinderen <18	8,3	0%
Niet werkend	Wel koophuis	Ongehuwd	Wel kinderen < 18	10,6	0%
Niet werkend	Wel koophuis	Overig	Wel kinderen < 18	13,6	0%
Wel werkend	Geen koophuis	Ongehuwd	Geen kinderen <18	14,9	55%
Wel werkend	Geen koophuis	Overig	Geen kinderen <18	>16	9%
Wel werkend	Geen koophuis	Ongehuwd	Wel kinderen < 18	>16	4%
Wel werkend	Wel koophuis	Ongehuwd	Geen kinderen <18	>16	5%
Wel werkend	Geen koophuis	Overig	Wel kinderen < 18	>16	5%
Wel werkend	Wel koophuis	Overig	Geen kinderen <18	>16	2%
Wel werkend	Wel koophuis	Ongehuwd	Wel kinderen < 18	>16	1%
Wel werkend	Wel koophuis	Overig	Wel kinderen < 18	>16	3%

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)
Noot: De aandelen zijn berekend op basis van persoon-/maandobservaties.

¹⁸ Omdat de maximale waargenomen periode 16 jaar is, is ervoor gekozen om voor geschatte duren langer dan 16 jaar de gemiddelde duur aan te geven met '> 16 jaar'.

Onderscheidende factoren voor overige arbeids- en kennismigranten

Op basis van het aantal observaties kunnen kennismigranten uit de EU/EFTA (Tabel 4.2) en arbeids- en kennismigranten van buiten de EU/EFTA (Tabel 4.3 resp. Tabel 4.4) worden onderverdeeld in vier hoofdgroepen: (1) werkloze, ongehuwde arbeids- en kennismigranten zonder koophuis, (2) werkende, ongehuwde arbeids- en kennismigranten zonder koophuis, (3) werkende, gehuwde arbeids- en kennismigranten zonder koophuis en (4) werkende, gehuwde arbeids- en kennismigranten met een koophuis. De eerste groep vertrekt doorgaans al na gemiddeld 2 tot 3 jaar, omdat zij weinig hebben wat hen aan Nederland bindt: geen werk, geen partner en geen woning. Arbeids- en kennismigranten die wel een baan hebben, blijven vaak langer, gemiddeld 8 tot 11 jaar. Wanneer zij daarnaast getrouwd zijn of een partner hebben, stijgt de verblijfsduur naar 11 tot 13 jaar. Arbeids- en kennismigranten met zowel werk, een woning als een partner blijven het langst (meer dan 16 jaar), omdat zij de meeste binding hebben met Nederland.

Tabel 4.2 Werkende, gehuwde of gescheiden kennismigranten met een koophuis van binnen de EU/EFTA blijven gemiddeld het langst in Nederland

Kennismigranten, EU/EFTA			Gemiddelde duur (in jaren)	Aandeel
Arbeidsmarktpositie	Huiseigenaar	Burgerlijke staat		
Niet werkend	Geen koophuis	Ongehuwd	1,7	4%
Niet werkend	Geen koophuis	Gehuwd, partnerschap	1,9	2%
Niet werkend	Geen koophuis	Gescheiden, verweduwd	2,5	0%
Niet werkend	Wel koophuis	Ongehuwd	3,3	1%
Niet werkend	Wel koophuis	Gehuwd, partnerschap	3,9	1%
Niet werkend	Wel koophuis	Gescheiden, verweduwd	5,0	0%
Werkend	Geen koophuis	Ongehuwd	9,5	40%
Werkend	Geen koophuis	Gehuwd, partnerschap	11,1	21%
Werkend	Geen koophuis	Gescheiden, verweduwd	14,2	1%
Werkend	Wel koophuis	Ongehuwd	>16	11%
Werkend	Wel koophuis	Gehuwd, partnerschap	>16	17%
Werkend	Wel koophuis	Gescheiden, verweduwd	>16	1%

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: De aandelen zijn berekend op basis van persoon-/maandobservaties.

Tabel 4.3 Werkende, gehuwde of gescheiden arbeidsmigranten met een koophuis van buiten de EU/EFTA blijven gemiddeld het langst in Nederland

Arbeidsmigranten, niet-EU/-EFTA			Gemiddelde duur (in jaren)	Aandeel
Arbeidsmarktpositie	Huiseigenaar	Burgerlijke staat		
Niet werkend	Geen koophuis	Ongehuwd	3,3	15%
Niet werkend	Geen koophuis	Gehuwd, partnerschap	4,0	7%
Niet werkend	Geen koophuis	Gescheiden, verweduwd	4,6	1%
Niet werkend	Wel koophuis	Ongehuwd	6,5	1%
Niet werkend	Wel koophuis	Gehuwd, partnerschap	7,8	2%
Niet werkend	Wel koophuis	Gescheiden, verweduwd	9,0	0%
Werkend	Geen koophuis	Ongehuwd	11,0	31%
Werkend	Geen koophuis	Gehuwd, partnerschap	13,2	25%
Werkend	Geen koophuis	Gescheiden, verweduwd	15,2	2%
Werkend	Wel koophuis	Ongehuwd	>16	4%
Werkend	Wel koophuis	Gehuwd, partnerschap	>16	11%
Werkend	Wel koophuis	Gescheiden, verweduwd	>16	1%

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: De aandelen zijn berekend op basis van persoon-/maandobservaties.

Tabel 4.4 Werkende, gehuwde of gescheiden kennismigranten met een koophuis van buiten de EU/EFTA blijven gemiddeld het langst in Nederland

Kennismigranten, niet-EU/-EFTA			Gemiddelde duur (in jaren)	Aandeel
Arbeidsmarktpositie	Huiseigenaar	Burgerlijke staat		
Niet werkend	Geen koophuis	Ongehuwd	2,5	11%
Niet werkend	Geen koophuis	Gehuwd, partnerschap	3,4	4%
Niet werkend	Geen koophuis	Gescheiden, verweduwd	4,3	0%
Niet werkend	Wel koophuis	Ongehuwd	5,0	1%
Niet werkend	Wel koophuis	Gehuwd, partnerschap	6,9	1%
Werkend	Geen koophuis	Ongehuwd	8,2	30%
Niet werkend	Wel koophuis	Gescheiden, verweduwd	8,5	0%
Werkend	Geen koophuis	Gehuwd, partnerschap	11,2	31%
Werkend	Geen koophuis	Gescheiden, verweduwd	13,8	1%
Werkend	Wel koophuis	Ongehuwd	>16	5%
Werkend	Wel koophuis	Gehuwd, partnerschap	>16	16%
Werkend	Wel koophuis	Gescheiden, verweduwd	>16	1%

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Noot: De aandelen zijn berekend op basis van persoon-/maandobservaties.

5 Conclusie

Er bestaan grote verschillen tussen groepen arbeidsmigranten, zowel in achtergrondkenmerken als in de levensloopgebeurtenissen die zij gedurende hun verblijf in Nederland meemaken, en die samenhangen met de verblijfsduur. Arbeidsmigranten die zich settelen door bijvoorbeeld te trouwen, kinderen te krijgen of een woning te kopen, blijven over het algemeen langer in Nederland. Deze onderscheidende factoren voor de verblijfsduur kunnen gebruikt worden in beleid om arbeidsmigranten zo gericht mogelijk te informeren en ondersteunen bij het deelnemen aan de Nederlandse samenleving.

Dit concluderende hoofdstuk geeft antwoorden op de in Hoofdstuk 1 gestelde onderzoeksvragen.

Onderzoeksvraag 1: Wat is de samenstelling van verschillende groepen arbeids- en kennismigranten op basis van achtergrondkenmerken zoals leeftijd, geslacht, nationaliteit, geboorteland (ouders), burgerlijke staat en ouderschap?

In het onderzoek is onderscheid gemaakt tussen arbeidsmigranten en kennismigranten van binnen en buiten de Europese Unie (EU) en European Free Trade Association (EFTA). Kennismigranten van buiten de EU/EFTA voldoen aan de voorwaarden voor de Kennismigrantenregeling en worden door de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) aangeduid als kennismigranten, overige arbeidsmigranten van buiten de EU/EFTA worden door de IND als zodanig aangeduid. Arbeidsmigranten van binnen de EU/EFTA worden in het onderzoek gedefinieerd als migranten die binnen drie maanden na hun komst naar Nederland hier werk hadden. Kennismigranten van binnen de EU/EFTA zijn arbeidsmigranten die analoog aan de kennismigranten van buiten de EU/EFTA voldoen aan het maandsalariscriterium van de Kennismigrantenregeling, maar daar verder niet onder vallen.

Het aantal arbeids- en kennismigranten dat tussen 2006 en 2022 naar Nederland is gekomen, is aanzienlijk gegroeid, van bijna 20 duizend in 2006 tot bijna 70 duizend in 2022. Meer dan de helft van de totale groep bestaat uit arbeidsmigranten afkomstig uit de EU/EFTA. Terwijl het aandeel kennismigranten uit de EU/EFTA en arbeidsmigranten van buiten de EU/EFTA in de loop van de tijd is gedaald, elk tot ongeveer 5 procent in 2022, is het aandeel kennismigranten van buiten de EU/EFTA juist flink toegenomen tot bijna 40 procent van het totaal.

De meeste arbeids- en kennismigranten die naar Nederland komen, zijn relatief jong (tussen de 18 en 35 jaar), ongehuwd en man zonder kinderen. Kennismigranten uit de EU/EFTA zijn wel gemiddeld net iets ouder. Arbeidsmigranten uit de EU/EFTA komen voornamelijk uit Oost-Europa, terwijl EU/EFTA-kennismigranten vooral afkomstig zijn uit Noord- en West-Europa. Arbeids- en kennismigranten van buiten de EU/EFTA komen hoofdzakelijk uit Azië.

Onderzoeksvraag 2: Hoe ziet de levenslooptdynamiek van de groepen arbeids- en kennismigranten eruit vanaf het eerste moment van werk in Nederland als het gaat om veranderingen in arbeidsmarktpositie, werksector, arbeidsrelatie, werkgever, loon, burgerlijke staat, ouderschap en huisvesting?

Er bestaan flinke verschillen tussen arbeids- en kennismigranten wat betreft hun levensloopgebeurtenissen. Kennismigranten verdienen per definitie aanzienlijk meer dan arbeidsmigranten en krijgen bij aankomst vaker een vast contract. Ze zijn vooral actief in de specialistische zakelijke dienstverlening en de ICT, terwijl arbeidsmigranten voornamelijk werken in de overige zakelijke dienstverlening, waaronder de uitzendsector en de horeca. Arbeidsmigranten uit de EU/EFTA wisselen het vaakst van werkgever, gevolgd door arbeids- en kennismigranten van buiten de EU/EFTA. Kennismigranten uit de EU/EFTA wisselen, met name in de eerste paar jaar, zelden van werkgever. Daarnaast vestigen kennismigranten zich sneller in Nederland; ze zijn vaker getrouwd, hebben vaker kinderen en kopen vaker een woning, mede dankzij hun hogere inkomen, wat hen meer financiële mogelijkheden biedt dan arbeidsmigranten.

Onderzoeksvraag 3: In hoeverre is er een samenhang tussen de achtergrondkenmerken van de groepen arbeids- en kennismigranten en (1) de levenslooptdynamiek en (2) de verblijfsduur in Nederland?

Diverse factoren hangen samen met de verblijfsduur van arbeids- en kennismigranten. Arbeids- en kennismigranten die zich in Nederland settelen, bijvoorbeeld door te trouwen, kinderen te krijgen of een woning te kopen, blijven gemiddeld langer, omdat zij meer binding met het land opbouwen, hoewel de relatie ook andersom kan lopen. Ook werk heeft een sterke samenhang met de verblijfsduur van migranten. Arbeids- en kennismigranten die werk hebben, in loondienst of als zelfstandige, blijven doorgaans langer in Nederland dan arbeids- en kennismigranten zonder werk. Maar ook binnen de groep werkenden bestaan nog behoorlijke verschillen. De sector waarin zij werken, het type contract en het inkomen hangen allemaal samen met de verblijfsduur in Nederland. Hoe hoger het inkomen, des te groter de kans dat arbeids- en kennismigranten in Nederland blijven. Minder intuïtief is het resultaat dat arbeids- en kennismigranten met een flexibel contract langer in Nederland blijven dan met een vast contract. Een mogelijke verklaring is dat arbeids- en kennismigranten met een vast contract een betere arbeidsmarktpositie hebben en daarom gemakkelijker ook elders aan het werk kunnen. Dit resultaat vraagt tegelijkertijd om nader onderzoek.

Onderzoeksvraag 4: Welke mogelijke bepalende factoren voor de verblijfsduur zijn er te onderscheiden voor arbeids- en kennismigranten?

Op basis van de arbeidsmarktpositie, de burgerlijke staat en het wel/niet hebben van een koophuis, alle drie factoren die een sterke samenhang hebben met de verblijfsduur in Nederland, kunnen vier hoofdgroepen worden onderscheiden: (1) werkloze, ongehuwde arbeidsmigranten zonder koophuis, (2) werkende, ongehuwde arbeidsmigranten zonder koophuis, (3) werkende, gehuwde arbeidsmigranten zonder koophuis en (4) werkende, gehuwde arbeidsmigranten met koophuis. De eerste groep vertrekt het snelst; de meesten van hen verlaten Nederland alweer binnen vier jaar. Voor deze groep zijn er nauwelijks factoren die hen ervan weerhouden naar het buitenland te vertrekken: geen baan, geen partner en geen koophuis. Daarentegen blijft de laatste groep gemiddeld meer dan 16 jaar in Nederland. Zij bouwen in Nederland een leven op en krijgen meer binding met het land. Deze bevindingen gelden zowel voor kennismigranten als voor niet-kennismigranten.

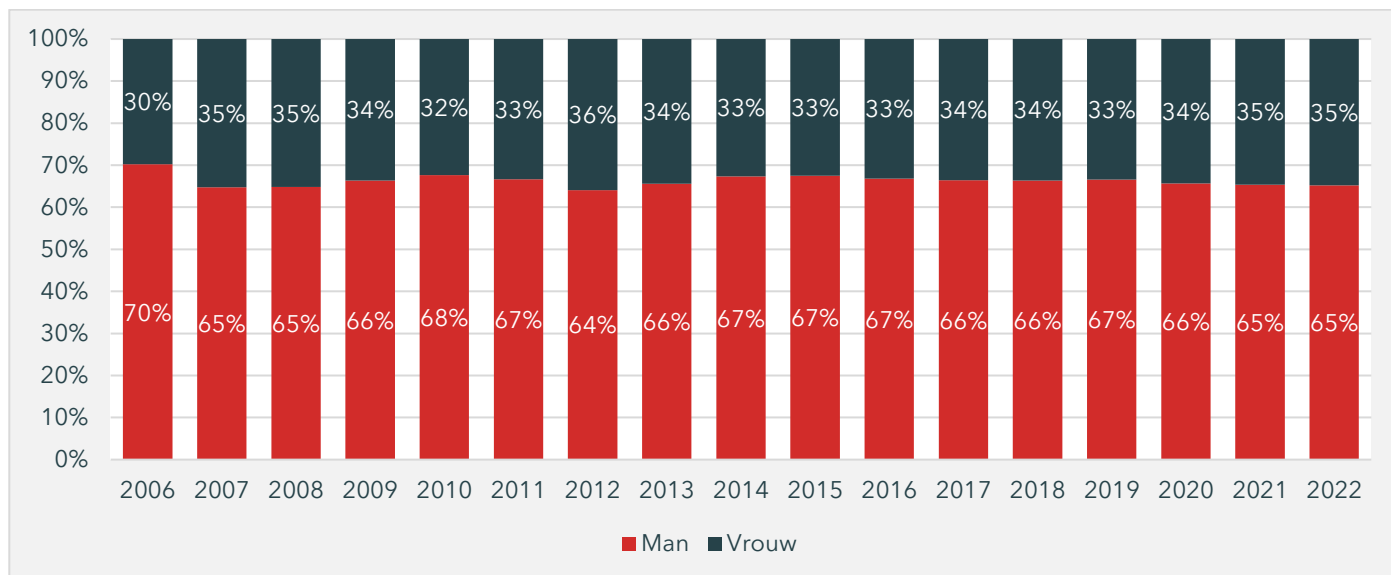
Referenties

Galen, R. van & Bijwaard, G. (2008). 'Wat bindt arbeidsmigranten aan Nederland? Levenslooptdynamiek van tussen 1999 en 2003 gearriveerde arbeidsmigranten', in: *Dynamiek in de sociale statistiek*, Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen, pp. 191-205.

Bijlage A Totale groep arbeidsmigranten

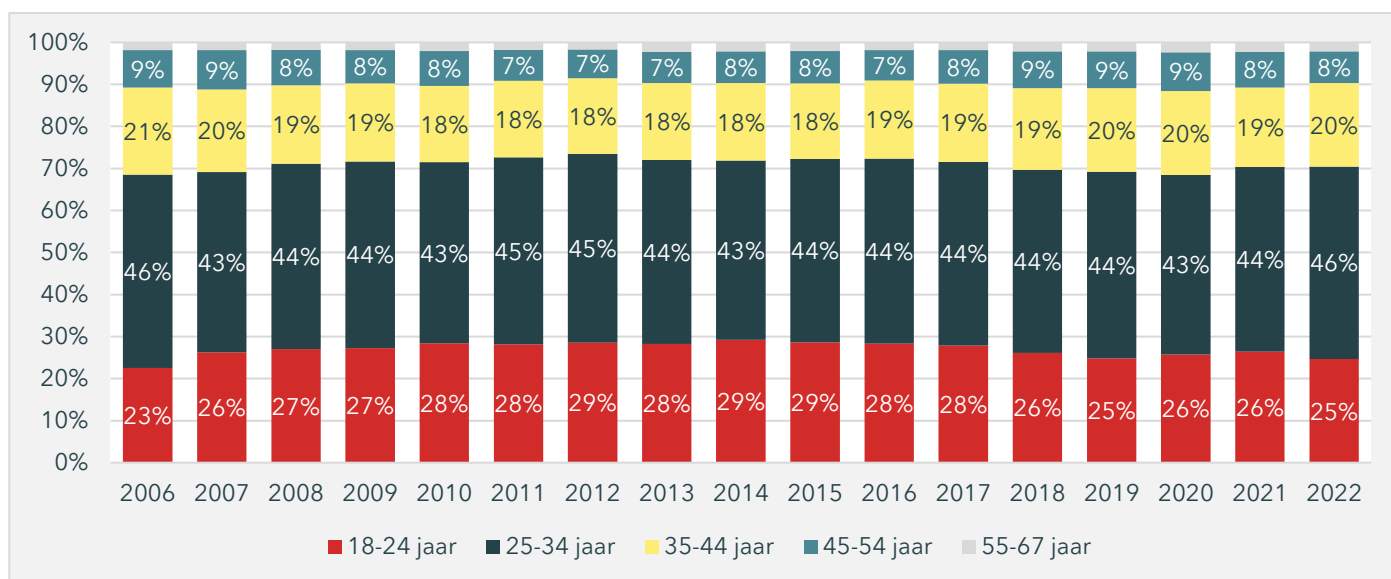
Bijlage A.1 Constante kenmerken

Figuur A.1 Verdeling arbeids- en kennismigranten naar geslacht

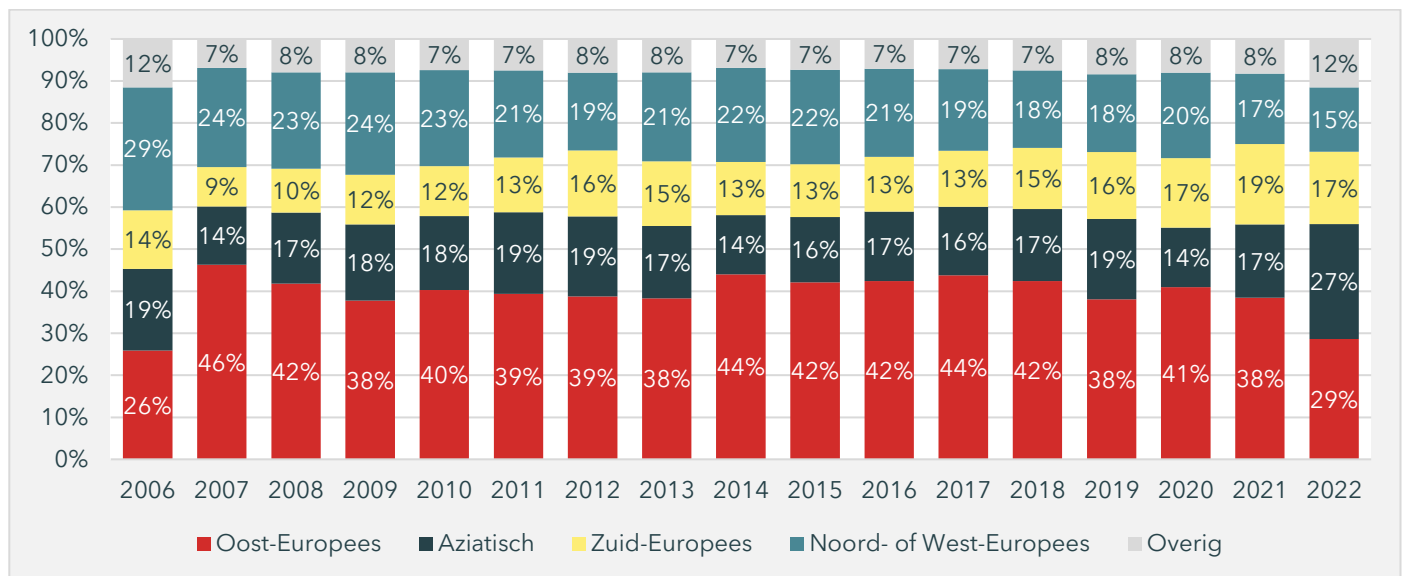
Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Figuur A.2 Verdeling arbeids- en kennismigranten naar leeftijd

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Figuur A.3 Verdeling arbeids- en kennismigranten naar nationaliteit

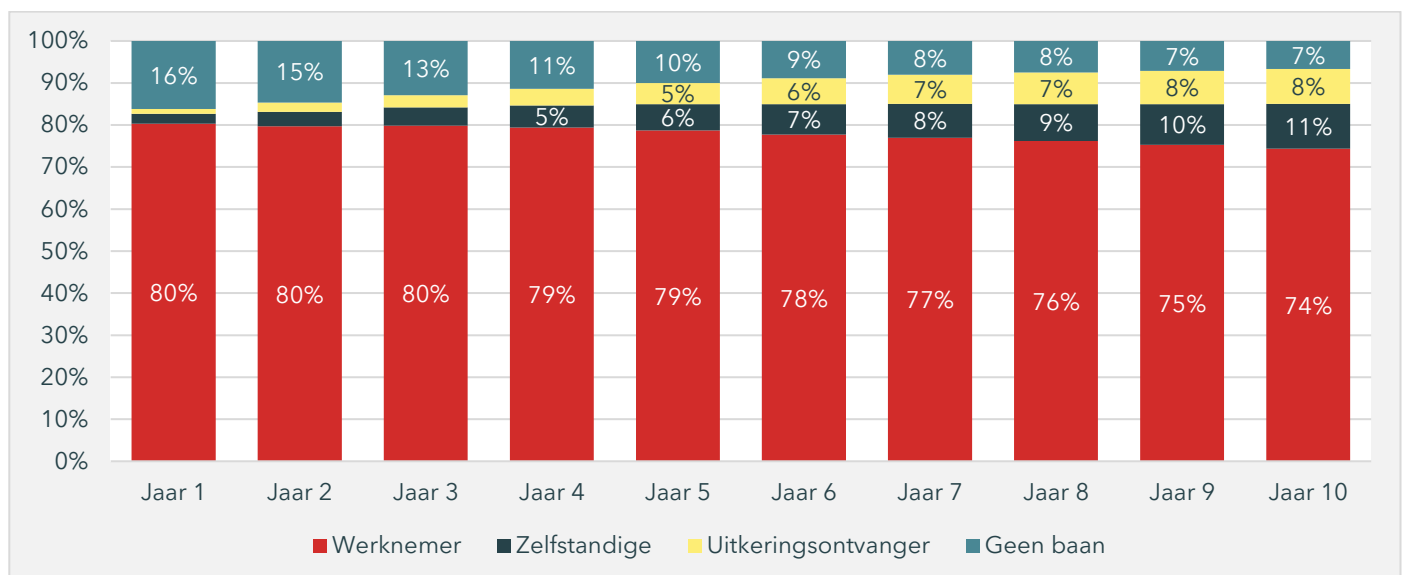

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Bijlage A.2 Variabele kenmerken

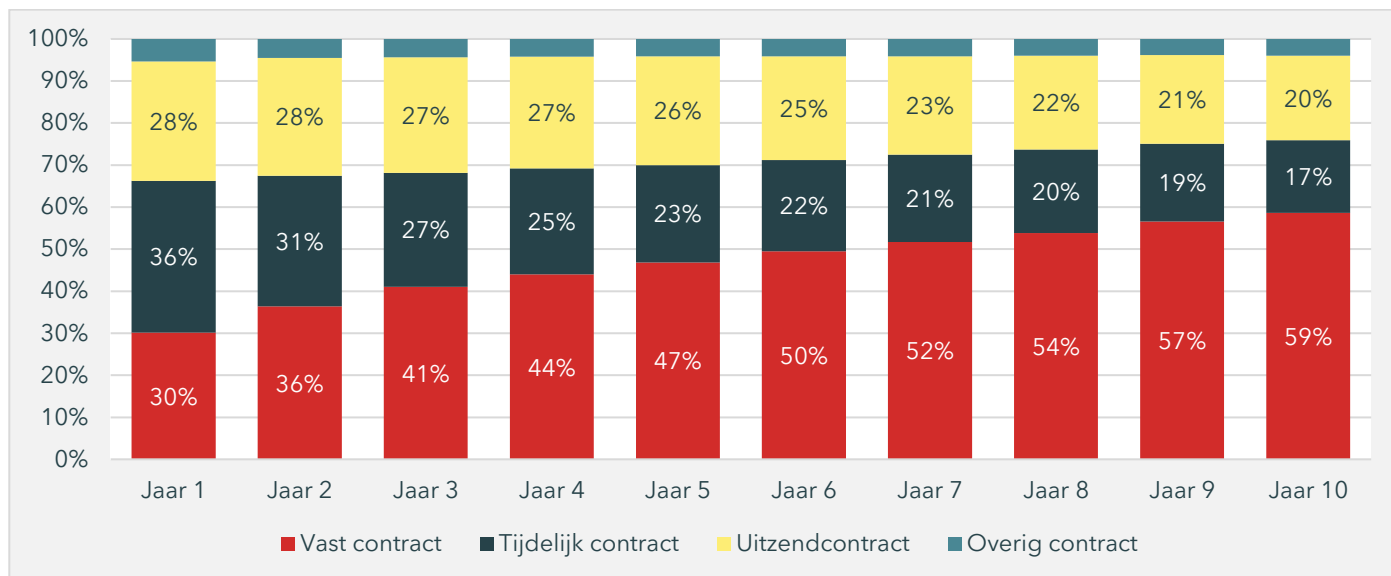
Arbeidsmarktpositie over de tijd

Figuur A.4 Verdeling arbeids- en kennismigranten naar inkomenspositie

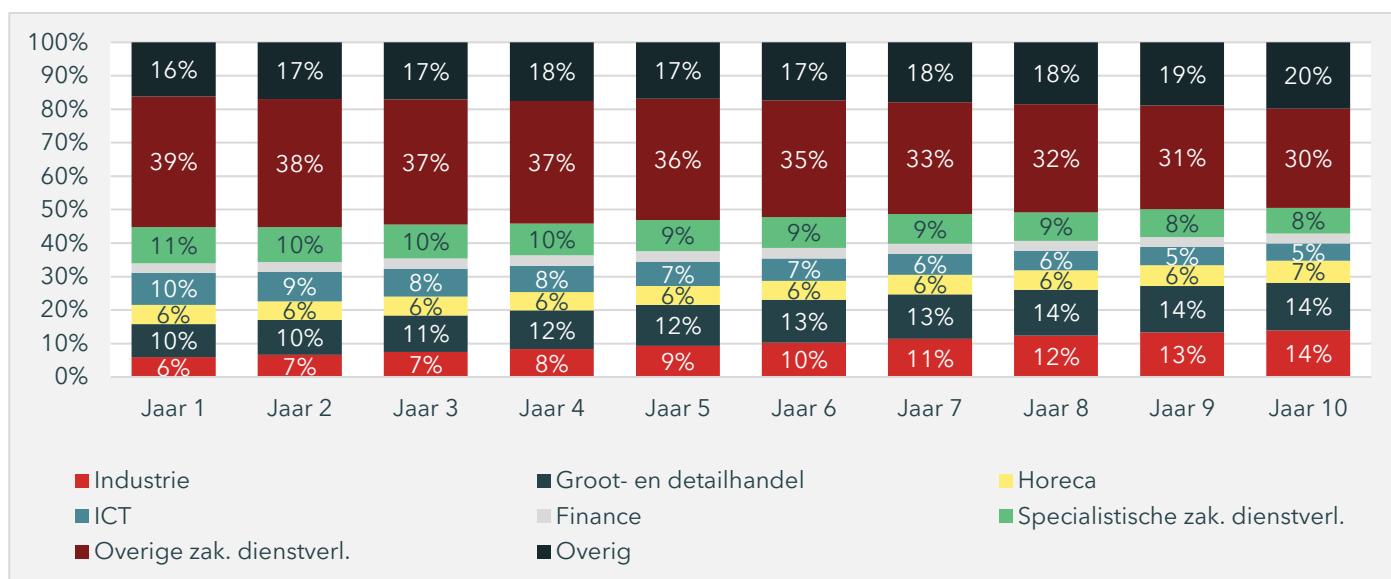
Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Figuur A.5 Verdeling arbeids- en kennismigranten naar contractvorm

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Figuur A.6 Verdeling arbeids- en kennismigranten naar sector

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Bijlage B Gebruik CBS Microdata

Voor dit onderzoek is gebruikgemaakt van de Microdata-bestanden van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). De CBS Microdata bevatten gegevens over de gehele Nederlandse bevolking op het gebied van onder andere werk, inkomen en migratie. Wat betreft migratie zijn er gegevens beschikbaar over het migratiedoel en de begin- en einddatum van migratie. Deze gegevens zijn gebruikt om de vier groepen arbeids- en kennismigranten te definiëren (zie Hoofdstuk 2).

Op basis van de CBS-gegevens is een analysebestand samengesteld met de begin- en einddata van alle verblijfsperioden van arbeids- en kennismigranten die in de periode 2006-2022 naar Nederland zijn gekomen. Voor alle arbeids- en kennismigranten is gecontroleerd of ze vóór de begindatum of ná de einddatum van hun migratie al of nog voorkwamen in de Polisadministratie en bestanden met de sociaaleconomische categorie (SECM). Dit zou betekenen dat deze arbeids- en kennismigranten al in Nederland werkten voordat ze zich officieel registreerden of nog werkten na de officiële einddatum van hun migratie. In dergelijke gevallen zijn de begin- en einddata van de migratieperioden aangepast. Daarnaast kan het voorkomen dat arbeids- en kennismigranten in de periode 2006-2022 meerdere keren naar Nederland zijn gekomen en weer vertrokken, wat vaak het geval is bij seizoenswerkers. Om te voorkomen dat deze arbeids- en kennismigranten telkens als nieuwe observaties worden beschouwd, zijn de perioden samengevoegd wanneer iemand Nederland tussentijds minder dan 15 maanden heeft verlaten.

Vervolgens is een panelbestand samengesteld dat alle relevante kenmerken van de arbeids- en kennismigranten op maandniveau bevat. Op basis van de Polisadministratie zijn de baankenmerken bepaald. Zo wordt duidelijk of een migrant in een bepaalde maand in loondienst werkt, in welke sector, onder welk type contract en tegen welk salaris. Ook kunnen wisselingen tussen werkgevers in kaart worden gebracht. Naast loondienst kunnen op basis van de SECM ook andere inkomensposities worden onderscheiden, zoals zelfstandig ondernemerschap, uitkeringen en inactiviteit. De verschillende GBA- en niet-GBA-bestanden bevatten demografische achtergrondkenmerken van alle personen in de BRP, en grotendeels ook van niet-ingezetenen. Het betreft gegevens zoals geslacht, geboortjaar en -maand en nationaliteit. Ook de burgerlijke staat van arbeids- en kennismigranten is bepaald, evenals of ze wel of geen kinderen hebben. Daarnaast is gekeken of een migrant eigenaar is van een koopwoning. In de Microdata wordt echter slechts één persoon geregistreerd als hoofdeigenaar. Daarom is ook gekeken naar medebewoners van de hoofdeigenaar, en is aangenomen dat zij ook mede-eigenaar van de koopwoning zijn.

Bijlage C Duurmodel verblijfsduur

Bijlage C.1 Mixed Proportional Hazard Model

Om de effecten van bepaalde kenmerken en levensloopgebeurtenissen op de verwachte verblijfsduur te bepalen, is voor elk type migrant een duurmodel geschat. Het duurmodel maakt gebruik van een panelbestand waarin de gegevens van arbeids- en kennismigranten per maand beschikbaar zijn. Uit de data is bekend hoe lang arbeids- en kennismigranten daadwerkelijk in Nederland verblijven, tot ze emigreren of tot het einde van de observatieperiode (31 december 2022). Op basis van deze verblijfsduren wordt er een model voor de vertreksnelheid geschat. Een belangrijk voordeel van een duurmodel is dat het mogelijk is om kenmerken die gedurende het verblijf kunnen veranderen, zoals de sociaaleconomische status, mee te nemen. Daarnaast houdt het model rekening met het feit dat een deel van de arbeids- en kennismigranten aan het einde van de observatieperiode nog in Nederland verblijft (*right censoring*).

In lijn met Van Gaalen & Bijwaard (2008) wordt er een Mixed Proportional Hazard Model geschat. Daarbij geldt de veronderstelling dat de vertreksnelheid uit drie componenten bestaat die met elkaar worden vermenigvuldigd:

- De eerste component geeft de duurzaamheid van de vertreksnelheid weer. Deze duurzaamheid is voor alle arbeids- en kennismigranten gelijk en geeft aan hoe de vertreksnelheid verandert met de lengte van de verblijfsduur in Nederland;
- De tweede component geeft de invloed van (mogelijk over de verblijfsduur veranderende) kenmerken van de arbeids- en kennismigranten op de vertreksnelheid. De effecten worden gepresenteerd in termen van odds ratios die de mate weergeven waarin de vertreksnelheid verandert bij een toename van elk kenmerk. Als de odds ratio groter is dan één, verhoogt het desbetreffende kenmerk de vertreksnelheid. Dit geeft inzicht in het relatieve belang van verschillende bindende factoren en hun directe effecten op de vertreksnelheid;
- De derde component corrigeert voor het ontbreken van kenmerken in het model die wel belangrijk zijn voor de verblijfsduur maar niet te observeren zijn in de data. Zonder deze correctie zouden de andere componenten niet zuiver worden geschat.

In het duurmodel worden, naast de duurzaamheid, verschillende kenmerken en gebeurtenissen opgenomen. Sommige variabelen, zoals de leeftijd bij aankomst in Nederland, geslacht en nationaliteit, blijven constant over de tijd. Andere kenmerken, die op maandniveau kunnen veranderen, zijn: burgerlijke staat, leeftijd van het jongste kind, provincie, het al dan niet bezitten van een woonhuis, arbeidsmarktpositie, sector, contractvorm en (logaritmisch) inkomen. Ook verhuizingen en veranderingen van werkgever worden meegenomen. De effecten van deze veranderingen worden voor een periode van één jaar na de gebeurtenis gemodelleerd, waarbij het effect in de maand van de verandering op 12 staat en daarna elke maand met 1 afneemt. Omdat sommige arbeids- en kennismigranten vaak van werkgever wisselen, zijn de effecten van de eerste drie wisselingen los van de latere wisselingen geanalyseerd. Als laatste is ook het werkloosheidspercentage op maandniveau opgenomen.

Op basis van de resultaten van het duurmodel is voor elk kenmerk de gemiddelde verblijfsduur in Nederland berekend, waarbij alle andere kenmerken constant zijn gehouden op hun gemiddelde waarde (*ceteris paribus*). Het duurmodel maakt gebruik van een Weibull-verdeling, waarbij de verwachte verblijfsduur op de volgende manier berekend kan worden:

$$E(T) = \frac{\Gamma(1 + \frac{1}{p})}{(\exp(X'\beta))^{\frac{1}{p}}}$$

Hierbij staat Γ voor de Gamma-verdeling, p voor de shape parameter, X voor de controlevariabelen en β voor de geschatte coëfficiënten. Om de verschillende survivalfuncties in Hoofdstuk 3 te bepalen, worden allereerst de hazards berekend. Een hazard bevat de kans dat een migrant op een bepaald moment naar het buitenland vertrekt, gegeven dat dit tot dan toe nog niet is gebeurd. De hazards worden als volgt berekend:

$$h(t) = p * \exp(X'\beta) * t^{p-1}$$

Hierbij is t de tijdsperiode. Vervolgens kan de survivalfunctie berekend worden door:

$$S(t) = S(t - 1) - (h(t) * S(t - 1))$$

Waarbij $S(0) = 100$.

Bijlage C.2 Regressieresultaten

Tabel C.1 Regressieresultaten Mixed Proportional Hazard Model

	Arbeidsmigranten, EU/EFTA	Kennismigranten, EU/EFTA	Arbeidsmigranten, niet-EU/-EFTA	Kennismigranten, niet-EU/-EFTA
Duurafhankelijkheid				
0-1 jaar	ref.	ref.	ref.	ref.
1-2 jaar	-0,2916***	0,1608***	-0,5163***	-0,2545***
2-3 jaar	-0,4985***	0,0130	-0,9017***	-0,5727***
3-4 jaar	-0,6987***	-0,1534***	-1,2301***	-0,7697***
4-5 jaar	-0,7916***	-0,2676***	-1,3422***	-0,6500***
5-6 jaar	-0,9470***	-0,4245***	-1,4814***	-0,8481***
6-7 jaar	-1,0613***	-0,5862***	-1,8301***	-1,0351***
7-8 jaar	-1,1609***	-0,6798***	-2,1094***	-1,1978***
8-9 jaar	-1,2810***	-0,8674***	-2,3665***	-1,4075***
9-10 jaar	-1,3602***	-0,9989***	-2,5317***	-1,3886***
10-11 jaar	-1,4808***	-1,0854***	-2,8309***	-1,6020***
11-12 jaar	-1,5563***	-1,2767***	-2,6964***	-1,8458***
12-13 jaar	-1,6723***	-1,5197***	-2,9609***	-1,8341***
13-14 jaar	-1,7092***	-1,6384***	-3,1755***	-2,0814***
14-15 jaar	-1,7302***	-1,6754***	-2,9973***	-2,0114***
15-16 jaar	-1,7252***	-1,8242***	-3,5278***	-2,2983***
16-17 jaar	-1,5517***	-1,7087***	-2,8106***	-1,7928***

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Tabel C.1 vervolg

	Arbeidsmigranten, EU/EFTA	Kennismigranten, EU/EFTA	Arbeidsmigranten, niet-EU/-EFTA	Kennismigranten, niet-EU/-EFTA
Leeftijd				
18-24 jaar	-0,0585***	-0,2326***	0,1235***	-0,4310***
25-29 jaar	-0,0435***	-0,2580***	-0,0680***	-0,3957***
30-39 jaar	ref.	ref.	ref.	ref.
40-49 jaar	-0,2747***	-0,0608***	-0,1813***	0,0392**
50-67 jaar	-0,2067***	-0,0392	-0,2578***	0,1060***
Geslacht				
Man	ref.	ref.	ref.	ref.
Vrouw	-0,1600***	-0,2307***	-0,1887***	-0,1958***
Nationaliteit				
Noord-Europees (EU/EFTA)	0,2561***	-0,0740***		
Oost-Europees (EU/EFTA)	ref.	ref.		
Zuid-Europees (EU/EFTA)	0,1550***	-0,2859***		
West-Europees (EU/EFTA)	0,3735***	-0,0966***		
Europees (niet-EU/-EFTA)			-0,7955***	-0,9043***
Russisch			-0,7403***	-0,7282***
Turks			-1,0391***	-0,8375***
Afrikaans			-0,9499***	-0,6911***
Indiaas			ref.	ref.
Chinees			-0,6548***	-0,5305***
Overig Aziatisch			-0,4121***	-0,3465***
Noord-Amerikaans			-0,4618***	-0,3492***
Zuid-Amerikaans			-0,5473***	-0,5115***
Overig, onbekend			-0,5003***	-0,1607***
Burgerlijke staat				
Gehuwd	-0,2259***	-0,1762***	-0,2489***	-0,4226***
Gescheiden	-0,6044***	-0,4827***	-0,4579***	-0,7164***
Ongehuwd	ref.	ref.	ref.	ref.
Partnerschap	-0,5857***	-0,3302***	-1,4659***	-0,7605***
Verweduwd	-0,5426***	-0,1068	-0,5775*	-0,6379***
Leeftijd jongste kind				
Geen kind of >18 jaar	ref.	ref.	ref.	ref.
Jongste kind < 4	-0,4347***	-0,1037***	-0,4749***	-0,1331***
Jongste kind 4-12	-0,6542***	-0,1957***	-0,2943***	-0,1025***
Jongste kind 13-18	-1,0201***	-0,2261***	-0,3317***	-0,1171***
Huiseigenaar				
Geen koophuis	ref.	ref.	ref.	ref.
Wel koophuis	-0,7702***	-0,8188***	-0,9852***	-0,9430***
Onbekend	-0,4571***	-0,3505***	-0,3138***	0,0303**

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Tabel C.1 vervolg

	Arbeidsmigranten, EU/EFTA	Kennismigranten, EU/EFTA	Arbeidsmigranten, niet-EU/-EFTA	Kennismigranten, niet-EU/-EFTA
Provincie				
Groningen	-0,2971***	-0,0889*	-0,4875***	-0,2065***
Friesland	-0,2614***	0,1742	-0,1632***	-0,0438
Drenthe	-0,2572***	-0,0111	-0,3089***	0,2596***
Overijssel	-0,2334***	-0,0290	-0,3567***	-0,1793***
Flevoland	0,0899***	-0,1122	-0,6262***	-0,5044***
Gelderland	-0,1699***	-0,0979**	-0,3478***	-0,0880***
Utrecht	-0,2410***	-0,2480***	-0,4812***	-0,3297***
Noord-Holland	ref.	ref.	ref.	ref.
Zuid-Holland	-0,2684***	-0,0462***	-0,4143***	-0,1524***
Zeeland	-0,3838***	0,1424**	-0,1576***	0,0303
Noord-Brabant	-0,2532***	-0,2953***	-0,2841***	-0,2171***
Limburg	-0,4065***	-0,2065***	-0,5861***	-0,2376***
Onbekend	-0,4837***	0,4180***	-0,0012	0,5274***
Arbeidsmarktpositie				
Werknemer	ref.	ref.	ref.	ref.
Zelfstandige	-4,7102***	-4,0068***	-4,4878***	-5,0162***
Uitkering	-3,2505***	-2,3801***	-3,5277***	-3,1246***
Geen inkomen, onbekend	-2,7036***	-2,2257***	-2,5465***	-3,1101***
Sector				
Landbouw, bosbouw en visserij	0,4041***	-0,6013***	1,6996***	-0,1285
Nijverheid	0,1180***	-0,0381*	0,9608***	-0,1725***
Handel, vervoer en horeca	-0,0271**	-0,1952***	0,4757***	0,0344*
Informatie en communicatie	-0,0249	-0,5292***	0,6928***	0,0298**
Financiële dienstverlening	-0,0010	-0,3642***	0,3188	-0,5962***
Verhuur en handel van onroerend goed	-0,0273	-0,7289***	0,7536***	-0,7030***
Zakelijke dienstverlening	ref.	ref.	ref.	ref.
Niet-commerciële dienstverlening	0,0384**	-0,3661***	0,8949***	-0,5566***
Contractvorm				
Tijdelijk contract	-0,2781***	0,1031***	-0,5086***	-0,1222***
Uitzendcontract	-0,6636***			
Overig contract	-0,5275***	-2,0928***	-0,7167***	-2,5073***
Inkomen	-0,5669***	-0,4649***	-0,5559***	-0,5293***
Verhuizing	-0,0721***	-0,0853***	-0,0863***	-0,0534***
Wisseling werkgever (eerste drie keer)	-0,0417***	-0,0326***	-0,0256***	-0,0616***
Wisseling werkgever (vier keer of meer)	-0,0440***	-0,0606***	-0,0953***	-0,0385***
Werkloosheidspercentage	-0,0995***	-0,1201***	-0,1016***	-0,0487***

Bron: CBS Microdata, bewerking SEO Economisch Onderzoek (2024)

Bijlage D Nadere typering arbeids- en kennismigranten

In de totale onderzoekspopulatie arbeids- en kennismigranten onderscheid de Adviesraad Migratie vier typen afhankelijk van de verblijfsduur, het inkomensniveau en het type contract:

- **Perspectiefrijke passanten:** inkomen dat voldoet aan de inkomenseis van de Kennismigrantenregeling, verblijfsduur in Nederland tot twee jaar (9 procent);
- **Duurzaam perspectiefrijken:** inkomen dat voldoet aan de inkomenseis van de Kennismigrantenregeling, verblijfsduur in Nederland meer dan twee jaar, met een vast contract (17 procent);
- **Kwetsbare passanten:** inkomen van maximaal 130 procent van het wettelijk minimumloon, verblijfsduur in Nederland tot twee jaar, met een tijdelijk of uitzendcontract (15 procent);
- **Chronisch kwetsbaren:** inkomen tot maximaal 130 procent van het wettelijk minimumloon, verblijfsduur in Nederland meer dan twee jaar, met een tijdelijk of uitzendcontract (7 procent).

De aandelen tussen haakjes betreffen het aandeel van personen in de totale onderzoekspopulatie die gedurende de gehele verblijfsduur in Nederland voldoen aan deze specifieke eisen. Dat wil zeggen dat hun maandinkomen in alle maanden van hun verblijfsduur voldoet aan de inkomenseis van de Kennismigrantenregeling of in alle maanden van hun verblijfsduur maximaal 130 procent van het wettelijk minimumloon bedraagt. Iets soortgelijks geldt voor het type arbeidscontract. Door die strikte eisen tellen deze onderscheiden groepen op tot 'slechts' bijna de helft van de totale onderzoekspopulatie. Het overige deel van de onderzoekspopulatie lijkt minder perspectiefrijk én minder kwetsbaar.

“De wetenschap dat het goed is.”

SEO Economisch Onderzoek doet onafhankelijk toegepast onderzoek in opdracht van overheid en bedrijfsleven. Ons onderzoek helpt onze opdrachtgevers bij het nemen van beslissingen. SEO Economisch Onderzoek is gelieerd aan de Universiteit van Amsterdam. Dat geeft ons zicht op de nieuwste wetenschappelijke methoden. We hebben geen winstoogmerk en investeren continu in het intellectueel kapitaal van de medewerkers via promotietrajecten, het uitbrengen van wetenschappelijke publicaties, kennisnetwerken en congresbezoek.

SEO-rapport 2025-60
ISBN 978-90-5220-519-9

Informatie & Disclaimer

SEO Economisch Onderzoek heeft op de verkregen informatie en data geen onderzoek uitgevoerd dat het karakter draagt van een accountantscontrole of due diligence. SEO is niet verantwoordelijk voor fouten of omissies in de verkregen informatie en data.

Copyright © 2025 SEO Amsterdam.

Alle rechten voorbehouden. Het is geoorloofd gegevens uit dit rapport te gebruiken in artikelen, onderzoeken en collegesyllabi, mits daarbij de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld. Gegevens uit dit rapport mogen niet voor commerciële doeleinden gebruikt worden zonder voorafgaande toestemming van de auteur(s). Toestemming kan worden verkregen via secretariaat@seo.nl.

Roetersstraat 29
1018 WB Amsterdam

+31 20 399 1255
secretariaat@seo.nl
www.seo.nl